Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Запорізькій області

Професійна освіта Запоріжжя

Інформаційно-методичний вісник

2018

Інформаційно-методичний вісник Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області

Головна мета видання – методична допомога керівникам і педагогічним працівникам в організації навчально-виробничого, виховного процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Відповідальний за випуск: Паржницький О.В., директор НМЦ ПТО у Запорізькій області, кандидат педагогічних наук
Редагування: Нідерман Н.К., методист НМЦ ПТО у Запорізькій області
Комп'ютерна верстка: Сакур Д.О., діловод НМЦ ПТО у Запорізькій області

Свідоцтво про державну реєстрацію
серія 33 № 1253 – 528 – Р від 17.07.2017 р.
Мова видання: українська.
Виходить два рази на рік.
Засновник: Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Запорізькій області.
Адреса видавця: 69063, м. Запоріжжя, вул. Покровська, 28.
Телефон: (061) 228 17 60, (061) 224 43 25
E-mail: nmc.pto.zp@gmail.com
Веб.сайт: http://nmc-pto.zp.ua

За достовірність фактів, цитат, дат, назв та інших відомостей відповідають автори.
Редакція залишає за собою право на редагування та скорочення прийнятих до друку матеріалів.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.

ЗМІСТ

ДЕСЯТА МІЖНАРОДНА ВИСТАВКА «ІННОВАТИКА В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ» ...4

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Кулинич Олена. Розвиток інформаційної компетентності педагогічних працівників закладу професійної (професійно-технічної освіти).....6

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА

Калініна Марина, Омельяненко Галина. Інтеграція технології проектного навчання та інформаційно-комунікаційних навчальних засобів як ефективний інструмент реалізації інноваційних педагогічних ідей у практику професійної підготовки майбутніх фахівців сфери послуг.....20
Кедрова Тетяна, Прокопенко Юлія. Застосування коуч-технологій при викладанні предметів професійно-теоретичної підготовки для підвищення ефективності освітнього процесу.....35

ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ПІДГОТОВКА

Кардашова Наталія. Упровадження сучасних засобів навчання на уроках української мови та літератури і в позаурочний час.....41
Шепель Алла. Використання технології майндмеппінг для активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках математики.....55

МЕТОДИЧНА РОБОТА

Кулалаєва Наталя, Нідерман Наталія. Сучасні форми методичної роботи з педагогічними працівниками в закладах професійної (професійно-технічної) освіти 60
Нідерман Наталія. Розвиток творчого потенціалу педагогічних працівників у системі методичної роботи.....63

З ДОСВІДУ РОБОТИ

Савінська Лариса, Захаренко Ганна. Квест-гра з випускниками 9-11 класів як одна з форм проведення профорієнтаційної роботи.....75
Кулалаєва Наталя, Суєтова Софія. Науково-практичний семінар «Дуальна форма навчання - запорука якісної підготовки сучасного кваліфікованого робітника».....86
З досвіду роботи експертної творчої групи викладачів історії м. Мелітополя та смт. Якимівки...88

ВИХОВНА РОБОТА

Грищенко Наталія. Організація роботи в учнівському гуртожитку закладу професійної (професійно-технічної) освіти.....111

КОНКУРС ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ WORLDSKILLS UKRAINE - 2018..119

ДЕСЯТА МІЖНАРОДНА ВИСТАВКА «ІННОВАТИКА В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ»

23-25 жовтня 2018 року відбулася Десята міжнародна виставка «Інноватика в сучасній освіті» та Восьма міжнародна виставка освіти за кордоном «World Edu» у Київському Палаці дітей і юнацтва за підтримки та участі Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук України.

У заході взяли участь більше 550 навчальних закладів, наукових установ, методичних центрів, регіональних органів управління освітою, асоціацій, видавництв, підприємств з 25 регіонів України, а також заклади освіти та освітні агенції Чехії, Словаччини, Польщі, Болгарії, США, Франції.

Привітання учасникам, організаторам і гостям надіслали Голова Верховної ради України Андрій Парубій, Президент НАПН України, академік Василь Кремень, директор ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» Міністерства освіти і науки України Олег Спірін.

В урочистому відкритті взяли участь та привітали учасників і гостей виставки Президент Національної академії педагогічних наук України Василь Кремень, заступник голови Комітету Верховної ради України з питань науки й освіти Іван Кириленко, перший заступник директора ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» Юрій Завалевський, директор Компанії «Виставковий Світ» Світлана Рудько та виконавчий директор освітянських заходів Компанії «Виставковий Світ» Віталій Сокол.

Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Запорізькій області нагороджено золотою медаллю у номінації «Упровадження дуальної освіти - новий шлях і засіб для формування та розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців».

24 жовтня 2018 року представники НМЦ ПТО у Запорізькій області взяли участь у Всеукраїнській науково-практичній конференції «Співпраця закладів професійної (професійно-технічної) освіти з роботодавцями: інноваційні шляхи розвитку соціального партнерства», модератором цього заходу була Ірина Шумік, генеральний директор директорату професійної освіти Міністерства освіти і науки України, кандидат наук з державного управління.

Микола Кучинський, директор департаменту професійної освіти Міністерства освіти і науки України, виступив з доповіддю «Сучасна професійна освіта та розвиток публічно-приватного партнерства».

Нелля Ничкало, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, розповіла про соціальне партнерство у державній політиці України.

Валентина Радкевич, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, познайомила присутніх з інноваційними моделями розвитку соціального партнерства в країнах Європейського Союзу.

Десята міжнародна виставка «Інноватика в сучасній освіті» була насичена змістовною тематичною програмою: конференції, презентації, семінари, круглі столи, майстер-класи, панельні дискусії, воркшопи тощо.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Олена Кулинич, *заступник директора з навчально-методичної роботи Державного навчального закладу «Запорізьке вище професійне училище»*

Одним із стратегічних напрямів процесу державотворення в Україні на сучасному етапі є модернізація системи освіти, зокрема і професійної (професійно-технічної) освіти. Державна політика в цій галузі спрямована на досягнення українською освітою світового рівня, відродження й подальший розвиток національних науково-освітніх традицій, оновлення змісту, форм і методів навчання, примноження інтелектуального потенціалу суспільства з урахуванням завдань інтеграції професійної освіти України в європейську спільноту.

Застосування у навчальному процесі та освітньому менеджменті на всіх рівнях новітніх ІТ та хмарних технологій, інноваційних методів роботи, що спираються на ці технології, може відіграти значну позитивну роль у реформуванні різних сфер освітньої діяльності - від забезпечення ефективного моніторингу до створення цілісних систем забезпечення доступу до освітніх ресурсів та обміну передовим педагогічним досвідом і методичними матеріалами.

Багатоплановість, різнобічний характер поставлених задач вимагає нестандартних, далекоглядних та сміливих рішень. Випускники закладів професійної (професійно-технічної) освіти починають або продовжують трудову діяльність в умовах виробництва, що реформується значно швидше, ніж змінюються стандарти професійної освіти. Кваліфіковані робітники вже сьогодні мають справу з новими знаннями і виробничими технологіями, інструментами і матеріалами, новими вимогами до якості виробничої діяльності, засобами передачі й отримання професійної інформації, що постійно оновлюються. Виробнича сфера в епоху формування інформаційного суспільства вимагає від системи професійної (професійно-технічної) освіти підготовки фахівців, які досягли б не лише певного рівня фахової, а й інформаційної компетентності; кваліфікованих робітників, здатних до інтеграції в професійну діяльність все нових і нових інформаційних продуктів, професійно-орієнтованих програмованих засобів, які піднімають навіть традиційні робочі операції на новий рівень механізації, автоматизації, інформаційного супроводу й обліку робочих процесів.

Формування і розвиток інформаційної компетентності в учнів, стійкої здатності до самостійного пошуку, аналізу, відбору і застосування професійної інформації спроможні забезпечити лише педагогічні працівники, які досягли певних рівнів розвитку власної інформаційної компетентності, здатні до інноваційного пошуку способів отримання і передачі професійної інформації учням, кваліфікованої підтримки і мотивації прагнень молоді.

Інформаційна компетентність є важливою складовою успішного навчання впродовж життя, подальшого професійного розвитку педагогічних працівників, ефективного управління навчальним процесом і застосування можливостей ІТ технологій у навчально-виробничій діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти в умовах формування сучасного інформаційного суспільства. Ключовим фактором успішності викладача стає його уміння працювати в сучасному інформаційному просторі, реалізовувати роль провідника для

учнівства в системі професійно-зорієнтованих програмних продуктів і програмованих засобів, лабіринті ІТ технологій, хмарних сервісів. Тому вкрай важливим є питання опанування та впровадження у навчальний процес при підготовці кваліфікованих робітників сучасних ІТ технологій, прикладних комп'ютерних програм, хмарних сервісів, що виводять системи комунікації, процедуру отримання і обробки інформації на новий якісний рівень. На перший план виходять проблеми спроможності з боку педагогічних працівників пошуку, опрацювання та адекватного представлення нової інформації в умовах постійного розвитку виробничих технологій, будови нових форм виробничої діяльності й відносин.

Формування інформаційної компетентності педагогічного працівника закладу професійної (професійно-технічної) освіти є невід'ємною складовою реформи системи освіти в цілому.

Сутність і структура поняття, критерії рівня сформованості інформаційної компетентності

Проблемні питання інформатизації професійної освіти, вимоги до постійного інноваційного пошуку педагогічних працівників відображені в Законах України «Про освіту» (2017), «Про національну програму інформатизації». Ухвалено Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Стратегію сталого розвитку «Україна-2020», в яких питанням упровадження сучасних інформаційно-комунікаційних, хмарних технологій в освіту приділено значну увагу, як і в Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років, Середньостроковому плані пріоритетних дій Уряду до 2020 року в частині освіти і науки, проекті Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту».

Відомо: в умовах формування інформаційного суспільства ключовою компетентністю успішної особистості як учня, так і педагога, що здійснює його професійну підготовку, стає інформаційна компетентність. Різні аспекти формування інформаційної компетентності знайшли відображення у дослідженнях Н.Г. Вітковської, А.М. Вітт, О.Д. Гуменного, Н.В. Евладової, О.О. Кизик, С.Г. Литвинової, Л.М. Петренко, С.В. Тришиної та ін.

Питання, пов'язані з проблемою формування і розвитку інформаційної компетентності, були розглянуті також у роботах Н.В. Баловсяк, П.В. Беспалова, В.М. Введенського, О.М. Гончарової, М.С. Головань, Т.М. Гуріної, Г.С. Гуревич, В.М. Жукової, Л.Г. Карпової, О.В. Матвієнко, О.В. Нікулочкіної, Л.Є. Пєтухової.

Постановка проблеми. У наказі Міністерства освіти і науки України від 01.06.2013 № 665 «Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів» визначені чотири складові компетентності педагогічних працівників - професійна, комунікативна, інформаційна і правова. Зокрема, цим наказом вводиться наступне визначення поняття інформаційна компетентність - «якість дій працівника, що забезпечують ефективний пошук, структурування інформації, її адаптацію до особливостей педагогічного процесу і дидактичних вимог, формулювання навчальної проблеми різними інформаційно-комунікативними способами, кваліфіковану роботу з різними інформаційними ресурсами, професійними інструментами, готовими програмно-методичними комплексами, що дозволяють проектувати рішення педагогічних проблем і практичних завдань, використання автоматизованих робочих місць педагогічного та науково-педагогічного працівника в освітньому процесі; регулярну самостійну пізнавальну діяльність, готовність до ведення дистанційної освітньої діяльності, використання комп'ютерних і мультимедійних технологій, цифрових освітніх ресурсів в освітньому процесі, ведення документації навчального закладу на електронних носіях» [1]. Вимоги цього нормативного документу регламентують наявність у педагогічних працівників відповідного рівня сформованості інформаційної компетентності.

Аналіз наукової періодики і видань, практичний досвід спілкування з педагогічними працівниками системи професійної (професійно-технічної) освіти показує, що лише декларативними вимогами неможливо зрушити з місця

проблему невідповідності рівня сформованості інформаційної компетентності педагогічних працівників, особливо старшого покоління, представників виробничої сфери, які приходять сьогодні у заклади освіти на тлі підвищення рівня оплати та престижності педагогічної праці, вимогам сьогодення. Проблема розвитку інформаційної компетентності на етапі, коли сформульовані відповідні вимоги з боку держави, а деякі педагогічні працівники закладів професійної освіти в силу вікових, соціальних, фінансових, психологічних та інших чинників, на жаль, не відповідають цим вимогам, потребує адекватних засобів, технологій, методичних рекомендації щодо розвитку цієї обов'язкової складової компетентності сучасного педагогічного працівника, системного підходу до розв'язання цього протиріччя. Слід також зазначити, що в умовах гіперактивного формування інформаційного суспільства критерії рівня сформованості інформаційної компетентності - показники динамічні, багатокомпонентні, такі, що постійно змінюються. Те, що вчора вважалось високим рівнем розвитку інформаційної компетентності, сьогодні стає лише мінімально-необхідними знаннями, а завтра, без належного і постійного розвитку і опанування, новими знаннями і навиками в цій галузі - недостатнім рівнем інформаційної компетентності. Ця проблема потребує постійного моніторингу рівня сформованості й розвиненості інформаційної компетентності педагогічних працівників системи професійної (професійно-технічної) освіти, який дозволить виробити заходи, націлені на забезпечення підґрунття для створення рівних умов для всіх педагогічних працівників, незалежно від вікових, соціальних, психологічних та інших чинників у питаннях розвитку інформаційної компетентності, зростання їх загальної професійної компетентності, удосконалення організації та підвищення ефективності праці.

Литвинова С.Г. розглядає шість рівнів ІТ компетентності, а саме: має уявлення, мінімальний базовий, базовий, поглиблений, дослідницький, рівень експерта [2].

Якщо поглянути на заявлені шість рівнів сформованості з точки зору та в розрізі поняття «інформаційна компетентність педагогічного працівника», сучасних вимог до рівня опанування цифровими, хмарними технологіями та сервісами, отримаємо наступне:

І рівень - початковий. Вимагає від педагогічного працівника підтвердженої здатності демонструвати розуміння ролі та значення сучасної професійної інформації, інформаційних технологій для здійснення педагогічної діяльності, елементарні знання суті та історії розвитку цифрових технологій, що використовуються у певній виробничій галузі, показувати своє ставлення до інноваційного розвитку закладу освіти та упровадження ІТ у навчально-виховний процес, спроби моделювання навчального процесу з використанням ІТ, спонукати учнів до вирішення реальних проблем і завдань за допомогою ІТ. Початковий рівень - це рівень викладача, майстра виробничого навчання, який розуміє необхідність ІТ для розвитку освіти.

ІІ рівень - мінімальний базовий. Вимагає від педагогічного працівника підтвердженої здатності описувати принципи та поняття, що лежать в основі конкретної інформаційної технології, активізувати пізнавальну діяльність учнів засобами ІТ, уміння відібрати комп'ютерні програми та професійні програмні засоби з метою використання під час викладання конкретного предмета, навчання професії, демонстрацій знання ІТ для унаочнення навчального матеріалу тощо. Мінімальний базовий рівень - це рівень педагогічного працівника, який уміє користуватися готовими програмними продуктами.

ІІІ рівень - базовий. Вимагає від педагогічного працівника підтвердженої здатності створювати відповідні умови для розвитку здібностей учня, індивідуалізації діяльності учнів закладу освіти використанню з цією метою усіх можливих сучасних ІТ і різноманітних стилів навчання, постійного наповнення технологічно-насиченого хмаро орієнтованого навчального середовища, узагальнення передового педагогічного досвіду з використання конкретних ІТ, хмарних сервісів для навчання учнів, упевненого використання базових ІТ для налагодження співпраці не лише з учнями, а й з

батьками, колегами, здійснення оцінки власної діяльності, упевненого добору і використання ІТ для вирішення основних професійних завдань. Базовий рівень - рівень викладача, майстра виробничого навчання, який знає і уміє використовувати основні поняття ІТ, хмарні сервіси.

IV рівень - поглиблений. Вимагає від педагогічного працівника підтвердженої здатності вирішувати професійні завдання підвищеної складності, нестандартні, інноваційні завдання як теоретичного, так і практичного характеру з використанням ІТ, хмарних сервісів; використання методів критичного аналізу та розвитку теорій ІТ; планування кроків до опанування об'ємною базою знань з ІТ, здатності проектувати, конструювати і вносити інновації до елементів наявних ІТ, які використовуються під час навчання учнів; демонстрацій інноваційного професіоналізму, необхідного для цифрового суспільства; активної співпраці з колегами, батьками, учнями шляхом використання сучасних електронних щоденників, електронних журналів, учительських веб-сайтів, ведення професійно-зорієнтованих блогів, власного стилю для оцінювання, аналізу і узагальнення навчальних досягнень учнів, впроваджуючи різні освітні й тестові програми; вільного володіння засобами Інтернет-ресурсів, хмарними сервісами. Поглиблений - рівень педагогічного працівника, який вільно оперує знаннями з ІТ у професійній діяльності.

V рівень - дослідницький. Вимагає від педагога підтвердженої здатності вільно володіти предметною галуззю ІТ, знань новітніх теорій та їх інтерпретації, критичного відслідковування, осмислення розвитку теорії та практики, зокрема критичного оцінювання нових ідей та доведення з різних джерел; використання ряду спеціалізованих навичок і оцінювання різноманітних повідомлень з метою опанування стратегії дослідження, пропагування законного і безпечного використання цифрової інформації; активної співпраці з усіма учасниками освітнього процесу і залучення колег, які вивчають, удосконалюють, упроваджують освітні ІТ, до участі у соціальних мережах, активної діяльності з учнями в Інтернет-проектах; використання у своїй роботі соціальних сервісів, Інтернет-порталів, широкого спектру хмарних технологій і сервісів тощо. Дослідницький - рівень педагога, який вільно оперує знаннями з ІТ, Інтернет-ресурсами і використовує їх у дослідницькій, проектній діяльності.

VI рівень - рівень експерта. Вимагає від педагогічного працівника підтвердженої здатності демонструвати повне володіння предметною галуззю ІТ, володіти новітніми методами незалежного дослідження та пояснювати його результати на просунутому рівні, робити оригінальний внесок у розвиток ІТ, демонструючи володіння методологією і вміння вести критичний діалог з колегами, вирішувати інноваційні професійні завдання теоретичного й практичного характеру в галузі ІТ, зокрема з моделювання, проектування, розробки, впровадження, налагодження нових ІТ та управління ними, демонструвати лідерство в питаннях інтеграції технологій, демонструвати систему впровадження ІТ під час викладання конкретного предмета, навчання професії, організації навчально-виховної роботи на рівні експерта, сприяти ефективності, життєздатності й оновленню професії викладача (майстра виробничого навчання), забезпечувати ефективну практику з вивчення технологій і їх інтегрування для роботи з обдарованими учнями, учнями з особливими потребами, демонструвати застосування новітніх технологій для індивідуалізації навчання тощо. Рівень експерта - рівень педагогічного працівника, який вільно оперує знаннями з ІТ, Інтернет-ресурсами, хмарними сервісами, оцінює інноваційний розвиток цифрових інформаційних технологій і виступає у якості експерта з питань впровадження ІТ, хмарних сервісів в освітній процес.

У публікаціях можна зустріти також поділ на два рівні: початковий (базовий) та професійний, на чотири рівні: рівень споживача інформації; рівень користувача комп'ютером; рівень логічного функціонування і знання характеристик устаткування; рівень наочно-специфічних завдань на основі творчого підходу [3].

Невизначеність підходів до критеріїв оцінювання рівня сформованості та розвиненості інформаційної компетентності

педагогічних працівників потребує подальшого дослідження та уточнення, постає питання розробки практичних рекомендацій щодо їх застосування в умовах конкретного закладу професійної (професійно-технічної) освіти.

Інформаційна компетентність є важливою складовою успішного навчання впродовж життя, подальшого професійного розвитку педагогічних працівників, ефективного управління навчальним процесом і застосування можливостей ІТ технологій у навчально-виробничій діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти в умовах формування сучасного інформаційного суспільства.

Однак, незважаючи на існуючий інтерес учених та дослідників, задекларовані офіційні вимоги з боку держави, проблема розвитку інформаційної компетентності педагогічних працівників, зокрема викладачів спеціальних предметів закладів професійної (професійно-технічної) освіти є недостатньо розробленою.

Із зазначеного вище можна виокремити ряд суперечностей, які потребують розв'язання, зокрема між:

- задекларованими вимогами з боку держави до рівня сформованості інформаційної компетентності педагогічних працівників та невідповідним фактичним рівнем інформаційної компетентності окремих категорій педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти;

- підвищеними вимогами виробничої сфери до рівня інформаційної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників і недостатньо високим рівнем інформаційної компетентності педагогічних кадрів, які повинні забезпечити ці вимоги;

- необхідністю розвитку інформаційної компетентності викладачів спеціальних предметів, майстрів виробничого навчання і нерозробленістю методичних рекомендацій, які б забезпечили цей процес;

- задачами щодо реформування методичної діяльності закладів професійної освіти в напрямку забезпечення розвитку інформаційної компетентності педагогічних працівників і необхідністю удосконалення критеріїв, за якими можна було б визначити рівень сформованості й розвиненості інформаційної компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, передбачення їх динамічної трансформації в умовах розвитку інформаційного суспільства.

Розв'язання означених суперечностей потребує розроблення та впровадження нових підходів до проблеми розвитку інформаційної компетентності педагогічних працівників як одній з ключових в успішній професійній діяльності.

Формування ІТ насиченого, хмаро орієнтованого середовища як засіб оптимізації та інтенсифікації освітнього процесу

Саме на пошук варіантів розв'язання проблеми розвитку інформаційної компетентності викладачів спеціальних предметів, майстрів виробничого навчання націлений педагогічний експеримент, який уже другий рік поспіль триває в Державному навчальному закладі «Запорізьке вище професійне училище». Ми не єдиний заклад освіти, який на сьогодні є лідером у цьому питанні в Запорізькій області, де для розв'язання проблеми застосовується системний підхід, здійснюється планомірний та поступовий рух усього педагогічного колективу (незалежно від вікових факторів, рівня освіти і досвіду педагогічної діяльності) в напрямку розвитку інформаційної компетентності.

Кожен педагогічний колектив є своєрідним, унікальним, тому досвід ДНЗ «Запорізьке вище професійне училище» в питаннях розвитку інформаційної компетентності педагогічних працівників є таким, що заслуговує на вивчення та упровадження.

Особливу увагу в ході підготовчого та початкового етапу експерименту було присвячено питанням опанування хмарними технологіями, які вже сьогодні складають адекватну конкуренцію програмним засобам offline.

За одностайними прогнозами провідних консалтингових компаній світу, швидке вдосконалення та поширення хмарних технологій (cloud computing) зараз є одним з тих ключових трендів, що в найближчі 5-8 років помітно вплинуть на глобальний розвиток не лише ІТ-індустрії, але й бізнесу, фінансів, державного

управління, медицини, освіти і багатьох інших сфер людського життя [4].

Нині неможливо уявити якісну професійну підготовку кваліфікованих робітників без комп'ютерної техніки, мультимедійних пристроїв, доступу до мережі Інтернет. Проте швидкий розвиток технологій, відсутність фінансування для оновлення матеріально-технічної бази закладів освіти стримують систематичне оновлення програмного забезпечення у ЗП(ПТ)О (особливо професійно-спрямованого), впровадження у навчальний процес новітніх виробничих технологій, доступність навчальних матеріалів для учнів незалежно від часу й місця їх перебування. Як зазначає В.Ю. Биков [5, с. 7], ці технології, передусім, мають концентруватися на навчальних потребах учнів, зокрема, завдяки створенню і впровадженню у навчальний процес: електронних курсів (поряд з традиційними); електронних освітніх ресурсів (ЕОР) навчального призначення і комп'ютерно орієнтованих систем оцінювання навчальних досягнень (отримання оцінок, що доповнюють традиційні); соціальних мереж навчального призначення (підтримують відкрите ІТ-середовище навчання у співпраці); електронних портфоліо організаційно-педагогічного призначення (відображають характер навчальної діяльності учня та вчителя); інноваційних педагогічних технологій (складових комп'ютерно орієнтованих методичних систем навчання, що допомагають навчати і навчатися по-новому).

Мова іде про інтенсивний розвиток та застосування ІТ у формуванні навчального середовища закладу професійної (професійно-технічної) освіти, яке б відповідало сучасним вимогам суспільства і стану розвитку освіти.

Вимоги до сучасного освітнього середовища знаходимо у праці Л.С. Литвинової [6, с. 20]. Адаптуючи зазначені позиції до умов професійної освіти, отримуємо наступне. Сучасне навчальне середовище повинно бути:

- інноваційним, ІТ-насиченим, підтримувати тенденції та стратегії розвитку професійної освіти;

- відкритим для всіх учасників навчально-виховного процесу;

- відповідати принципам захищеності, доступності, педагогічної доцільності, цілісності, відкритості;

- мати чітке виокремлення структурних компонентів та підтримувати їх складну ієрархію;

- створюватися і використовуватися за потребою, згідно з метою навчання;

- забезпечувати ефективність навчального процесу;

- сприяти підтримці активної комунікації в середині навчального середовища та створювати умови для активної співпраці;

- забезпечувати навчально-виховну діяльність учнів;

- забезпечувати створення персональної траєкторії розвитку як особистості учня, так і викладача або майстра виробничого навчання;

- забезпечувати мобільність суб'єктів навчання;

- забезпечувати різноманітність навчальних компонентів;

- бути доступним будь-де і будь-коли.

Забезпечити реалізацію більшості із зазначених вимог можливо завдяки використанню широкого спектру хмарних сервісів, як засобу формування хмаро орієнтованого навчального середовища.

Під хмаро орієнтованим навчальним середовищем розуміють навчальне середовище, у якому за допомогою хмарних сервісів створюються умови навчальної мобільності, групової співпраці та кооперативної роботи педагогів і учнів для ефективного, безпечного досягнення дидактичних цілей [6, с. 20].

Під навчальною мобільністю учня розуміють доступність засобів комунікації, співпраці та співробітництва, незалежно від часу, місця перебування та комп'ютерної техніки, що використовується, з метою участі у навчально-виховному процесі та всебічного розвитку особистості.

Під навчальною мобільністю викладача або майстра виробничого навчання слід розуміти доступність засобів комунікації, співпраці та кооперації, незалежно від часу, місця перебування, комп'ютерної техніки, що використовується, з метою забезпечення ефективності у досягненні дидактичних цілей [6, с. 21].

Притаманні хмарним сервісам переваги можуть стати чинником поступового відходу від надання інформаційних послуг та розміщення різноманітних даних на комп'ютерах закладів освіти. Все частіше послуги надаватимуться учням і педагогам засобами мережі Інтернет, які вони отримають безкоштовно або за невелику плату, при цьому такі послуги виявляються більш доступними, надійними, ліцензійно забезпеченими. Більшість освітніх послуг надаватимуться з «хмар» і закладам професійної освіти не доведеться витрачати великі кошти на енергоносії, утримувати власні сервери та дороге обладнання, які не завжди використовуються на повну потужність, витрачатися на придбання дорогого ліцензійного програмного забезпечення професійно-орієнтованих програмних продуктів тощо.

Нині помітно зросла кількість досліджень, предметом яких стало використання хмарних технологій у навчальному процесі, ефективності їх застосування. Так Г.А. Алексанян вказує, що застосування хмарних технологій дозволяє більш ефективно організовувати навчальну діяльність за рахунок мобільності, доступності й зручності використання на будь-якому пристрої з доступом до Інтернет [7, с. 5]. Впровадження хмарних технологій у навчальний процес, на думку автора, забезпечує [7, с. 45-46]:

- ефективне використання навчальних площ (відпадає необхідність надання окремих та спеціально обладнаних приміщень під традиційні комп'ютерні аудиторії);

- можливість швидкого створення, адаптування і тиражування електронних освітніх ресурсів;

- кардинальне скорочення витрат, необхідних на створення і підтримку комп'ютерних аудиторій;

- можливість для учнів здійснювати зворотний зв'язок із викладачем шляхом оцінювання та коментування пропонованих їм освітніх сервісів;

- мобільність учнів через можливість навчатися в будь-який час і в будь-якому місці, де є доступ до інтернету;

- гарантію ліцензійності програмного забезпечення, використовуваного у процесі навчання, та скорочення витрат шляхом створення функціонально еквівалентних освітніх сервісів на базі програмного забезпечення з відкритим кодом;

- мінімізацію кількості необхідних ліцензій за рахунок їх централізованого використання;

- можливість централізованого адміністрування програмних та інформаційних ресурсів, що використовуються у навчальному процесі.

Поштовхом до масового використання хмарних сервісів була поява безкоштовного онлайн сервісу GoogleDocs, який надавала корпорація Google. Як зазначає З.С. Сейдаметова [8, с. 25], появі та еволюції хмарних сервісів сприяли кілька технологічних досягнень, серед яких – поява надійних швидкісних мереж, можливість віртуалізації, програмне забезпечення з відкритим кодом, прийняття відкритих стандартів технології Веб 2.0, виникнення інфраструктури Google, розвиток і обслуговування серверного обладнання.

Серед педагогічних працівників України здобули поширення такі хмарні сховища, як OneDrive компанії Майкрософт (OneDrive.live.com), Apple iCloud (iCloud.com), Google Drive (drive.google.com), DropBox (dropbox.com), які надають широкий спектр можливостей з формування хмаро орієнтованого навчального середовища, використання хмарних сервісів.

У гонитві за все новими і новими можливостями, які надають нам хмарні технології, не зайвим буде дослідити питання, а чи відповідає процес упровадження хмарних сервісів принципам оптимізації та інтенсифікації навчального процесу; які «підводні» камені зустрічаються на шляху переведення процесу навчання у площину хмаро орієнтованого середовища.

У широкому розумінні «оптимізація» - це процес вибору найкращого варіанту вирішення будь-якого завдання за даних умов.

Оптимізація навчання реалізується за рахунок, у тому числі, принципу інтенсифікації. Під інтенсифікацією навчання розуміють підвищення продуктивності навчальної

праці викладача і учня в кожну одиницю часу. Для того, щоб напруженість праці викладача і учнів залишалася на допустимому рівні, не вела до перевантаження, не відображалася негативно на їх здоров'ї і щоб у той же час їх праця була високоефективною, необхідно вибирати оптимальні варіанти навчання [9]. Тому інтенсифікація і оптимізація навчання повинна здійснюватися у взаємозв'язку як один з одним, так і з найважливішими принципами наукової організації педагогічної праці.

Дидактами (М.П. Скаткін, М.А. Данилов, І.Н. Лернер, Ю.К. Бабанський, М.І. Махмутов) доведено, що для ефективності навчання необхідно керуватися загальнодидактичними принципами і правилами навчання. Серед різноманіття загальнодидактичних принципів, наприклад, можна зустріти принцип виховуючого і розвивального навчання, принцип науковості й доступності навчання, принцип систематичності та послідовності навчання, принцип зв'язку навчання з життям і його політехнічної спрямованості [9, с.34]. У той же час, у рамках теми, що вивчається, цікавим є принцип оптимізації навчання.

Принцип оптимізації навчання, автором і засновником якого є дидакт Ю.К. Бабанський, полягає в навмисному виборі змісту, методів, форм і прийомів дидактичного впливу, які забезпечували б найкращий результат у навчанні [9, с.7]. Проте оптимізація передбачає підвищення ефективності навчального процесу не будь-якими засобами, а найбільш доцільним, найбільш відповідним для конкретної ситуації їх комплексом.

Навчання - двосторонній процес, що враховує як діяльність викладача, майстра виробничого навчання, так і учня. За визначенням Бабанського Ю.К. - «оптимальний - це найкращий для наявних сьогодні умов, для реальних можливостей учнів і вчителя в даний момент, з точки зору певних критеріїв».

Критерій оптимальності - це ознака, на підставі якого проводиться порівняльна оцінка можливих рішень і вибір найкращих з них. Критерій оптимальності покликаний допомогти обґрунтувати рішення. Ю.К. Бабанський та М.М. Поташник виділили чотири критерії:

1. Максимально можливі результати у формуванні знань, навчальних умінь і навичок.

2. Мінімально необхідні витрати часу учнів і вчителів на досягнення певних результатів.

3. Мінімально необхідні витрати зусиль на досягнення певних результатів за відведений час.

4. Мінімальні, в порівнянні з типовими, витрати коштів на досягнення певних результатів за відведений час.

Кажучи узагальнено, навчальний процес буде оптимальним, якщо його результат високий і досягається в короткий термін з мінімальними зусиллями учнів і викладачів, майстрів виробничого навчання.

Оптимізація вказує викладачу, майстру виробничого навчання найкоротші, менш трудомісткі шляхи досягнення більш високих навчально-виховних результатів. Вона спрямована на звільнення педагогічних працівників системи професійної освіти від багатьох, звичних для них, але непродуктивних дій, нескінченних проб і помилок, дороблення і перероблення, зайвих витрат часу, що виникають через недосконалість методик навчання, а учнів звільняють від перевантажень.

Дослідники не вважають оптимізацію особливим методом або прийомом навчання. Це цілеспрямований (не стихійний або випадковий) відбір і вибір методів для конкретного навчального заняття.

Оптимізація будується на особистісному прийнятті викладачем необхідності пошуку найкращого варіанту; на відході від шаблону в педагогічних діях; на розвиток самостійності та творчого підходу до справи. Саме застосування хмарних сервісів дозволяє реалізувати ці базові компоненти.

Розглянемо п'ять правил реалізації принципів оптимізації та інтенсифікації навчання при застосуванні хмарних сервісів.

Перше - стосується комплексного планування завдань навчання, виховання і розвитку на навчальному занятті й конкретизації їх з урахуванням особливостей учнів і можливостей, які надає застосування широкого спектру хмарних сервісів.

Друге - відбору змісту та форми подачі навчального матеріалу. Спочатку викладачеві потрібно проаналізувати зміст навчального посібника або підручника, за яким працюють учні, і визначити, яким чином його зміст відповідає рішенню цілей навчального заняття, а також наскільки повно в ньому представлена інформація, заявлена темою уроку. Потім відібрати зміст джерел, наявних у викладача, структурувати його в певні логічні блоки і виділити в кожному головне, найбільш істотне, важливе. Далі потрібно здійснити міжпредметну координацію змісту, щоб уникнути дублювання матеріалу. І ось, нарешті, слід обрати спосіб представлення цього узагальненого матеріалу, розмістити його відповідним чином на хмарному сервісі (наприклад, на блозі або на платформі іншого інформаційно-навчального середовища), забезпечити відкритий доступ до матеріалу.

Третє правило стосується обґрунтованого вибору методів, засобів, форм навчання. При виборі оптимальних методів навчання викладач шукає відповіді на наступні питання: в яких випадках раціонально застосовувати той чи інший метод, який передбачає застосування відповідного хмарного сервісу? При вирішенні яких завдань цей сервіс буде особливо успішним? На якому змісті навчального матеріалу застосовувати його особливо раціонально? Які особливості учнів дозволять найбільш раціонально використовувати вибраний метод? Які можливості має сам викладач для використання даного методу? Важлива особливість для оптимального вибору методу, що передбачає використання відповідного хмарного сервісу говорить: педагог повинен володіти цією технологією краще, ніж іншими!

Четверте правило дозволяє здійснити оптимізацію контролю. Оптимізація контролю проходить через контроль якості навчального заняття: обсяг, посильність, складність запропонованих учням навчальних завдань для класної і позакласної діяльності; результативність уроку у вигляді повноти знань, умінь і навичок, придбаних учнями; здатність застосовувати отримані відомості і в конкретних практичних ситуаціях, і в нових; встановлення причин «незнання» учнів. Зараз існує багатий вибір хмарних сервісів, які дозволяють здійснити оптимізацію процесу закріплення знань, оцінювання навчальних досягнень (Google Форми, LearningApps.org, OnlineTestPad, багато інших).

П’яте правило оптимізації навчального заняття - визначення оптимального обсягу і складності домашнього завдання, вибору хмарних сервісів, які дозволять виконати його.

Порівнюючи можливості, які надає застосування хмарних сервісів з ознаками оптимізації та інтенсифікації навчання, знаходимо спільні риси (таблиця 1):

Порівняльна характеристика критеріїв оптимальності з перевагами застосування хмарних сервісів

Таблиця 1

Критерії оптимальності (за Ю.К.Бабанським та М.М.Поташником)	Переваги застосування хмарних сервісів (за Г. А. Алексаняном)
Максимально можливі результати у формуванні знань, навчальних умінь і навичок.	Можливість для учнів здійснювати зворотний зв’язок із викладачем шляхом оцінювання та коментування пропонованих їм освітніх сервісів
Мінімально необхідні витрати зусиль на досягнення певних результатів за відведений час.	Мобільність учнів через можливість навчатися в будь-який час і в будь-якому місці, де є доступ до Інтернет;
	Можливість централізованого адміністрування програмних та інформаційних ресурсів, що використовуються у навчальному процесі.
Мінімально необхідні витрати часу учнів і вчителів на досягнення певних результатів.	Можливість швидкого створення, адаптування і тиражування електронних освітніх ресурсів;
Мінімальні, в порівнянні з типовими, витрати коштів на досягнення певних результатів за відведений час.	Ефективне використання навчальних площ (відпадає необхідність надання окремих та спеціально обладнаних приміщень під традиційні комп’ютерні аудиторії)
	Кардинальне скорочення витрат, необхідних на створення і підтримку комп’ютерних аудиторій;
	Мінімізацію кількості необхідних ліцензій за рахунок їх централізованого використання
	Гарантію ліцензійності програмного забезпечення, використовуваного у процесі навчання, та скорочення витрат шляхом створення функціонально еквівалентних освітніх сервісів на базі програмного забезпечення з відкритим кодом

На основі вивчення наукових праць та враховуючи власний досвід, було зроблено висновок, що результатом широкого застосування хмарних сервісів у процесі підготовки майбутніх кваліфікованих робітників є

інтенсифікація та оптимізація навчального процесу. Спробуємо навести приклади хмарних сервісів, які вже сьогодні складають альтернативу звичним ІКТ (таблиця 2):

Альтернатива сервісів on-line технологіям off-line

Таблиця 2

Напрямки діяльності	ІКТ, що застосовуються off-line	Хмарні сервіси (on-line)
Офісні пакети	Microsoft Office, WordPerfect Office, i Work	GoogleDocs, ZohoOfficeSuite, Мобільні офісні пакети
Презентації	PowerPoint	Prezi PowToon Google Презентації
Програвачі мультимедіа/ відеоканал	Windows Media Player, Adobe Flesh Player, Media Player Classic, та інші мультимедійні програвачі	YouTube, Мобільні програвачі
Комунікації (способи передачі інформації	Контактні	Інтернет: - Електронна пошта; - Соціальні мережі; - Блог; - Сайт; - Системи підтримки вебінарів, відеоконференцій; - Google Перекладач
Тестові програми, платформи	MayTestX, *MyTestXPro та інші*	LearningApps, Google Форми та інші: http://osvita.ua/school/method/technol/45747/
Файлосховища	Жорсткий диск ПК, Флеш-носії, Дискові накоплювачі інформації	GoogleDrive, OneDrive DropBox AppleiCloud
Системи планування	-	Календарі, записнички
Системи управління навчанням	-	Google клас Moodle, Clever, Learning

Якщо врахувати наявність безлічі сервісів Web 2.0 (3.0), то хмарні сервіси вже сьогодні складають серйозну альтернативу інформаційно-комунікаційним технологіям, що по відношенню до Інтернету працюють off-line (Інтернет відключено).

Однак, інколи відсутність Інтернету і є тим головним «каменем спотикання», що є аргументом у супротивників розвитку хмаро орієнтованого навчального середовища (ХОНС).

Розглянемо конкретні приклади застосування хмарних сервісів в училищі.

Засобами реалізації принципу оптимізації в сучасних умовах є процес насичення підготовки кваліфікованих робітників хмарними технологіями. Для оптимізації навчально-виробничого процесу учнів, що опановують спеціальні предмети професій будівельного напряму (матеріалознавство, спецтехнології, будівельне креслення тощо), є унікальна на сьогоднішній день можливість застосування програмних продуктів, хмарних технологій, засобів ІТ. Знайомство з графічним редактором Auto CAD, САПР «КОМПАС-Графік» для виконання креслень - теми засідань гуртка «Будівельне креслення». Серед предметів вибіркового циклу для учнів професій «Маляр, штукатур, лицювальник-плиточник» зараз предмети Дизайн, Новітні технології в будівництві. Демонстрація на цих предметах різнопланових програм з 3D проектування, наприклад, «Sweet Home 3D», «Autodesk Homestyler» допомагають учням уявити перспективи зростання рівня професійної майстерності в сучасному інформаційному суспільстві. Ці програми дозволяють опановувати принципи дизайну, візуалізувати різноманітні дизайнерські проекти, формувати різні відтінки фарбування поверхонь, підбирати малюнки з реальних колекцій керамічної плитки (CeramicWEB) тощо. До речі, на глибоке переконання автора, лідером з «відкритості» на сьогодні є компанія Autodesk, яка пропонує безкоштовний доступ до свого програмного забезпечення для учнів і викладачів будівельного напрямку (http://www.autodesk.ru/education/country-gateway).

Застосування наявних апаратних засобів у пасивному режимі (презентації, ілюстрації, тексти, таблиці), активному режимі (комп'ютерне тестове опитування, практичні вправи) та інтерактивному режимі (наприклад, використання локальної мережі, за допомогою якої відбувається навчальний діалог з учнями, існує можливість контролю, втручання у діяльність), сьогодні доповнюються можливостями, які надає застосування Інтернету, хмарних сервісів та сервісів Web 2.0 для організації навчального процесу.

Більшість закладів системи професійної освіти на сьогодні ще не мають широкої розгалуженої мережі комп'ютерів, мультимедійного обладнання, інтерактивного обладнання (інтерактивних дошок тощо) в достатній кількості. Тож, якщо використання роздруківок, потемних презентацій (робота в пасивному режимі застосування ІТ) проблема розв'язувана, то бажання провести комп'ютерне тестове опитування в

групі при нестачі комп'ютерів вимагає від викладача серйозно замислитися: чи ця методика оптимізує час, чи навпаки. Вихід із цієї ситуації - застосування, наприклад, Google Форм у тестовому режимі. При наявності Wi-Fi зони в кабінеті можна запропонувати учням скористатися власними смартфонами, планшетами, ноутбуками. Розміщуємо такий тест на персональному блозі й пропонуємо у відведений час пройти тестування з теми.

Цікавим є варіант застосування Google Форм на етапі рефлексії інтерактивного уроку.

Формування медіатеки (навчальне та інформаційне відео) займає значний обсяг простору на жорсткому диску, флешці. Це не завжди зручно. Як альтернатива - застосування посилань на відео, розміщених на каналі YouTube. Наприклад, весь відеоряд можна розмістити за допомогою посилань на блозі, забезпечивши доступ до перегляду відео з різних пристроїв:

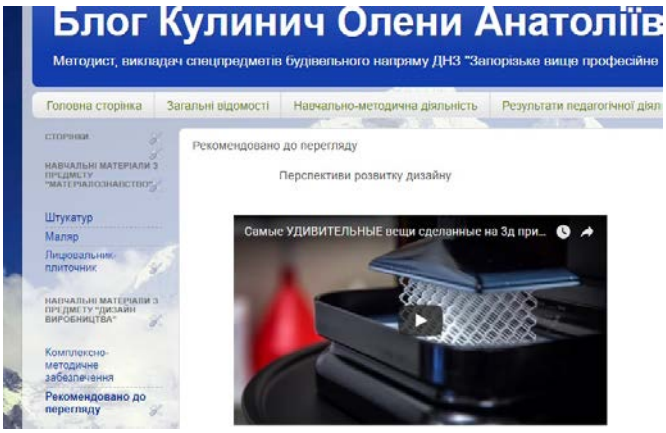

Скріншот сторінки блогу, з якої забезпечено доступ до віртуальної медіатеки

Таким чином, розширення функціоналу персональних блогів педагогічних працівників на сьогодні є досить перспективним напрямком на шляху оптимізації та інтенсифікації навчально-виробничого процесу, а використання інтерактивної дошки і вільний доступ до Інтернету відкривають широкі можливості застосування хмарних сервісів.

Оптимізувати процес можна і за витратами коштів на його здійснення: в даному випадку найбільш раціональним є той варіант, який дає такі ж результати, за той же час, при тих же умовах, але при менших економічних витратах на навчання. Тобто, ще одним прикладом інтенсифікації і оптимізації навчально-виховного процесу є застосування на уроках безкоштовних онлайн-додатків програмних продуктів (або програмного забезпечення з відкритим кодом).

Для кваліфікованих робітників будівельних професій проблема пов'язана не стільки з відсутністю доступу до програмних продуктів, скільки з обмеженістю доступу до сучасного недешевого програмованого автоматизованого обладнання, що використовується в оздоблювальних роботах. То ж знайомство з роботою обладнання по змішуванню фарб, роботою штукатурних станцій, автоматів, роботів, доводиться здійснювати за допомогою або онлайн-екскурсій, або перегляду відеороликів, що вимагає наявності мультимедійного обладнання.

Для учнів, що опановують професії економічно-адміністративного напряму (адміністратор, обліковець з РБД, агент з постачання тощо), сьогодні вкрай необхідними є навички роботи в системі Prozorro, роботи з різноманітними електронними реєстрами, уміння відстежувати зміни в нормативній та законодавчій базі. Забезпечити знайомство з принципами роботи в цих системах, сформувати навички критичного відбору інформації в мережі Інтернет та її аналізу можна саме в умовах повноцінного ХОНС.

Для учнів професій, пов'язаних з комп'ютерною обробкою даних, актуальними є навички роботи в таких безкоштовних додатках як Google Документи, Google Таблиці. А звичка збереження інформації на Google Диску (хмарі), - дієвий інструмент інформаційної безпеки та протидії вірусним атакам.

Включення мультимедійного обладнання, інтерактивних дошок до складу комплексних програмно-апаратних засобів для обробки і представлення інформації та даних різного типу дозволяє оптимізувати процес використання на уроках як вже «звичних» ІТ (офлайн), так і хмарних сервісів (онлайн) надає змогу забезпечити інтенсифікацію навчання, тобто підвищення продуктивності навчальної праці викладача і учня в кожну одиницю часу, підвищення ефективності сумісної праці.

А забезпечення навчальних кабінетів

доступом до глобальної комп'ютерної мережі Інтернет надає доступ до спільного інформаційного простору як викладачу, так і учням, що дозволяє значно підвищити оперативність отримання професійно-орієнтованої інформації.

Система заходів, що сприяють розвитку інформаційної компетентності педагогічних працівників

Звичайно, за умови формування єдиного хмарного освітнього середовища у навчальному закладі, якими б шляхами не вирішувалася ця проблема (навчальне середовище Moodle, за допомогою платформ, що надають компанії Microsoft, Apple, Google, інші), можливості щодо насичення навчального процесу ІКТ-технологіями, хмарними сервісами збільшуються в рази. Навіть окремий педпрацівник сьогодні може забезпечити оптимізацію та інтенсифікацію навчального процесу доступними засобами шляхом активного впровадження сучасних хмарних технологій.

Залишається питання налагодження віддалених комунікацій між викладачем, майстром виробничого навчання та учнем, забезпечення доступу до актуальної професійної та освітньої інформації в будь-який час, актуальність та оперативність інформації. Розв'язати цю проблему можна за допомогою блогу, на якому учень, знаючи адресу, завжди зможе знайти потрібне посилання на хмарний сервіс, який викладач, майстер виробничого навчання планує застосувати на уроці або для виконання домашнього завдання.

У ході початкового етапу експерименту кожен викладач, майстер виробничого навчання вже створив та веде персональний блог, доступ до якого здійснюється з єдиного осередка – електронного методичного кабінету ДНЗ «ЗВПУ».

Можливості подібного веб-ресуру важко переоцінити в системі діяльності методичної служби. Відбувається налагодження комунікацій, доступ до важливої інформації для кожного педагогічного працівника будь-коли, з будь-якої точки, де є можливість вийти в Інтернет, з будь-якого пристрою, у тому числі зі смартфонів, планшетів.

Окрім методичного супроводу діяльності педагогічних працівників, зазначений веб-ресурс дозволяє відстежувати та аналізувати персональні блоги педагогічних працівників, методичних комісій тощо з метою виявлення ефективних форм дидактичних і навчально-методичних матеріалів, представлених у формі електронних освітніх ресурсів для впровадження у навчально-виховний процес.

Скріншот веб ресурсу «Методичний кабінет» ДНЗ «ЗВПУ»

Як зазначалося раніше, у ДНЗ «Запорізьке вище професійне училище» розроблено програму впровадження ІТ та хмарних сервісів у навчально-виробничий процес, розраховану на 5 років. Уже здійснено перший, підготовчий етап цього проекту. Завдання цього етапу роботи були визначені відповідним наказом по училищу від 25.10.2016 № 251 «Про впровадження хмарних сервісів у ДНЗ «ЗВПУ» у 2016-2017 навчальному році».

Зокрема, отримано такі результати реалізації зазначеного етапу:

- створення окремого електронного методичного кабінету для організації методичної роботи через мережу Інтернет;

- створення персональних блогів типу «веб-портфоліо фахівця» всіма педагогічними працівниками училища;

- розробка блогів типу «навчальне середовище», або «колекція навчальних матеріалів (репозиторій, електронний пакет КМЗ з предмета (професії) тощо)», або «мікс-ресурс» висококваліфікованими педагогічними працівниками, їх аналіз і узагальнення з метою визначення оптимальних форм для впровадження інноваційних засобів ІКТ, дидактичних і навчально-методичних матеріалів, представлених у формі електронних освітніх ресурсів у навчально-виховний процес.

Реалізація першого етапу проекту

здійснювалася згідно з планом, у якому, зокрема, передбачено серію майстер-класів, тренінгів зі створення блогів (разом - 6). Методистом у якості базової платформи було рекомендовано безкоштовний Google додаток Blogger. Під час проведення майстер-класів усі бажаючі були забезпечені виходом до мережі Internet, попередньо відбулися консультації зі створення аккаунтів у Google.

Важливим є і процес уніфікації застосування програмних продуктів. Наприклад, під час аналізу тестових редакторів, що застосовують педагогічні працівники училища, було виявлено наступне: учні плутають функції, доступні в різних версіях тестових редакторів, допускають суто технічні помилки, оперуючи процедурами, не доступними в окремих тестових редакторах. То ж було прийнято рішення: оснастити всі комп'ютерні класи училища (а їх на сьогодні сім) єдиним тестовим редактором з можливістю працювати в локальній мережі. В якості такого редактора обрано програму MyTestX - безкоштовний тестовий редактор з широким спектром можливостей. Для педагогічних працівників училища методистом було проведено майстер-клас щодо застосування MyTestX за допомогою інтерактивної дошки та комп'ютерів, з'єднаних у локальну мережу. На сьогодні всі сім комп'ютерних класів оснащені цим тестовим редактором, а педагогічні працівники успішно розробляють тести для проведення комп'ютерного тестування з метою організації проведення різних видів контролю: від тематичного, поточного до підсумкового; організації конкурсної діяльності тощо.

Організація співпраці педагогічних працівників і учнів через хмарні сервіси Google - основна задача наступних етапів програми. Продовження реалізації зазначеної програми експерименту щодо формування ІТ насиченого, хмаро орієнтованого освітнього процесу, розвитку інформаційної компетентності педагогічних працівників відбувається відповідно до наказу по ДНЗ «ЗВПУ» від 02.10.2017 №239. Цим наказом окреслені стратегічні задачі, що стоять перед педагогічним колективом у поточному навчальному році.

Так, на лютий 2018 року в училищі заплановано проведення щорічного методичного марафону, присвяченого саме хмарним сервісам і технологіям. Учасники планують обмінятися досвідом застосування в освітньому процесі широкого спектру хмарних сервісів: від контролю, закріплення знань, до пошукових, інформативних ресурсів, електронних реєстрів і сервісів.

З вересня 2017 року в ДНЗ «ЗВПУ» розпочато роботу щодо опанування процесу створення навчальних курсів у хмарі @zvpu.net, сервісу classroom.google.com з метою формування широкого спектру дистанційних курсів.

На поточний момент уже відбулася реєстрація аккаунтів педагогічних працівників у середовищі @zvpu.net та проведений майстер-клас зі створення навчальних дистанційних курсів у сервісі Google-клас.

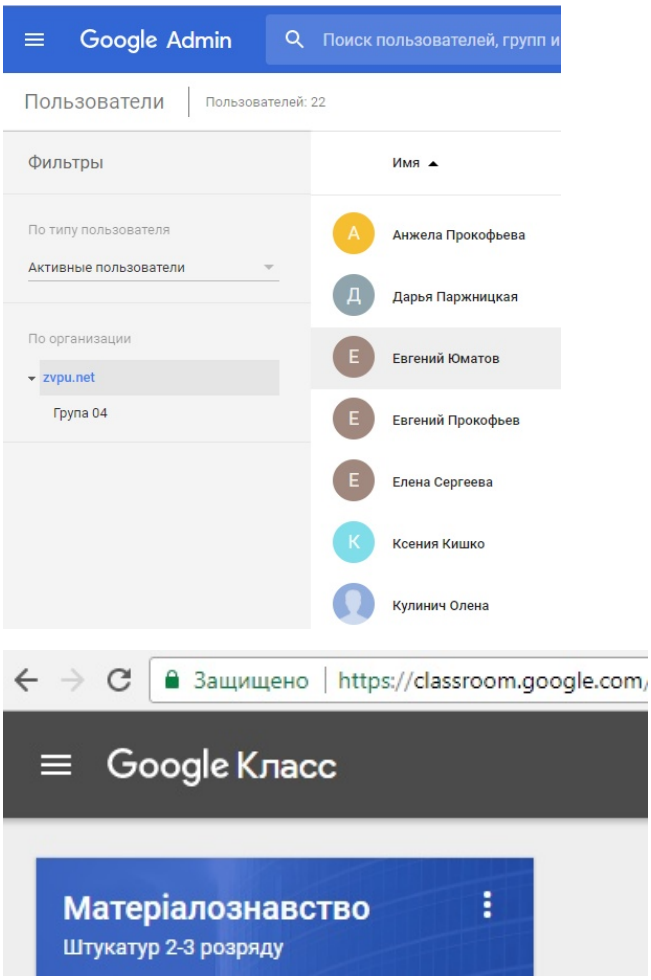

Скріншот сторінок для реєстрації та роботи в сервісі Classroom.google.com (Google-клас)

До речі, для педагогічних працівників забезпечено доступ до відеопосібників з

роботи в Google-класі з відповідної сторінки «Педагогічна майстерня» з блогу «Методичний кабінет» ДНЗ «ЗВПУ».

У рамках процесу реформування системи професійної (професійно-технічної) освіти, спроможності педагогічного колективу забезпечити багатоглядні плани щодо формування змішаної системи навчання, роботи з реалізації державної програми запровадження елементів дуальної ситеми, розвитку інклюзивної форми навчання на рівні професійної (професійно-технічної) освіти, постійний моніторинг стану розвитку та рівня сформованості інформаційної компетентності педагогічних працівників, наполеглива робота з удосконалення цього процесу є, без перебільшення, ключовим моментом, базисом для подальшого функціонування і розвитку закладу освіти.

У роботі представлено проміжні результати педагогічного експерименту щодо розвитку інформаційної компетентності педагогічних працівників, формування у ДНЗ «ЗВПУ» ІТ насиченого, хмаро орієнтованого середовища. Реалізовано перший (підготовчий) та в стадії реалізації - другий етап науково-педагогічного експерименту.

У результаті реалізації проекту в цілому буде:

- науково обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови розвитку інформаційної компетентності викладачів спеціальних предметів та майстрів виробничого навчання закладу професійної (професійно-технічної) освіти;

- уточнено сутність поняття «інформаційна компетентність педагогічного працівника закладу професійної (професійно-технічної) освіти»;

- удосконалено зміст, форми, методи, критерії та визначено рівні розвитку (сформованості) інформаційної компетентності педагогічних працівників закладу професійної (професійно-технічної) освіти;

- набудуть подальшого розвитку рекомендації щодо побудови системи методичної роботи на основі методичного супроводу, оптимального поєднання традиційних та інноваційних форм і методів професійної діяльності, застосування інформаційно-комунікаційних та хмарних технологій.

Практичне значення отриманих результатів полягатиме в упровадженні основних результатів дослідження у методичну роботу закладів професійної (професійно-технічної) освіти шляхом розробки критеріїв оцінювання рівня сформованості та методичних рекомендацій з розвитку інформаційної компетентності викладачів спеціальних предметів, майстрів виробничого навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Наказ МОН України від 01.06.2013 № 665 «Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://osvita.ua/legislation/other/37302/.

2. Литвинова С.Г. Інформаційно-комунікаційні компетентності вчителів загальноосвітніх навчальних закладів [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/210/1/statja-9.pdf.

3. Пензай Л.І. Інформаційна компетентність як вагома складова фахової компетентності вчителя [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/32355/.

4. Перспективи розвитку ринку хмарних обчислень в Україні: переваги та ризики: Аналітична записка [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/articles/1191/#_ftn2.

5. Биков В.Ю. Інноваційний розвиток засобів і технологій систем відкритої освіти [Електронний ресурс] / Биков В.Ю. – Текст. дані. – Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/1177.

6. Литвинова С.Г. Проектування хмаро орієнтованого навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу: монографія [Електронний ресурс]/ С.Г. Литвинова – Київ.: ЦП «Компринт», 2016. – 354 с. Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/106829/1/МОНОГРАФІЯ-Литвинова%20%28библ%29.pdf.

7. Сейдаметова З.С. Облачные сервисы в образовании/ З.С. Сейдаметова, С.Н. Сейтвелиева // Інформаційні технології в освіті: зб. наук. пр. / Херсон. держ. ун-т. – Херсон, 2011. – № 9.

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА

ІНТЕГРАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОЕКТНОГО НАВЧАННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ У ПРАКТИКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ ПОСЛУГ

Марина Калініна, *заступник директора з методичної роботи Державного навчального закладу «Запорізьке вище професійне училище моди і стилю»*

Галина Омельяненко, *методист Державного навчального закладу «Запорізьке вище професійне училище моди і стилю»*

В умовах динамічних соціальних змін та інформаційного характеру сучасної цивілізації актуалізуються питання розвитку людини, здатної творчо розв'язувати безліч різноманітних професійних та суспільних проблем. Потреба сучасного суспільства у всебічній творчій активності людини вимагає в рамках системи вітчизняної освіти підготовки професійно компетентної, інформаційно озброєної, діяльної та свідомої особистості.

Пріоритети сучасного соціально-економічного розвитку української спільноти спонукають підвищувати вимоги до професійної освіти, яка є важливим чинником у відтворенні й нарощуванні економічного потенціалу української держави, дієвим фактором її модернізації.

У Державних національних програмах «Освіта» («Україна XXI століття»), Законі України «Про освіту» в якості стратегічних визначаються завдання формування у молоді ціннісних орієнтацій, розвитку її індивідуальності, творчого мислення, реалізації природних нахилів і здібностей, самостійного прийняття рішень, успішної соціалізації.

Відповідно до зазначених стратегічних завдань учнівська молодь закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі - ЗП(ПТ)О) має бути готовою жити в умовах постійних змін, непередбачених ситуацій, швидко реагувати на зміни на ринку праці.

Ефективність розкриття творчого потенціалу майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг значною мірою залежать від форм, методів та технологій організації педагогічної роботи, від її інноваційності. Пріоритетними в освітній діяльності училища є сучасні освітні інновації, з-поміж яких найбільш результативними є технологія проектного навчання, інформаційно-комунікаційні та мультимедійні засоби, що використовуються в тісній інтеграції та забезпечують синергетичний ефект при формуванні професійних і особистісних якостей учнів.

Упровадженню зазначених технологій і засобів у практику навчально-виробничого процесу училища передувала вагома пошукова робота з вивчення авторитетних наукових джерел, педагогічної практики, позитивного досвіду колег. Для глибшого розуміння досліджуваної проблеми проаналізовано педагогічні аспекти формування творчої особистості в різних видах діяльності (Д.Ельконін, П.Кравчук, В.Лисовська, В.Лихвар, Л.Печко, Н.Ю. Посталюк, В.Роменець, С.Сисоєва, Б.Теплов).

Важливою для нас була думка вченого С.Гончаренка, який розглядає процес творчості як діяльність людини, що спрямована на створення якісно нових духовних чи матеріальних цінностей за рахунок використання творчого потенціалу особистості.

Особливості творчої особистості та механізми творчих процесів всебічно вивчено з точки зору психології в наукових роботах Б.Ананьєва, В.Андрєєва, Д.Богоявленської, І.Воронюк, Ю.Власенко, І.Манохи, К.Тейлора.

Корисними для дослідження виявились думки вчених щодо: використання інформаційних технологій в освітньому процесі в якості засобу розвитку пізнавальних навичок учнів, умінь самостійно конструювати знання, критичного мислення (Е.С. Полат); переведення учня в позицію суб'єкта навчальної діяльності, розвитку його пізнавальних потреб і мотивів (Д.Г. Левитес); розвитку комунікативних, особистісних, соціальних та інших здібностей учня (Н.В. Матяш); активізації резервних можливостей особистості, її творчих здібностей (Е.Л. Липканська) тощо.

Дослідження таких науковців як В.Ю. Биков, Я.В. Булахова, О.М. Бондаренко, В.Ф. Заболотний, Г.О. Козлакова, О.А. Міщенко, О.П. Пінчук, О.В. Шестопал стали орієнтиром для обґрунтування ефективності використання інформаційно-комунікаційних та мультимедійних засобів у навчальному процесі.

Теоретичні доробки та практика застосування сучасних освітніх інновацій визначили пріоритетність та актуальність упровадження технології проектного навчання у поєднанні з інформаційно-комунікаційними й мультимедійними засобами в навчально-виховний процес підготовки висококваліфікованих робітників з професій сфери послуг.

Педагогічний колектив закладу освіти використовує зазначені інновації останні 6 років. За цей період реалізовано багато проектів творчого спрямування: «Історична ретроспектива європейського одягу», «Традиції та інновації в українському одязі», «Православні традиції жіночого вбрання», «Національні мотиви в сучасних зачісках», «Вулиці мого міста», «Full Fashion Look», «Дизайн нігтів».

Педагогічні працівники усвідомили значні можливості технології проектного навчання у взаємозв'язку з інформаційно-комунікаційними й мультимедійними: наслідком такого сполучення виявилось успішне вирішення освітніх, розвивальних і виховних завдань, підвищення пізнавальної та дослідницької діяльності учнів, удосконалення умінь щодо конструювання своїх знань, орієнтування в інформаційному просторі.

Аналіз наукових праць, позитивний досвід використання зазначених технологій і засобів у навчально-виховному процесі дав змогу визначити мету, завдання, об'єкт, предмет і практичне значення дослідження.

Мета дослідження: виявлення педагогічних умов, за яких відбувається формування творчих здібностей учнів шляхом інтегрованого застосуваня технології проектного навчання та інформаційно-комунікаційних і мультимедійних засобів.

Відповідно до мети сформовано наступні **завдання дослідження:**

- вивчити і проаналізувати науково-методичну та психолого-педагогічну літературу з даної проблеми;
- визначити сутність і особливості формування творчих та інформаційно орієнтованих якостей учнів;
- дослідити ефективність використання технології проектного навчання в інтеграції з інформаційно-комунікаційними й мультимедійними засобами для формування професійних, творчих та інформаційних компетентностей учнів в умовах сучасного вищого професійного училища;
- сформувати висновки щодо подальшого застосування в освітній діяльності вищого професійного училища інноваційних педагогічних технологій у поєднанні з інформаційно-комунікаційними і мультимедійними засобами.

Об'єкт дослідження: процес формування творчих та інформаційних компетентностей учнівської молоді шляхом інтегрованого використання технології проектного навчання й інформаційно-комунікаційних, мультимедійних засобів під час підготовки кваліфікованих робітників з професій сфери послуг.

Предмет дослідження: педагогічні умови формування творчих та інформаційних компетентностей учнів в результаті застосування технології проектного навчання та інформаційно-комунікаційних і мультимедійних засобів у навчально-виробничому процесі в умовах сучасного вищого професійного училища.

Практичне значення дослідження полягає у тому, що розроблено теоретичне підґрунтя та впроваджено у практику професійної освіти технологію проектного навчання в інтеграції з інформаційно-комунікаційними і мультимедійними засобами; підтверджено ефективність використання цієї інтеграції для формування професійних, творчих та інформаційних компетентностей учнів в умовах сучасного вищого професійного училища; напрацьовані матеріали можуть бути використані для розроблення окремих методичних праць з конкретних предметів професійно-теоретичної підготовки та виробничого навчання за професіями сфери послуг; досвід упровадження освітніх інновацій може бути корисним для педагогічних працівників інших закладів системи професійної освіти.

У процесі дослідження використані такі **методи:**

- вивчення та аналіз наукової, психолого-педагогічної й методичної літератури;
- вивчення, аналіз і узагальнення досвіду роботи педагогів-практиків;
- педагогічне спостереження;
- дослідницька бесіда;
- вивчення й узагальнення педагогічного досвіду;
- вивчення навчальної, плануючої та звітної документації з професій сфери послуг.

Використання технології проектного навчання та інформаційних і мультимедійних засобів у практиці сучасного вищого професійного училища

Реалізація довгострокових проектів швейного напряму: «Історична ретроспектива європейського одягу», «Традиції та інновації в українському одязі», «Православні традиції жіночого вбрання»

В освітньому просторі Запорізької області ДНЗ «Запорізьке вище професійне училище моди і стилю» є сучасним закладом освіти з командою високопрофесійних педагогічних працівників, для яких розвиток творчих здібностей учнів невідривно пов'язаний з оволодінням професійних компетентностей. Тому ідеї учнів щодо реалізації довгострокових проектів швейного напряму «Історична ретроспектива європейського одягу», «Традиції та інновації в українському одязі» та замовлення українського духовенства, що трансформувалось у престижний проект «Православні традиції жіночого вбрання», були охоче підтримані педагогічним колективом закладу освіти.

Перші два проекти реалізуються щороку під час виконання та захисту творчих робіт у рамках Державної кваліфікаційної атестації випускників, які набувають професії «Кравець, закрійник».

Метою створення визначених проектів є розв'язання ряду художньо-конструкторських завдань у процесі розроблення колекцій одягу в культурно-історичному контексті обраної теми; набуття навичок роботи з творчим джерелом та спеціальною літературою, сучасними інформаційними технологіями і мультимедійними навчальними засобами.

Для виконання визначеної мети роботи формуються наступні завдання:

- здійснити аналіз літератури за темою роботи;
- відібрати вихідні дані до розробки колекції одягу;
- обговорити і обґрунтувати обране творче джерело та розробити загальну концепцію окремих творчих робіт і колекції одягу в цілому;
- проаналізувати та визначити необхідне теоретичне підґрунтя;
- визначити структуру і формотворчі особливості моделей одягу;
- розробити художні образи і створити необхідні ескізи моделей одягу;
- здійснити вибір матеріалів, необхідних для виготовлення моделей одягу, враховуючи їх структуру та колірну гамму;
- обґрунтувати доцільність використання окремих видів основного та спеціального

швейного обладнання та пристосувань;

- виконати конструювання та моделювання швейних виробів на основі програмного забезпечення Corel drow (а останнім часом – Infinity, CAD/LAY.Assystent (в т.ч. 3D моделювання);

- вибрати оптимальні способи обробки деталей виробів;

- скласти послідовність технологічного процесу виготовлення моделей одягу;

- здійснити повний цикл операцій з виготовлення та художнього оздоблення колекційних моделей;

- скласти сценарій подіумного показу колекцій одягу із залученням атрибутів сценографії;

- підготувати необхідні за сценарієм подіумні атрибути: декорації, світлове та музичне оформлення, спецефекти, відеопрезентації.

- обговорити та спланувати методи і засоби створення загального образу подіумних моделей (зачіски, макіяжу, взуття, аксесуарів) та гармонічного поєднання музичного супроводження й відео презентації колекцій одягу.

Процес творчої діяльності розпочинається з вивчення учнями історико-літературних праць, пов'язаних із традиціями в українському одязі, різних літературних джерел з історії вітчизняної та європейської моди.

Аналіз творчих джерел (професійні журнали, телепрограми, Інтернет, бесіди з провідними модельєрами Запорізького регіону тощо) дає могутній поштовх до формування ідеї та концепції творчих проектів, які визначають конкретний шлях зі створення колекцій одягу за двома напрямами: перший - це колекції, що поєднують українські мотиви із сучасними тенденціями моди; другий - колекції, що ґрунтуються на історії європейського одягу.

Практичне втілення творчого задуму базується на знаннях, уміннях, навичках, досвіді та набутих компетентностях учнів училища, отриманих під час освоєння навчального матеріалу з предметів: «Технологія виготовлення одягу», «Основи конструювання одягу», «Матеріалознавство», «Обладнання швейного виробництва», «Історія костюму».

Важливим етапом дослідницької роботи учнів є визначення структури і формотворчих особливостей елементів колекції. Після перегляду й обговорення багатьох ескізів, фотографій та малюнків жіночого одягу учасниками проекту разом з викладачами профільних предметів та майстром виробничого навчання приймається рішення щодо структури колекції, яка має складатися з моделей одного виду за принципом узгодженості та розвитку вихідного базового символу-форми.

Основним фактором у виборі форми виробів колекції є їх силует. Внутрішня форма одягу створюється за допомогою конструктивних, конструктивно-декоративних та декоративних ліній. Конструктивні лінії утворюють основу композиції моделей. Це лінії плечових і бокових швів, шви верхньої частини переду і спідниці. Декоративні лінії - це лінії, які утворюються оздобленням різних видів: защипами, складками, зборками.

Серед засобів композиції подіумного одягу важливу роль відведено пропорціям, за допомогою яких досягається цілісність форм, у тому числі: співвідношення довжини і ширини виробів, довжини блузи і спідниці, розмірів кожної деталі щодо всього об'єму виробу тощо. Колір, як засіб композиції моделей, тісно пов'язаний з їх формами.

При проектуванні виробів враховується структура вибраних тканин. Зазвичай, у першу чергу обирається основна домінуюча тканина, з якої виготовляються елементи подіумної колекції, а потім - доповнюючі тканини, які використовуються для різноманітного оздоблення. В залежності від форм моделей обираються тканини відповідних якостей і властивостей.

Конструкції виробів розробляються в контексті загальної теми, але зі своїми індивідуальними особливостями.

Слід зауважити, що процес конструювання та моделювання одягу учні опановують за допомогою програми COREL DROW, а останнім часом навчання здійснюється на основі програмного забезпечення CAD/LAY.-Assystent. Побудовані конструкції моделей аналізуються та обговорюються учнями і викладачем (майстром виробничого навчання) з використанням інтерактивної дошки, яка надає

можливість підсилити наочність процесу конструювання та моделювання кожної моделі колекції, посилити зацікавленість учнів до оволодіння професійними компетентностями сучасного закрійника на основі прогресивних інформаційно-комунікаційних і мультимедійних технологій. На основі виконаних конструкцій за допомогою комп'ютерного устаткування та плоттера роздруковуються відповідні лекала.

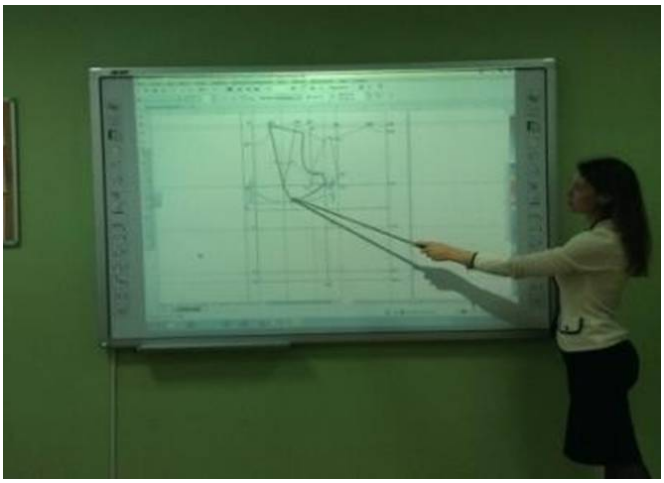

Обговорення побудованої конструкції моделі колекції одягу з використанням інтерактивної дошки

У процесі оволодіння професійними компетентностями учні використовують навчальний матеріал, що розміщений у вигляді електронних уроків в оболонці навчальної платформи MOODLE.

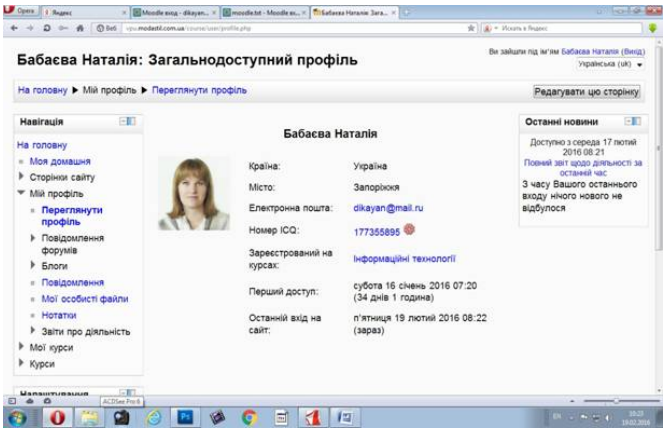

Скріншот сторінки викладача, який розміщує навчальний матеріал в оболонці навчальної платформи MOODLE

Окрім того, викладачі та майстри виробничого навчання комунікують зі своїми вихованцями за допомогою власних блогів, де розміщається різна інформація навчального, розвивального, новинного характеру. Блог допомагає індивідуалізувати процес навчання, сприяє здійсненню творчого підходу учнів до виконання завдань.

Головна сторінка блогу викладача предмета «Основи конструювання одягу»

Наступним етапом творчої роботи є технологічний процес розкрою тканин та обробки деталей моделей одягу, їх оздоблення та вологотеплової обробки. Ці види робіт є не менш важливими, ніж виконання конструкцій, моделювання та виготовлення лекал. Швейні операції виконуються за допомогою сучасного високопродуктивного обладнання (універсальна швейна одноголкова машина човникової строчки з паралельним обрізанням тканини, зшивна 5-ти ниткова обметувальна машина, краєобметувальна машина 3-х ниткова для легких тканин, відпарювальний апарат тощо). Якість робіт перевіряється майстром виробничого навчання із залученням декількох учнів, що в процесі навчання досягли найвищого рівня майстерності.

Відповідно до виготовлених колекцій одягу розробляється загальний образ подіумних моделей, який передбачає: візаж обличчя, художнє оформлення зачіски відповідного стилю, підбір взуття та аксесуарів.

Показ створених колекцій одягу здійснюється під час захисту творчих робіт згідно з розробленим сценарієм. Глядачам представляється невелика театральна вистава.

У виставі використовуються декорації, реквізит, світлове та музичне оформлення, спецефекти. За допомогою сценографічних засобів присутні мають можливість умовно перенестися в історичне минуле України та Європи, відчути емоційно-піднесену атмосферу свята моди і краси.

Прикладами створених проектів є наступні колективні творчі роботи, що демонструються під час їх захисту в рамках Державної кваліфікаційної атестації майбутніх фахівців швейної галузі:

- за проектом «Традиції та інновації в українському одязі» - колекції подіумного одягу «З Україною в серці», «Квітуча Україна», «Українські барви у сучасному одязі», «Дивограй».

Творча робота «З Україною в серці»

Творча робота «Квітуча Україна»

Творча робота «Українські барви у сучасному одязі»

Творча робота «Дивограй»

- за проектом «Історична ретроспектива європейського одягу» - подіумні колекції: «Вечірній Лондон», «Віденський бал».

Творча робота «Віденський бал»

Особливо слід відзначити створену в поточному році колекцію жіночих суконь для сучасних православних жінок «Квітка - душа», яка виготовлена на замовлення архієпископа Луки, метрополіта Запорізького і Мелітопольського в рамках проекту «Православні традиції жіночого вбрання».

Учні училища у пошуках натхнення знову звернулись до українських традицій у

святковому одязі. Вишукана стилізація під старовину стала ключовим завданням у процесі конструювання та моделювання елементів колекції, під час яких були використані: стилістика українського національного костюму, нові тренди сучасної моди, авторські знахідки учнів та педагогічних працівників-швейників. У якості основної тканини обрано льон з купонним малюнком; для оздоблювальних робіт - батист, атлас, широке бавовняне мереживо. Щодо кольорів тканин, то найбільш прийнятними виявились чисті натуральні кольори: молочний, кремовий, білий, на тлі яких орнаменти червоного та зеленого кольорів виглядали чудовим доповненням та прикрасою.

У розробленій учнями колекції святкових суконь простежується багатошаровість, і композиційною домінантою стає елемент одягу Т-подібного силуету, що є сучасною інтерпретацією традиційної сорочки. Примхливі лінії крою створюють виразний декоративний контур, візуально подовжують пропорції і відтворюють гармонійну побудову кожного виробу.

В результаті виготовлено оригінальні моделі вбрання - стримані, що не оголюють тіло і, разом з тим, підкреслюють жіночність м'якістю ліній і форм. Кожен комплект багатоярусний і містить кілька елементів одягу: сорочку, спідницю, жилет та модернізовану стилізовану плахту, які і сьогодні годяться до повсякденного вжитку та для урочистих подій.

Для формування закінченого образу суконь було використано лаконічні однотипні намиста червоного кольору з природних матеріалів, які надають яскравого композиційного акценту кожному виробу.

Розроблена колекція стала основним лотом благодійного аукціону. Зароблені кошти були спрямовані на допомогу хворим дітям - закупівлю медичного обладнання для лікарень Запоріжжя та Запорізької області.

Отже, учні училища, опановуючи секрети технології проектного навчання при виконанні випускних робіт у інтеграції із сучасними інформаційно-комунікаційними та мультимедійними засобами, окрім професійних компетентностей, набувають важливих для їх подальшого професійного зростання, якостей: прагнення до постійного удосконалення професійної майстерності, творчого підходу до роботи, здатності до діяльнісної взаємодії та мобільної адаптації, уміння розмірковувати й оцінювати професійні ситуації та проблеми, здатності до встановлення партнерських відносин у колективі, розвитку почуття причетності до невичерпної скарбниці української та європейської культури.

Ескізи до творчої роботи «Квітка – душа»

Демонстрація творчої роботи «Квітка – душа» під час аукціону

Творчий підхід до створення інтер'єрних живописних полотен та декоративних панно через проект «Вулиці мого міста»

Впровадження технології проектного навчання підсилює практичну зорієнтованість професійної освіти, її предметно-професійний аспект, що особливо характерно для професії декоратора вітрин. Ця професія належить до утилітарно-прикладних, але одночасно дозволяє учню сформувати індивідуальний мистецький почерк і реалізувати себе як творчу особистість.

Складність цього процесу полягає в тому, що у більшості учнів відсутня попередня художня підготовка, і навчання в училищі стає першим етапом ознайомлення з прийомами живопису та графіки. Лише наполеглива праця та загальна атмосфера співтворчості дозволяє вихованцям навчального закладу перейти від рівня примітивних навчальних малюнків до повноцінних живописних робіт. Окрім того, майбутні фахівці опановують художніми засобами створення гармонійного середовища шляхом вибору відповідних лінії, форм та кольорів, враховуючи їх психологічний вплив на сприйняття людини. Одночасно учні вчаться будувати та реалізовувати маркетингову рекламну ідею, розробляють естетичну концепцію послуги або товару.

В цих умовах ідея розкриття індивідуальної майстерності учнів за допомогою технології проектного навчання виявилась найбільш прийнятною. Відтворення цієї ідеї відбулось у процесі виконання кваліфікаційної роботи у формі творчого проекту «Вулиці мого міста».

Майбутні декоратори вітрин демонструють нариси, виконані в рамках проекту «Вулиці мого міста»

Проект «Вулиці мого міста» розпочинався із замальовок архітектурних споруд, природних ландшафтів.

Слід зауважити, що для урбаністичних запорізьких пейзажів характерна невиразна геометрія, але ще існують збережені та реконструйовані куточки старого міста, що передають витончений архітектурний стиль, притаманний Олександрівську - попереднику сучасного Запоріжжя. Саме цей стиль надихнув учнів та їх педагогів розробити ескізи для інтер'єрних полотен, якими передбачалось прикрасити вестибюль та кабінети училища.

Оформлення коридорів училища учнівськими творчими роботами

Навчальні приміщення вимагають стриманої стилістики без зайвого декору, тому після обговорення творчих підходів до реалізації проекту було обрано у якості найбільш прийнятного станковий живопис, що виконується акриловими фарбами. Манера письма - складний мікс із реалістичних і стилізованих елементів: монотонні обриси вулиць промислового міста створюють фон для відкритих фіранок вікон з квітами на підвіконні. Підтекстом художнього задуму стала ідея: якщо кожна оселя стане еталоном краси і добробуту, то і вулиці провінційно-промислового міста набудуть особливого шарму сучасного європейського міста. Отже, учні малювали вулиці дещо змінюючи звичні пейзажі, біля будівель з'являлися квітники, колір будівель набував теплих яскравих відтінків.

Перед виконанням робіт необхідно було обрати творчу манеру письма, яку б використовували усі учасники проекту. Окрім того, полотна на стінах мали сприйматись як цілісна експозиція. Саме тому учні спочатку виконали масштабну підготовчу роботу з вивчення художніх аналогів, перегляду альбомів з ілюстраціями та репродукціями; відвідували художні та краєзнавчі музеї.

Неможливо навчитись виконувати якісні роботи без опори на зразки видатних майстрів минулого та сучасності. Навчальні плани

училища не передбачають курсу академічного малюнку та обмежуються лише базовим курсом малювання. Тому учасникам проекту довелось багато попрацювати не тільки в майстернях училища, але і в домашньому режимі, щоб реалізувати складні сюжети, що передбачали побудову лінійної перспективи, передачу кольоровими відтінками повітряної перспективи, зображення фактури матеріалу й імпресіоністського настрою.

Для відпрацювання техніки письма учні під керівництвом майстрів виробничого навчання спочатку копіювали роботи сучасних італійських художників, а потім у своїх власних роботах використовували запозичені технологічні прийоми. Особливо вдалими були роботи, виконані акриловими фарбами та засобами вітражу.

Слід підкреслити надзвичайну роль майстрів виробничого навчання як прекрасних комунікаторів та творчих особистостей, які надихали свої вихованців на інноваційні художні знахідки, мотивували їх до вивчення архітектурних пам'яток рідного краю, ділилися з учнями своїми авторськими надбаннями, виправляли допущені помилки, психологічно налаштовували їх до найкращих результатів у проектній роботі.

Робота за зразками: учнівська копія роботи італійського майстра

У процесі роботи над проектом «Вулиці мого міста» учні, окрім набутих професійних навичок, продемонстрували наполегливість у досягненні поставленої цілі, самостійність у прийнятті рішень, творчі здібності при втіленні художнього задуму, любов до українських традицій та рідного міста. Окрім того, майбутні фахівці сфери послуг підтримали імідж навчального закладу - інтер'єр училища набув оновленого вигляду, учнівські роботи органічно вписалися в стилістику навчальних приміщень.

Учнівська робота, що виконана у вітражній техніці

Створення сучасних святкових зачісок на основі українських традицій у рамках проекту «Національні мотиви в сучасних зачісках»

Професія перукаря-модельєра сприяє творчим пошукам, розвиває креативне мислення та змушує постійно відстежувати модні тренди. Учні, які планують працювати в цій галузі, від початку навчання налаштовуються на постійне оновлення своїх знань, бо примхлива мода щорічно змінює свої уподобання.

Майбутні фахівці сфери послуг постійно працюють у проектному форматі, створюючи Full Fashion Look, часто звертаючись до українських традицій, розуміючи, що вони є провідниками національних модних трендів.

Слід зауважити, що тема етнічних мотивів є на сьогодні актуальною в сфері перукарського мистецтва та декоративної косметики і домінує на світових подіумах, до неї звертаються відомі перукарі та стилісти.

Проектна робота розпочинається з дослідження історичних джерел, літературних творів, портретного живопису. Основна робота складається з таких етапів як ескізування, розроблення композиції, макетування, оформлення зачіски, виконання макіяжу і консультування клієнтів щодо вибору одягу та оздоблення.

Перукар постійно працює з клієнтами, тому повинен враховувати індивідуальні

особливості іміджу кожної особистості. Студія «Лік» - творчий осередок, у рамках якого реалізується проект «Національні мотиви в сучасних зачісках», що передбачає моделювання повсякденних жіночих зачісок на основі етнічного плетіння та виготовлення прикрас для волосся. Ця студія є творчою платформою, на базі якої учні набувають навичок виконання конкурсних подіумних та фантазійних зачісок на основі плетіння, в тому числі при підготовці до Всеукраїнських конкурсів професійної майстерності у номінації «Нова коса».

Навіть учні першого курсу легко засвоюють технологічні прийоми плетіння із чотирьох-семи пасом. Свою майстерність вони демонструють на різноманітних міських благодійних заходах. Зазвичай, на ярмарках та виставках біля кожного працюючого учня-перукаря шикується довга черга із клієнтів, які бажають заплести незвичайні коси за сучасними та старовинними методами.

Демонстрація традиційних українських зачісок під час міського ярмарку

Етнічні зачіски можуть ґрунтуватися на стародавніх образах скіфсько-сарматських часів. Скіфська пектораль, знайдені археологами ювелірні прикраси, свідчення грецьких істориків - все це стає основою для побудови композиції майбутньої зачіски.

Творчим джерелом розроблення конструкції української зачіски в рамках проекту «Національні мотиви в сучасних зачісках» є не тільки національні зачіски, а й одяг, прикраси, головні убори, які у поєднанні з модними трендами у перукарському мистецтві дозволяють створити нові образи української моди.

Складовими частинами зазначеного проекту є: малювання ескізу «першоджерела» моделі, розроблення технологічної карти з детальним описом послідовності виконання технологічних операцій, аналіз моделі з точки зору моделювання, рекомендації щодо техніки фарбування волосся відповідно до типажу клієнта та стилістики майбутньої моделі.

Усі вищеозначені заходи становлять перший підготовчий етап роботи над проектом. Далі - викладач разом із майстром виробничого навчання оцінює проект і учень переходить до практичного втілення розробленого образу, який допускає використання індивідуального темпу кожним учнем, що створює рівні можливості для професійного зростання всіх учнів.

Майбутні перукарі-модельєри творчо співпрацюють з візажистами та манікюрниками, в цьому разі проектна діяльність розширюється через доповнення її нейл-артом, макіяжем. Для груп третього ступеню навчання обов'язковим компонентом стає пастиж, виготовлений самостійно зі штучного або природного волосся.

Останнім часом усі перукарські операції покроково фіксуються відеокамерою або за допомогою фотоапарату. Це потрібно для об'єктивного оцінювання кінцевого результату. Звіт про виконання учнівського проекту виконується у вигляді презентації, буклету, відеофільму.

Обкладинка буклету «Розроблення та виконання зачіски і боді-арту на основі українських мотивів»

Кращі учнівські роботи стають своєрідними посібниками для навчання, вони демонструють увесь шлях створення образу моделі в графічних схемах і фотографіях. Такі роботи розміщуються в блогах майстрів виробничого навчання і на сайті училища. Найкращі роботи визначаються за результатами голосування учнів на сторінках веб-сайту, які потім розміщаються в соціальній фотомережі INSTAGRAM.

Конкурсна учнівська робота

Слід наголосити, що в процесі реалізації проекту активно використовуються інформаційно-комунікаційні та мультимедійні засоби. До прикладу, під час розроблення технологічної карти з проектування перукарської зачіски та її аналізу використовується інтерактивна дошка та відеопродукти, створені викладачами предмета «Перукарська справа». Окрім того, в інтерактивному режимі кожним учнем із залученням комп'ютерної техніки виконуються свої версії технологічної карти, які потім обговорюються, виправляються допущені помилки, шляхом консенсусу вибираються декілька найкращих варіантів робіт, одна з яких затверджується для використання у проекті.

Важливим елементом проектної роботи є аналіз моделі зачіски з позиції її моделювання, що здійснюється за допомогою тестових програм. Одним з таких програмних продуктів є Kahoot, що використовується також для перевірки знань учнів з перукарської справи в режимі онлайн опитування за авторськими тестами. Кожне тестове питання супроводжується фотографією, технологічною картою, малюнком або відеофрагментом. Процес опитування здійснюється наступним чином:

- учні реєструються в програмі за допомогою власних смартфонів;
- питання демонструються на моніторі ноутбуку або комп'ютера (за умов залучення до опитування всієї групи, панель із тестовими завданнями виводиться на екран інтерактивної дошки);
- в параметрах програми задається термін часу для відповіді на питання, результати відображаються на екрані у вигляді рейтингової шкали з позначенням імені кожного зареєстрованого учня.

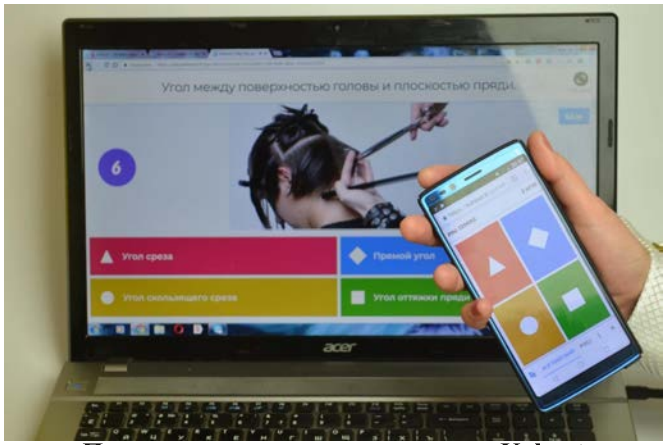

Приклад використання програми Kahoot для онлайн опитування

Ефективний контроль знань, умінь та навичок учнів щодо перукарської справи здійснюється також за допомогою блогу викладача та інтернет-сервісів.

У практиці навчальної діяльності учнів найбільш вживаними є такі інтернет-сервіси: Storyjumper (для створення віртуальних книг); «Хмари слів» - worditout, tagul.com, jasondavies.com/wordcloud/ (для виділення ключових слів у тексті, вибіркової роботи тощо; Coggle.it (для створення схем, графіків тощо).

Учні швидко опановують цими сервісами завдяки доступному та лаконічному викладу інформації, функціональності, стрункої системи вказівників.

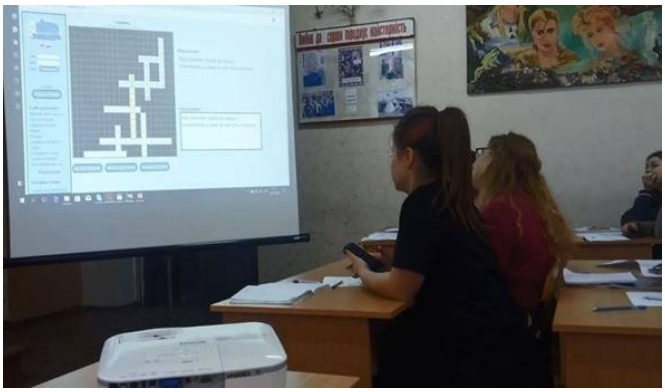

Розв'язування тестів, розміщених у блозі викладача

Отже, використання інформаційно-комунікаційних та мультимедійних засобів допомагає учням швидше опанувати професійними знаннями та уміннями, впевнено користуватися сучасними інформаційними та відеопродуктами, аналізувати інформацію та робити власні висновки, критично мислити, усвідомлювати про необхідність постійного професійного самовдосконалення.

Реалізація творчого проекту з візажу «Full Fashion Look»

Проектні роботи майбутніх візажистів-стилістів орієнтуються на створення цілісного модного образу. Це обумовлено постійною участю учнів училища у конкурсах професійної майстерності за номінацією «Full Fashion Look».

Прагнення колективу учнів і педагогічних працівників бути лідером у сфері візажного мистецтва спонукає до системної, напруженої роботи, що здійснюється за технологією проектного навчання. До складу проектних завдань належать: створення колекції ескізів, що стають основою для розроблення вишуканих образів; відпрацювання технології виконання макіяжу, як правило, складного; тонування або фарбування волосся моделі за обраною кольоровою гамою; створення складної зачіски; виготовлення об'ємних прикрас.

Тематика конкурсних робіт дозволяє реалізувати фантазійні та казкові мотиви, звертатися до стилістики літературних персонажів, героїв кінематографу. Провідна ідея - досягти узгодженої єдності форми і кольорової гами. Саме тому вже на етапі ескізування визначаються загальні пропорції макіяжу, розставляються акценти. Ескіз складного макіяжу створюється олівцями на папері. Потім здійснюється підбір засобів для скульптурування обличчя. На основі затверджених кольорових зразків виконується макіяж моделі. Як правило, робота повторюється багато разів для досягнення технологічної та технічної бездоганності й відповідності учнівським конкурсним нормам.

Умовою конкурсу професійної майстерності за номінацією «Full Fashion Look» є створення образу зі складною зачіскою з використанням об'ємних прикрас, зазвичай постижерних виробів зі штучного або натурального волосся. Перукарські роботи виконуються учнями під керівництвом майстра виробничого навчання. Волосся моделі перед виконанням зачіски тонується або фарбується відповідно до загальної кольорової гами. Об'ємні прикраси виконуються методом тресування з додаванням клейової техніки. Слід зауважити, що робота над постижем може займати декілька тижнів.

Одяг для моделі виготовляється учнями, що навчаються за професією «Кравець, закрійник». Конструкція одягу, фактура тканини та технологія обробки деталей виробу обираються відповідно до створюваного образу моделі, в тому числі макіяжу та зачіски.

Конкурсні учнівські роботи

Процес виконання всіх етапів проекту знімається на відео та використовується як методичний матеріал для підготовки до конкурсів

учнів-новачків. Нині вже створено відеотеку учнівських робіт, що використовується також у навчальному процесі з професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки за професіями «Візажист» та «Візажист-стиліст».

Отже, реалізація проектів типу «Full Fashion Look» цінна передусім, як інструмент формування професійно компетентної особистості і, в кінцевому результаті, досягненні високих стандартів професійної освіти та підвищенні іміджу і статусу робітничих професій «Візажист» та «Візажист-стиліст».

Конкурсні учнівські роботи

Реалізація міні проектів за напрямом «Дизайн нігтів» із залученням сучасних інформаційно-комунікаційних та мультимедійних технологій

Останнім часом долучились до проектного навчання та сучасних інформаційно-комунікаційних і мультимедійних засобів педагогічні працівники та учні манікюрного напряму професійної підготовки, які зовсім недавно орієнтувались тільки на традиційну систему навчання. Це пояснюється розширенням інформаційного середовища навчального закладу, підвищенням вимог замовників кадрів щодо якості професійної освіти, необхідністю долучення учнів до світових технологій у сфері манікюрного мистецтва.

У закладі освіти створені умови для впровадження новітніх інформаційних продуктів; розроблення, апробації та використання авторських мультимедійних засобів; раціонального поєднання інноваційних засобів навчання з традиційними, що, в свою чергу, формує у майбутніх фахівців сфери послуг чітке уявлення про те, що комп'ютер - це не тільки зручний засіб для спілкування та пошуку інформації у мережі Internet, але, в першу чергу, потужний інструмент, необхідний у їх професійній діяльності.

Саме тому педагогічні працівники, що задіяні у навчальному процесі підготовки майбутніх манікюрників, опановують сучасне програмне забезпечення та використовують його при реалізації міні проектів за напрямом «Дизайн нігтів». Однією з таких інформаційних новинок є програма Smart Notebook, що застосовується викладачем предмета «Манікюрна справа» для конструювання навчального контенту.

Використання цієї програми на базі інтерактивної дошки дало змогу викладачу переглянути способи подання нової інформації учням, розробити лаконічний алгоритм технологічної послідовності виконання манікюру, проілюструвати цей процес яскравими схемами, фотографіями, анімацією. Анімаційні елементи сприймаються учнями з інтересом та дозволяють їм краще розуміти і засвоювати навчальний матеріал.

На сьогодні за допомогою програмного забезпечення Smart Notebook реалізовано наступні міні проекти: «Гігієнічний догляд за шкірою рук та нігтями», «Покриття нігтів лаком у технологічній послідовності», «Покриття нігтів гель-лаком у технологічній послідовності», «Художнє оформлення нігтів», «Виконання мокрого обрізного манікюру», «Виконання гарячого обрізного манікюру», «Виконання необрізного манікюру». Зазвичай міні проекти виконуються в рамках лабораторно-практичних робіт з предмета «Манікюрна справа».

Слід зазначити, що програма Smart Notebook дозволяє проводити опитування

учнів, використовуючи анімаційні завдання.

Анімаційні елементи відео уроку, створеного за допомогою програми Smart Notebook, що використовується під час виконання міні проекту «Покриття нігтів гель-лаком у технологічній послідовності»

Учениця відповідає на питання за темою «Технологія покриття нігтів гель-лаком» під час актуалізації раніше вивченого матеріалу

Під час виконання міні проектів практикується спілкування з провідними майстрами манікюру всеукраїнського та міжнародного класів за допомогою Skype зв'язку та інтерактивної дошки. Під час такого спілкування учні мають змогу поставити питання та отримати відповіді в режимі реального часу, ознайомитись з інноваційними технологічними прийомами манікюру та дизайну нігтів, новими матеріалами, інструментами, секретами бізнесу, маркетинговими методами залучення клієнтів.

Спілкування учнів та викладача за допомогою скайп-зв'язку з випускницею училища, багатократним переможцем міжнародних чемпіонатів з дизайну нігтів Борисенко Вікторією

Задля підтримування постійного зв'язку з педагогом та використання необхідних матеріалів для реалізації міні проектів, учні мають можливість переглядати сторінки блогу викладача, що сприяє кращому засвоєнню ними теоретичних знань, оптимізації навчального часу на уроках «Манікюрна справа».

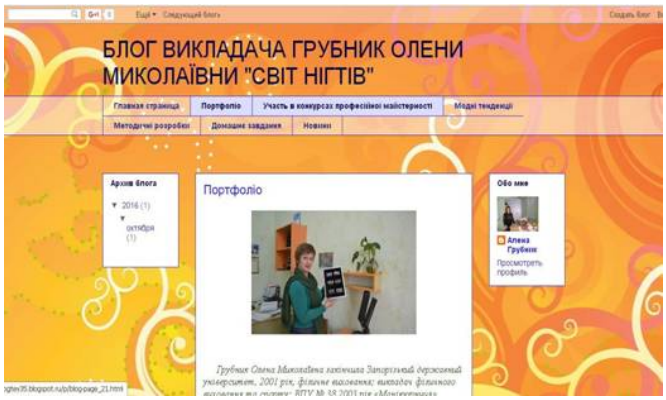

Головна сторінка блогу викладача предмета «Манікюрна справа»

Підсумовуючи, варто підкреслити, що зазначені педагогічні інновації в інтеграції з інформаційно-комунікаційними та мультимедійними засобами стали важливою передумовою підвищення професійних, творчих та інформаційних компетентностей учнівської молоді, яка здобуває професію «Манікюрник».

Теоретичне та практичне дослідження проблеми формування творчих та інформаційних компетентностей учнів училища шляхом використання технології проектного навчання в інтеграції з інформаційно-комунікаційними й мультимедійними засобами в процесі підготовки висококваліфікованих робітників (на прикладі професій «Кравець, закрійник», «Візажист», «Візажист-стиліст», «Декоратор вітрин», «Перукар (перукар-модельєр)», «Манікюрник», дозволило дійти висновку про значні

переваги такої інтеграції у порівнянні з традиційною системою навчання. Серед таких переваг можна виокремити наступні:

1. Трансформація домінуючої ролі педагога. Учень стає в позицію суб'єкта процесу освіти, він сам відбирає потрібну йому інформацію, сам визначає її необхідність, виходячи із задуму проекту. Педагогічний працівник стає партнером учня.

2. Відсутність готових, систематизованих знань, що підлягають засвоєнню. Знання можуть носити випадковий, несистематизований характер, можуть бути «неістинними», суперечливими. Їх систематизація, встановлення істинності й суперечності - справа самого учня. Він не засвоює готові уявлення і поняття, але сам з безлічі вражень, знань і понять будує свій проект.

3. Основний елемент проектного навчання не знання або інформація, а пізнавально-дослідницька діяльність. Різниця тут полягає в тому, що знання є результатом самостійної діяльності учня; перевірені практикою, вони стають особистими його знаннями.

4. Процес роботи не менш важливий, ніж результат. Проект не просто передбачає діяльність учнів за рішенням нових для них завдань, але переслідує в якості основної і кінцевої мети розвиток творчих здібностей.

5. У системі проектного навчання особливу важливість набуває вміння самостійно мислити, виробляти власні рішення.

6. Допустимість виконання проекту в індивідуальному темпі створює рівні можливості для особистісного зростання всіх учнів.

7. Система проектного навчання впливає на мотиваційну сферу, підвищуючи інтерес як до процесу навчальної діяльності, так і до її результатів.

8. Інформаційно-комунікаційні й мультимедійні засоби, поєднуючи свої можливості з технологією проектного навчання, забезпечують органічний інтерактивний зв'язок «учень-навчальна система-викладач (майстер виробничого навчання)», сприяють інтенсифікації навчального процесу, створенню можливостей організовувати нові, нетрадиційні види навчальної діяльності учнів.

9. Участь у створенні й реалізації проектів – передумова формування національних і загальнолюдських цінностей учнівської молоді.

Позитивні результати впровадженої освітньої інновації дають можливість педагогічному колективу училища і надалі розповсюджувати зазначену педагогічну технологію, що сполучена з інформаційно-комунікаційними й мультимедійними засобами, на професійну підготовку з інших професій, у тому числі «Касир (в банку)», «Офісний службовець», «Адміністратор» тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буджак Т. Метод проектів як засіб формування інтелектуальних здібностей учнів //Хімія. Біологія. – 2000. - №10. – С.10.

2. Гуревич Р.С. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях : [навч. посіб. для студ. пед. ВНЗ] / Р.С. Гуревич, М.Ю. Кадемія. – Вінниця : Планер, 2005. – 366 с.

3. Жалдак М., Лапінський В., Шут М. Комп'ютерно-орієнтовані засоби навчання математики, фізики, інформатики // Інформатика. № 3-4. 2006. 95 с.

4. Лернер П. Проектування як основний вид пізнавальної діяльності школярів (на прикладі освоєння ПГ «Технологія»)//Завуч. – 2003. - №7. – С. 6-10.

5. Логвін В. Метод проектів у контексті сучасної освіти //Завуч. – 2002. – №26. – С.4.

6. Осмоловський А., Василенко Л. Від навчального проекту до соціальної самореалізації особистості //Шлях освіти. – 2000. - №2. С.34-37.

7. Пашковська Н.В. Шкільні освітні проекти як складові іміджу сучасного навчального закладу //Управління школою. – 2003. - № 35. – С24 – 25.

8. Сисоєва С.О. Особистісно-орієнтовані педагогічні технології: метод проектів//Неперервна професійна освіта: теорія і методика: Наук. – метод. журнал. – К., 2002. – Вип.1 (5). – 230 с.

10. Любарська О.М. Інтеграційні процеси в освіті [Електронний ресурс] / О.М. Любарська. – Режим доступу: http://lib.chdu.edu.ua/pdf /zbirnuku/13/5.pdf.

ЗАСТОСУВАННЯ КОУЧ-ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПРЕДМЕТІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕОРЕТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Тетяна Кедрова, *заступник директора з навчально-виробничої роботи Державного навчального закладу «Запорізький центр професійно-технічної освіти водного транспорту»*

Юлія Прокопенко, *викладач Державного навчального закладу «Запорізький центр професійно-технічної освіти водного транспорту»*

Ми не обираємо епоху, в якій би хотілося жити. Нам дісталася складна епоха перетворень, реформ і кардинальних змін. Саме зміни соціальної та освітньої ситуації в країні актуалізували необхідність пошуку ефективних шляхів для підготовки успішних і конкурентоздатних фахівців.

Відзначимо, що одним зі стратегічних завдань реформування освіти в Україні є формування освіченої, компетентної, творчої особистості. Це вимагає розроблення і наукового обґрунтування змісту і методики організації навчально-виховного процесу. Тому сучасна педагогічна наука і практика зосередили увагу на пошуку таких технологій навчання, які б забезпечували всебічний розвиток особистості учня, сприяли його самовираженню. Наслідком таких пошуків є нові технології навчання. Адже сучасний викладач повинен брати на озброєння все найкраще, використовуючи новітні інформаційні технології в освіті. Тому застосування коуч методів у процесі навчання є одним із шляхів вирішення проблеми підготовки конкурентоздатних висококваліфікованих робітників.

Метою дослідження є визначення основних ролей коучингу в формуванні успішної особистості учня, вмотивованого, цілеспрямованого, діючого; виокремлення переваг та труднощів у застосуванні коучингу, обґрунтування технології коучингу.

Відзначимо, що проблема коучингу в контексті професійної освіти є цікавою як для вітчизняних, так і для зарубіжних дослідників. У дискурс української освітньої системи це поняття прийшло з європейських та американських джерел, хоча на сьогодні навіть зарубіжні науковці до кінця ще не визначились із тим, чим саме коучинг відрізняється від наставництва, і чи є ця різниця суттєвою для розуміння коучингу як освітнього феномену. На заході проблемою коучингу в контексті освіти на сучасному етапі займаються як окремі дослідники-практики - М. Аткінсон, А. Браун, У.Т. Голві, А. Ґрант, К. Ґрифітс, Дж. Джеймсон, К. Колетт, Е. Парслоу, Дж. Роджерс, Дж. Уітмор, так і соціальні інституції - як, наприклад, Національний Коледж Шкільного Лідерства Великобританії (The National College for Leadership of Schools and Children's Services) та Лондонський Міський Інститут Профспілок (The City and Guilds of London Institute). В Україні темі коучингу в освіті присвятили свої праці такі дослідники: С.М. Романова, О.В. Рудницьких, О.С. Проценко та ін.

Науковці та дослідники відносять коучинг до інноваційних технологій, адже цей напрям є новим у сфері освіти. Коучингу притаманне максимально швидке досягнення мети

шляхом активізації необхідних здібностей та вдосконалення нових навичок тих, хто навчається.

Коучинг напряму пов'язаний із системою мотивування, його вплив має широкий спектр дії, оскільки вмотивований учень ефективніше виконує свою роботу, а отже, результативно впливає і на рівень його професійної підготовки. Важливими умовами формування лідерської особистості у процесі застосування технології коучингу є усвідомлене ставлення до учнів як до відповідальних творців і менеджерів своєї навчально-пізнавальної діяльності, які успішно інтегрують самоуправління (вибір змісту, форм, методів і засобів навчання) із самоконтролем (оцінюванням і моніторингом власної когнітивної діяльності); залучення учнів до формулювання навчальних цілей та вибору стратегій для їхнього досягнення; забезпечення співробітництва і кооперації у навчальному процесі; використання групових форм і методів навчання; формування потреби у самопізнанні, саморозвитку, постійному самовдосконаленні та пізнанні своїх можливостей; залучення учнів до прийняття рішень у навчальному процесі; діагностика і підтримка індивідуальних пізнавальних інтересів, надання можливостей вибору, індивідуалізація та диференціація навчання; застосування аналізу та критичних рефлексій; ведення учнями щоденників своєї навчально-пізнавальної діяльності та залучення до її оцінювання.

За висловленням Альберта Ейнштейна, найбільш важливі проблеми, з якими ми стикаємося, не можуть бути вирішені на тому ж рівні мислення, на якому ми були, коли їх створювали. Щоденно ми робимо вибір, приймаємо важливі рішення. На жаль, часто відштовхуємося від установок, стереотипів і досвіду попередніх перемог і поразок, які вже частково застаріли. Коуч допомагає подолати ці стереотипи і рухатися далі.

Коучинг як нова технологія в професійній освіті

Якість модернізації сучасної освіти багато в чому залежить від характеру протікання інноваційних процесів і визначається особливостями такої інновації, інноваційним потенціалом середовища і педагогічного колективу. Сам викладач зобов'язаний знаходити, освоювати і адаптувати нові знання, щоб потім навчити цьому учнів. У свою чергу, учні повинні сприймати ці знання активно, інакше у них не сформуються навички самоосвіти, які на сьогодні - чи не єдина стійка особистісна конкурентна перевага. Навчальна діяльність сучасного педагога повинна бути насамперед коучингом: викладач має бути в першу чергу тренером, ніж традиційним викладачем.

Коучинг (від англ. Coaching - тренувати, займатися репетиторством, готувати до чогонебудь) - це вчення, що виникло на перетині психології, менеджменту, філософії, логіки і життєвого досвіду; процес, спрямований на досягнення цілей у різних сферах життя.

У сучасній науці є декілька визначень коучинга:

- Коучинг - це мистецтво створення за допомогою бесіди й поведінки середовища, яке полегшує рух людини до бажаних цілей так, щоб воно приносило задоволення.

- Коучинг - це процес створення коучером умов для всебічного розвитку особистості.

- Коучинг - це мистецтво сприяти підвищенню результативності, навчанню й розвитку іншої людини (Майлз Дауні (англ. Myles Downey) «Ефективний Коучинг»).

- Коучинг - це триваючі відносини, які допомагають людям одержати значні результати в їхньому житті, кар'єрі, бізнесі або в суспільних справах. За допомогою коучингу клієнти розширюють сферу пізнання, підвищують ефективність і якість свого життя.

Ключовим елементом у коучингу є усвідомлення, яке стає результатом посилення уваги, концентрації й чіткості. Усвідомлення - це здатність відбирати та ясно сприймати потрібні факти та інформацію, визначаючи їх цінність. відповідальність - ще одна ключова концепція і мета коучингу.

Один із засновників коучингу (як технології формування особистості) Т. Голві зазначав, що коуч-консультант спрощує навчання, але не вирішує проблем тих, хто навчається. Загальними принципами коучингової діяльності вважають економічність та комплексність,

покращення ефективності діяльності та простоту, соціальне партнерство та об'єктивність. Принципами впливу на аудиторію стають такі, що здатні впливати на поведінку тих, хто навчається, з метою їх розвитку, на засадах застосування встановлених норм коучингової комунікації. Вважається, що цю групу становлять такі принципи: вмотивованість, формування унікального потенціалу, усвідомлення, розподіл відповідальності, цілеспрямованість. З іншого боку, серед принципів, за якими діє сам коуч, варто виділити здатність інформувати аудиторію, не нав'язуючи їй власну позицію (тобто, як ми вже згадували, взаємодія має більш консультативний характер); комунікативність та самостійність викладача. Коучинг - це діалог тренера та групи, коли до процесу залучено всіх його учасників з огляду на їх бажання та можливості. Активність тих, хто навчається, у процесі отримання знань зумовлена, перш за все, їх особистою мотивацією та амбіційністю, але формування повноцінного діалогу можливе лише за умов інтеракції під час навчального процесу. Т. Голві пропонує відокремлювати активне та інтерактивне навчання, маючи на увазі міжособистісне педагогічне спілкування. Інтерактивність у навчанні дослідник пояснює як здатність до взаємодії, до того ж підкреслюючи, що інтерактивними є такі технології, які створюють умови для активної взаємодії тих, хто навчається, що дозволяє всім учасникам процесу отримувати нові знання на основі особистого внеску кожного з учасників. Адже в рамках правильно організованого навчального процесу учні не тільки усвідомлюють власний потенціал, а й навчаються один у одного. На противагу однобічній комунікації, де викладач є фокусом уваги учнів, що притаманно активній комунікації, інтерактивні методи сприяють реалізації пізнавальних потреб тих, хто навчається у режимі багатосторонньої комунікації та мінімальної сконцентрованості на думці (позиції) викладача, де той, хто навчає, і ті, хто навчається, є рівноправними учасниками процесу. Як інтерактивна технологія коучинг сприяє тому, щоб навчальний процес не було замкнуто на викладачеві, роль якого полягає в тому, щоб забезпечувати інтеракцію учасників, які, в свою чергу, теж беруть на себе відповідальність за процес та результати, навчаючись на власному досвіді.

Одним із сучасних видів коучингу є освітній коучинг («edu-coaching»). В Україні дослідження технології коучингу в професійній освіті здійснила С.М. Романова, зазначивши, що коучинг - це взаємостосунки між викладачем і студентами, коли викладач ефективно організовує процес пошуку учнями кращих відповідей на питання, що їх цікавлять, допомагає учням розвиватися, закріплювати нові навички і досягати високих результатів у своїй майбутній професії.

В основі коуч-підходу в освіті є уміння викладача формулювати важливі потужні запитання, які сприятимуть визначенню потреб і сподівань студентів, стимулюють мислення, змушують мобілізувати попередні знання і досвід, розкрити потенціал. Такі потужні запитання допомагають проаналізувати проблему всебічно, розвивають інтерес до вивчення теми, стимулюють потребу в отриманні відповідей, заохочують до обґрунтування власної позиції.

На нашу думку, для формування умінь самоорганізації і саморегулювання освітньої діяльності учня доцільно використовувати традиційну для коучингу чотириступеневу модель GROW, розроблену Дж. Уітмором. Чотири літери назви моделі відповідають першим буквам слів, що означають етапи проведення навчальної дискусії або стадії на шляху до вирішення проблеми:

- перший етап «goal» (у пер. з англ. «мета») - визначення цілей і завдань вирішення окресленої проблеми;

- другий етап «reality» (з англ. «реальність») - окреслення стану проблеми, визначення ресурсів, знань, необхідних для її вирішення;

- третій етап «option» (з англ. «варіант») - пошук можливих шляхів вирішення проблеми, вибір найоптимальніших;

- четвертий етап «will» (з англ. «воля») - застосування обраних стратегій, перевірка їх у дії.

Робота відбувається у наступній послідовності:

- «хто Я? чого Я хочу?»;
- «ким Я хочу бути?»;
- «яким Я хочу бути?»;
- «що мені заважає?»;
- «як це подолати?».

Результатом такої роботи стане здатність учня самостійно побудувати позитивний ряд власних переконань:

«Хочу! – Можу! – Вірю! – Роблю! – Маю результат!».

Загалом, перевагами застосування коучингу на уроці є:

- покращення продуктивності діяльності (це головне, для чого застосовується коучинг);
- розвиток особистості;
- покращення взаємовідносин у групі;
- покращення взаємин і пов'язаний з ним успіх змінюють на краще загальну атмосферу в колективі;
- коучинг відкриє багато невиявлених раніше талантів серед учнів;
- багаторазово зростає особиста ефективність учня і швидкість його просування до мети.

Коуч стимулює творчий пошук рішень і підтримує прагнення учня досягати мети та здійснювати зміни у своєму житті. Тобто, у процесі коучингу учні знаходять свій унікальний спосіб досягнення мети.

А коуч створює креативну атмосферу, особливий простір пошуку альтернатив, атмосферу довіри, де учень відчуває увагу до його ідей і працює з більшим ентузіазмом.

Таким чином, загальну основу коучингу можна описати декількома словами: партнерство, розкриття потенціалу, результат.

Застосувань ідей коучингу на практиці означає поступовий перехід від традиційних аудиторних занять до тренінгової, індивідуальної, проектної та дистанційної форм навчання.

Виховання толерантності в учнівської молоді. Коуч-сесія

Системне застосування сучасних засобів навчання проходить в умовах багатоваріантності, множинності підходів, джерел інформації та оцінок, що значно оптимізує досягнення цілей педагогіки толерантності.

Для ефективної реалізації групових технологій педагог повинен добре знати групу (рівень знань, особливості особистісних відносин, що склалися в колективі); систематично займатися з консультантами (перевіряти якість їх знань, давати методичні поради) тощо. Деякі додаткові витрати часу на підготовку повністю компенсуються результативністю. У нашому освітньому закладі створене сприятливе середовище для формування атмосфери толерантності та здійснення її учасниками педагогічного процесу.

Досліджуючи міжособистісну толерантність підлітків як якість особистості, широко використовуємо позакласні заходи з виховання толерантності. Вони проходять у вигляді гри та розподілені на декілька етапів.

Процес формування міжособистісної толерантності підлітка можна представити у такій послідовності:

- інтеріоризація (засвоєння) цінностей;
- перетворення цінностей у мотив;
- перетворення мотиву в діяльність і відносини;
- формування нового змісту мотиву під впливом діяльності суб'єкту;
- усвідомлення толерантності як цінності, що забезпечується накопиченим позитивним досвідом толерантних відносин.

У процесі проведення заходів визначено види ігор, які можуть використовуватися на різних етапах формування толерантності. До них відносяться ігри, що забезпечують позитивний досвід толерантних відносин. Вони використовуються на першому етапі педагогічної діяльності.

Ігри з явною або прихованою конфліктною ситуацією застосовуються на другому етапі формування міжособистісної толерантності.

На третьому етапі - педагог може організовувати ігри, що занурюють кожного в ситуацію знедоленого, які дозволяють підлітку відчути себе «білою вороною».

У той же час, встановлювати умови організації гри, що забезпечують успішність формування міжособистісної толерантності підлітка.

Серед них виділяємо такі:

- забезпечення рівних можливостей кожного учасника в прояві власної позиції і відстоюванні своєї думки, що досягається засобами прихованих або явних правил і добровільності участі в грі;

- зміст гри має ґрунтуватися на толерантних цінностях, таких як цінність людської гідності і людського життя, прав людини та безпеки;

- після ігрового заняття необхідна організація рефлексії, спрямованої на осмислення того, що співпраця, взаємодія, домовленість з іншими дітьми є найбільш ефективним засобом досягнення цілей як власної, так і групової роботи з вирішення конфліктної або проблемної ситуації.

За підсумками формуючого експерименту, в процесі якого ігрова діяльність використовувалася як засіб формування міжособистісної толерантності підлітка, була виявлена позитивна динаміка, яка проявилася в тому, що кількість толерантних учнів у групі зросла більш ніж на 20%.

Специфіка педагогічного діагностування в сфері виховання толерантності полягає в тому, що прояви толерантності не так сильно кидаються в очі; до того ж і їх діапазон досить широкий - від обмеження згубних проявів нетерпимості до відповідальності, що і є межами толерантності. Труднощі спостереження і вимірювання толерантності полягають у тому, що вона все ж залишається абстракцією, але соціальні ознаки толерантності допомагають побачити її значення як для окремої людини, так і для спільноти.

Система роботи всього закладу освіти з виховання толерантності передбачає участь різних сил і структур у системі професійної освіти. При цьому, завданням педагогів є ефективна координація своїх зусиль, плідна співпраця на основі інтересу до відмінностей і різноманіття.

Здійснене дослідження дозволяє стверджувати, що технологія коучингу, яку зазвичай розглядають лише як педагогічний супровід або створення оптимальних умов для розкриття потенціалу особистості, має неабияке значення і для формування учня-лідера, оскільки тренує здатність ефективно діяти і навчатися, розвиває навички самостійного пізнавального пошуку, самоуправління і ефективного менеджменту власної навчальної діяльності.

Ми дійшли висновку, що технологію коучингу в професійній (професійно-технічній) освіті можна застосовувати у процесі викладання різних спецдисциплін на практично-семінарських заняттях, для виконання науково-дослідних завдань, дипломних робіт з метою стимулювання самостійного пізнавального пошуку, прийняття рішень, розвитку незалежності, відповідальності, впевненості у власних можливостях. Здобувши уміння і досвід вирішення проблем у навчальних ситуаціях, учні набувають компетенцій, які зможуть застосовувати в інших життєвих ситуаціях з метою саморозвитку і самореалізації.

І тому проявом самоосвітньої компетенції випускника закладу професійної освіти повинні стати такі особистісні якості як наполегливість, відповідальність, цілеспрямованість, ініціативність, самостійність, самоорганізація, креативність, здатність до рефлексії та інші, що дозволить йому в майбутньому стати успішним конкурентоспроможним спеціалістом-професіоналом.

До того ж, коучинг як освітня технологія належить до інтерактивних технологій сучасної освіти, що побудований на мотивуючій взаємодії, в якому викладач створює спеціальні умови, спрямовані на розкриття особистісного потенціалу учня для досягнення ним значних для нього цілей в оптимальні терміни, в

конкретній предметній галузі знань. Сучасний навчальний процес повинен бути центрованим на тих, хто навчається, де роль викладача більш схожа на ту, що відіграє тренер або консультант, та полягає у тому, щоб направляти учня, розкриваючи і використовуючи при цьому їхній власний внутрішній потенціал.

На нашу думку, недоліком коучингу в формальній освіті є лише брак часу, який необхідно знайти викладачу для спілкування з кожним учнем. Педагогічне спілкування у стилі «коучинг» допоможе зрозуміти, чому учені не змогли виконати завдання, допоможе спланувати дії для знаходження оптимальних шляхів і навчити вчиняти інакше у майбутньому. Коуч сприяє вдосконаленню і максимально ефективному використанню особистісних якостей учнів, про які більшість або не здогадується, або здогадується, але не використовує як основу для подальшого руху вперед. Він стимулює учнівську молодь до більш глибокого усвідомлення своїх цілей, ресурсів і обмежень, допомагає визначити напрям розвитку особистості взагалі й професійного розвитку зокрема.

Перспектива подальших досліджень полягає в усвідомленні та вивченні феномену коучингу, як такого, що формує суб'єкта, здатного рефлексувати та використовувати свій інтелектуальний та особистісний потенціал самостійно.

ЛІТЕРАТУРА

1. Доцяк В.С. Технологія приготування страв з основами товарознавства продовольчих товарів. – К.: Наш час, 2014.

2. Збірник рецептур блюд і кулінарних виробів. – К. : А.С.К., 2005.

3. Піденко А.І. Гігієна і санітарія громадського харчування. – М. : Економіка, 2004.

ДО УВАГИ КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ !

Наказом Міністерства освіти і науки України від 22 серпня 2018 № 931 врегульовано проведення зовнішнього незалежного оцінювання у 2019 році. Відповідно до наказу кожен зареєстрований учасник має право пройти тестування з чотирьох навчальних предметів. Загалом зовнішнє незалежне оцінювання відбуватиметься з одинадцяти навчальних предметів: українська мова і література, історія України, математика, біологія, географія, фізика, хімія, англійська мова, іспанська мова, німецька мова, французька мова.

Важливо пам'ятати: учні закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які у 2019 року завершать здобуття повної загальної середньої освіти, проходитимуть зовнішнє незалежне оцінювання з української мови і літератури, а також із математики або історії України (на вибір). Результати тестування буде зараховано як оцінки за державну підсумкову атестацію за освітній рівень повної загальної середньої освіти.

Реєстрація осіб для участі у зовнішньому незалежному оцінюванні триватиме з 5 лютого до 25 березня 2019 року. Керівники закладів освіти зможуть зареєструвати учнів (слухачів, студентів) для проходження ДПА у формі ЗНО до 18 березня 2019 року.

Основна сесія зовнішнього незалежного оцінювання почнеться 21 травня тестуванням з математики і завершиться 13 червня тестуванням з хімії. Тестування з української мови і літератури відбудеться 23 травня, з іспанської, німецької, французької мов - 27 травня, з англійської мови - 28 травня, з фізики - 30 травня, з історії України - 4 червня, з біології - 6 червня, з географії - 11 червня.

Інформацію про результати основної сесії зовнішнього незалежного оцінювання з усіх навчальних предметів буде розміщено на інформаційних сторінках учасників тестування до 25 червня 2019 року.

ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ПІДГОТОВКА

УПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ І В ПОЗАУРОЧНИЙ ЧАС

Наталя Кардашова, *викладач Державного навчального закладу «Мелітопольське вище професійне училище»*

Життя - вічна наука. Одна з основних вимог, що стоїть перед суспільством сьогодні - презентація власного історико-культурного надбання в європейській і світовій спільноті. Осмислення своєї ролі на тлі культури неможливе без живого інтересу до літературної та історичної спадщини рідного краю.

Основна мета викладача-словесника полягає у формуванні національно свідомої, духовно багатої мовної особистості, яка володіє вміннями й навичками вільно, комунікативно-доцільно користуватися засобами рідної мови. Важливою змістовою лінією програми з української мови є соціокультурна, що є засобом опанування національних культурних і духовних цінностей, норм, які регулюють стосунки між поколіннями, статями, націями, сприяють естетичному й морально-етичному розвиткові учнів, органічному входженню їх в соціум. Ця змістова лінія передбачає добір, опрацювання й конструювання тематично й стилістично орієнтованих текстів відповідної тематики, що забезпечать розвиток комунікативних умінь і навичок соціокультурної компетентності.

Першим, хто звернув увагу на краєзнавство в педагогіці, став творець народної національної школи в Україні, видатний педагог Костянтин Ушинський, який теоретично обґрунтував необхідність використання краєзнавчого матеріалу в освітньо-виховному процесі та поклав початок практиці шкільного краєзнавства.

Краєзнавство як педагогічне явище Ушинський розглядав усебічно, вбачаючи в ньому могутній засіб вивчення Вітчизни. Осягнення й втілення загальнолюдської педагогічної культури йде через рідну мову і літературу. Важлива роль у цьому процесі відводиться вивченню літературного краєзнавства, бо саме література рідного краю сприймається як одне з найважливіших народознавчих джерел, що прилучає учнів до духовних скарбниць свого народу. Літературне краєзнавство поступово займає належне місце у навчальних програмах.

Кожен художній твір, пов’язаний з нашим краєм, - живий документ епохи і людської свідомості. Із художньої літератури постає прекрасний і романтичний образ рідної землі, з якою єднають нас корені роду і враження дитинства. Ця література навчає юні душі любити і цінувати Батьківщину, пишатися її предківською славою, відчувати свою пряму причетність до долі цього краю, до його сучасного і майбутнього. Без малого патріотизму, тобто любові до рідного куточка, рідної землі, немає й патріотизму великого - любові до України, до свого народу.

Система професійної (професійно-технічної) освіти займає важливе місце між середньою і вищою освітою. Вона має специфічне завдання - готувати висококваліфікованих робітників для усіх галузей економіки.

Молоде покоління, готуючись приступити до професійної діяльності, повинно вільно володіти усною й писемною мовою, пов’язаною з її різними сферами.

У сучасних умовах зростають вимоги виховання творчої особистості, здатної знайти своє місце в непростих перехрестях життя, самовизначитися і реалізувати себе.

Значну роль у творчій самореалізації

учнівської молоді відіграє гурткова робота, яка є невід'ємною частиною всього педагогічного процесу, і являється важливою складовою роботи сучасного навчального закладу.

Зайнятість учнів у позаурочний час допомагає їм поширити та поглибити знання з предмета, розвиває творчі здібності та захоплення.

В училищі склалася певна система виховної роботи, значення якої багатогранне та визначне.

До позакласної діяльності залучаються всі бажаючі учні відповідно до інтересів. Особлива увага приділяється вихованцям пільгового контингенту, які потребують додаткової індивідуальної роботи.

Спілкування з учнями в позаурочний час дає можливість краще пізнати їх нахили, вподобання, захоплення, розкрити творчий потенціал.

Гурткова робота не тільки дає можливість зайняти учнів у вільний час, а й спонукає їх наставників до творчого росту.

Передові сучасні технології – запорука ефективності сучасного навчання

Сторітеллінг як ефективний варіант неформального навчання

Розуміння нової якості в освіті сьогодні пов'язують з компетентнісним підходом, який орієнтує учнів на практичні результати, досвід особистісної діяльності, вироблення ставлень та цінностей, зміни в організації та змісті навчання. Важлива роль надається оновленню основної форми навчання та позакласної, що значно підвищує інтерес учнів до вивчення предметів, є чинником успішного оволодіння додатковими знаннями та навичками. Гурткова робота надає додаткової інформації в підготовці до уроків, щоб цей процес проходив творчо та невимушено. Вважаю, що в педагогічній діяльності сучасний метод навчання сторітеллінг варто використовувати.

Сторітеллінг - це спосіб передачі інформації через розповідання історій.

В освітньому процесі необхідно використовувати ті засоби навчання, які є цікавими для учнів, створювати такі умови для підвищення їх пізнавальної активності, які б давали конкретні результати.

Мова є важливим компонентом аудіальної культури особистості та служить засобом спілкування людей і впливу на їхню психіку. Сьогодні потрібні нові методики, які допоможуть вчителю формувати мовну компетентність учнів через впровадження нестандартних методів, які дозволяють активізувати і покращити їх словниковий запас.

Переорієнтація процесу навчання на особистість учня значно активізувала дослідження групових форм навчальної діяльності. Найбільше це виражається в індивідуально-груповій формі роботи, яка передбачає розподіл певних завдань між членами групи, коли кожен учень виконує свою частину спільного завдання. Специфіка вивчення краєзнавчого матеріалу передбачає проведення екскурсій, які нерозривно поєднують показ і розповіді. Важлива роль при підготовці до таких заходів надається досвідченим учням, які шляхом зворушливих розповідей, смішних або повчальних історій з реальними або вигаданими персонажами ефективно доносять інформацію до учнівської аудиторії. Технологія сторітеллінгу демонструє унікальність уяви кожного учня, дозволяє

проявити активність та творчість у пізнанні історії рідного краю, величі відомих людей, розумінні героїв художніх творів.

За допомогою сторітеллінгу отримую важливі результати: пожвавлення атмосфери, зняття напруженості, створення невимушеної обстановки.

Учням цікаво займатися творчою діяльністю тому, що це розкриває перед ними можливості розвивати вміння аналізувати краєзнавчі документи, вчитися порівнювати дані з різних історичних джерел, набути найпростіші навички дослідження і власного судження, робити висновки, замітки, тези, вести дискусії, відстоювати свою точку зору тощо.

Важлива роль у реалізації нових ідей належить інформаційно-комп'ютерним технологіям, які дозволяють створити умови для підвищення процесу навчання, вдосконалення змісту, методів і організаційних форм діяльності. Широкі можливості комп'ютера, якісний підбір програмного забезпечення дозволяє активізувати навчальний процес, допомагаючи учням реалізувати творчий потенціал.

Власні інноваційні медіарозробки

З метою сприяння широкого залучення обдарованої молоді до інтелектуальних завдань, гуртківцями було започатковано форму нової медіадіяльності - відеоетнохвилина. Мета таких відео: впродовж короткого часу розповісти про цікаві події рідного краю, які пов'язані з реальним життям учнів. Ці історії - особистий погляд оповідача і його почуття. Саме в цьому і полягає цінність відеоісторій. Учні активно обмінюються інформацією через соціальні мережі, проводячи віртуальні екскурсії.

Обов'язковою умовою будь-якого проведення краєзнавчих заходів є медіасупровід. Створення комп'ютерних краєзнавчих фотоколажів, відеосюжетів за допомогою дрону з камерою WI-FI надають урокам більшої ефективності, розвивають уяву, абстрактне мислення учнів. Все це підвищує інтерес до досліджуваного навчального матеріалу про рідний край та предметів вцілому.

Використання інноваційних засобів навчання були і залишаються актуальними впродовж усього періоду впровадження інформаційних технологій в освітньому процесі.

Гра «Етнотренажер»

Сама назва говорить про те, що кожен учень в ігровій формі може перевірити свої знання з етнографії і виявити рівень обізнаності. У разі незадовільного результату, в кінці гри будуть посилання на теми, які бажано вивчити.

Характеристика інноваційної розробки. Представлена гра може використовуватися викладачами професійних училищ, загальноосвітніх шкіл для підготовки краєзнавчих занять та уроків української мови і літератури, а також може використовуватися як основа шаблон для створення власних інформаційних продуктів.

Мета створення: активізація пізнавальної діяльності учнів, навчальної компетентності; розвиток творчого мислення, уяви, асоціацій, етнографічних знань та самостійності у навчанні.

Опис гри «Етнотренажер»

Гра «Етнотренажер» складається з 4 розділів: «Вступ», «Гра», «Результати гри», «Додаткові джерела інформації». У розділі «Вступ» подано тексти краєзнавчої тематики. У розділі «Гра» розміщені питання і варіанти відповідей. У розділі «Результати гри» встановлюється статус етнографічних знань. В останньому розділі представлено Інтернет-посилання на додаткову інформацію з краєзнавчих тем.

Інструкція щодо користування грою «Етнотренажер»:

1. За допомогою запускаючого файлу 0.0.doc відкрити головне меню.

2. Вибрати розділ і за гіперпосиланням перейти до нього.

3. Прочитати питання і дати відповідь.

4. У кінці проходження гри учень отримає статус знань, підрахувавши свої бали.

5. Важливість і актуальність гри в тому, що кожен учень, який отримав найкращий результат - статус «Експерт з краєзнавства», має можливість за шаблоном внести зміни до питань, таким чином ускладнивши гру.

Очікувані результати

Після використання гри «Етнотренажер»

очікую таких результатів: розширення обізнаності та світогляду учнів про рідний край, вміле застосування сучасних технологій; формування переконань у нетлінності духовних скарбів народу, поваги до символів України, до своїх батьків.

Матеріально-технічне забезпечення гри:

1. Мультимедійний проектор.
2. Демонстраційний екран.
3. Сучасна комп'ютерна техніка з доступом до глобальної мережі Інтернет.

Фрагмент гри «Етнотренажер»

Скріншот початку гри

Скріншот гри

Скріншот «Правильна відповідь»

Готуючись до уроків української мови та літератури з елементами краєзнавчого матеріалу, використовую різноманітні форми наочності, які є результатом роботи під час гурткових засідань.

Скріншот «Статус знань з краєзнавства»

Предметна і образна наочність (різні документи, фотокопії першодруків, фотознімки, картини, малюнки, ілюстрації, портрети письменників, макети, скульптурні зображення).

Значну роль у краєзнавчій роботі надаю тематичним екскурсіям місцями рідного краю та співпраці з науковцями краєзнавчих музеїв м.Мелітополя та смт. Якимівка.

Словеснообразна наочність (прослуховування окремих уривків чи художніх творів, застосування фотохрестоматій, монтажі спектаклів, радіокомпозицій, підготовлених за участю місцевих та відомих акторів. Завдяки фонозаписам учні можуть почути голос П.Ребра, Г.Лютого, М.Рильського, П.Тичини і багатьох інших письменників і поетів).

У рамках Декади української мови та літератури запрошуємо на літературні читання місцевих поетів, відвідуємо театри м.Мелітополя та ім. Магара в Запоріжжі.

Умовно-схематична зображувальна наочність (одним із поширених видів її є так звані літературні карти. Вони полегшують сприймання матеріалу, дають можливість чіткіше уявити ті місця, які зв'язані з життям митця).

Працюємо над творчим проектом: «Краєзнавча карта екскурсій і походів вихідного дня».

Динамічна наочність (аудіовізуальні засоби: кінофільми, телефільми, відеофільми). Створюємо картотеку відеоетноуроків.

Усі ці форми та методи навчання створюють конкретні умови для підготовки учнів до сприйняття сучасного життя та самореалізації в ньому.

Використання елементів краєзнавства на уроках української мови та літератури

Можна все на світі вибирати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину!

Вправа 1

- Прочитайте. Сформулюйте тему й основну думку поезії.

- Напишіть твір, використовуючи уривок вірша як епіграф.

Старе місто

Старе місто
Із хатиночок намисто –
Це моє маленьке місто.
Хоч великі всі споруди
Будували добрі люди,
Тільки затишок донині
У старій живе частині.
Спокій там та серцю втіха,
Річка щось шепоче тиха...
Я неспішно, крок за кроком,
Погортаю рік за роком,
Зазирну, попідглядаю:
Що там, у минулім, маю?!
Онде, поруч, біля тину,
Бачу дивну я картину,
Як бабуся молоденька
На руках гойдає неньку,
А у молодого діда
Від журби нема і сліду.
Всі здорові та веселі
У своїй живуть оселі
І не знають – гірке, скоре
Вже до них прямує горе –
У воєннім лихолітті
Пропадуть чарівні миті…
Тільки вірність і надія
Побороти все зуміє,
Бо старого міста сила
Негаразди покосила!

Світлана Непомняща

Член ЛІТО з 1978 р. Художній редактор газети «Мелітополь літературний», Голова ЛІТО. Автор 11 книг (проза, поезія, для дітей). Друкувалася в місцевих, обласних, всеукраїнських, міжнародних, закордонних виданнях.

Супровідний медіаресурс:
https://www.youtube.com/watch?v=sBGO4Ww_fwg
https://www.youtube.com/watch?v=00RSiIOYwyA
https://www.youtube.com/watch?v=cVAXVlI16mg

Вправа 2

- Напишіть твір на тему: «Мелітополь – інтеркультурна столиця України».

- Доповніть текст власними міркуваннями про красу рідного краю, використовуючи речення з однорідними членами.

Шматок землі родючої священний,
Рясної долі світлі береги.
Мій Мелітополю, мій світе наречений,
Чому мені такий ти дорогий?
Віра Кулішова

Місто Мелітополь розташоване на правому березі річки Молочної і відноситься до групи південних міст Запорізької області. Загальна площа - 49,66 кв. км. Відстань до обласного центру - 120 км, до Азовського моря - 50 км. Населення - 170 тис. Дата утворення міста - 1784 рік, його назва походить від грецького «мелітос» - медове місто. Мелітополь спочатку довгий час був повітовим центром однойменного повіту Таврійської губернії, потім центром Мелітопольської округи. Має значну кількість архітектурних споруд XIX – початку XX століття.

Мелітополь цікавий різноманітністю видів туризму, які розвиваються на його території.

Місто Мелітополь багато в чому схоже на інші українські міста: історично багатонаціональне, з успішним промисловим минулим і численними проблемами нового часу.

Заснований на місці ногайського поселення, Мелітополь є унікальним: 230 років у гармонії й злагоді живуть у ньому різні етноси й національності, співіснують і розвиваються православна, греко- та римо-католицька, мусульманська, караїмська, іудаїстська, протестантська, буддистська, крішнаїтська конфесії, які дають гарний приклад добросусідських відносин, взаємоповаги, виконують роль регіонального центру, створюють ту неповторну ауру, що притаманна перехрестю різних культур і народів. У місті зареєстровано 31 громадську національно-культурну організацію, з яких 22 об'єднано в Спілку громадських організацій «Рада національних товариств».

Все більше городян бачать переваги міста саме у міжкультурності. Історично багатонаціональне місто Мелітополь, завдяки своїй особливості та прагненню до всебічного розвитку, в 2008 році стало офіційним учасником Програми «Інтеркультурні міста» під егідою Ради Європи. З цього часу життя Мелітополя концептуально і змістовно виступає невід'ємною й органічною складовою процесу творення спільного культурного європейського міського простору.

Скріншоти презентації

Фонетика. Графіка. Орфографія

Вправа 3

- Прочитайте два вірші запорізького поета Миколи Львовича Нагнибіди, визначте словесний і логічний наголоси. Останній поясніть.

- Затранскрибуйте останню строфу першого вірша.

- Зробіть фонетичний аналіз слів *сонячність, людство, щедрим.*

Творче завдання: Продовжіть чотиривірш:Степ і море – Край мій рідний…

Микола Львович Нагнибіда

Коли ти виростеш, мала,
Я поведу тебе степами
В село, де мати повила
Мене за спраглими житами.
І ти побачиш, дочко, там
Понад дорогами могили,
Вони колись степовикам
Дороговказами служили.
І степ тобі, любов моя,
Як книгу, буду я читати,
Щоб ти навчилася, як я,
І крихту хліба шанувати.

***

Будь щедрим, цвіт садів на білім світі.
Будь щедрим, плід, і ясен день в блакиті,
І сонячність на прапора крилі.
Будь кожен з нас красивим у роботі,
Недремним будь і пристрасним в турботі
За мир і щастя людства на землі.

«Мелітополь»
Художник: Слободянюк Григорій

Вправа 4

- Прочитайте цитату зі статті радіожурналіста Василя Яковича Федини про відомого запорізького поета Василя Діденка. Далі прочитайте строфи з віршів поета. Чи сподобались вони Вам?

- Проілюструйте 10-12 прикладами морфологічний принцип українського правопису.

- Зробіть фонетичний аналіз слів *дзвенить, поезію, летить, пагілля*.

- Який художній засіб використав поет у першому уривку вірша?

Василь Іванович Діденко

«Співуче було серце у Василя Діденка: за порівняно коротке життя він видав 13 книг бентежно-хвилюючої лірики (і ще в архіві поета зберігається не одна сотня неопублікованих віршів).

У житті Василь Діденко був схожий на свої твори. Він завжди зустрічався зі знайомими з посмішкою і радісно-голосним вітанням. Оту добру посмішку він проніс через усю свою поезію - поезію з калиною і коханням, нашими піснями і думами, кобзарями й славними запорожцями».

Україно моя! З діда-прадіда рідна,
Кров'ю й потом омита священна земля –
Сагайдаки й шаблі, Хмеля слава побідна.
Гонти звага і лють, тільки подиву гідна,
І Устим Кармелюк, що у пана стріля.
Летить журавлик понад житом,
Де хвиль зелених б'є прибій...
Давай, кохана, серцем пити
Настій духмяний степовий.
Весна дзвенить, весна гуля,
Вкриває листям пагілля.
Весна зими не слухає,
Погожим вітром дмухає.

Супровідний медіаресурс:
https://www.youtube.com/watch?v=esctMIdJvLk

Вправа 5

- Прочитайте виразно вірш мелітопольського поета І. Олексенка. Яка його ідея?

- Затранскрибуйте вірш.

- Дайте характеристику приголосних у словах *обнімають, розлогим*.

Олексенко Іван Іванович народився в селі Миколаївці Роменського району Сумської області. Зростав у Ромнах. Закінчив технікум та Київський. технологічний інститут харчової промисловості. Живе в Мелітополі. Видав книги поезій: «Моє серце», «На своїй землі», «Срібні дзвони», «Пелюстки душі», «Сонцекрай», «Закохався в Україну», а також книжки для дітей «Прокидаюсь рано», «Ходить вересень по саду», «Лисичка».

Іван Олексенко - член Національної Спілки письменників України. На вірші поета написано чимало пісень.

Любіть, сини,
Отчу землю,
Як люблять її
Дерева,
Що гаряче
Обнімають
Своїм розлогим
Корінням.
Бо навіть
Коли всихають
Од старості
Чи поранень,
Вони тоді
До скону
Не розлучаться
З нею.

Супровідний медіаресурс:
https://www.youtube.com/watch?v=aMMKfUSqW4E

Вправа 6

- Прочитайте вірш поета з Оріхівщини Івана Сухаря. Яка його головна думка?

- Перепишіть текст, вставляючи пропущені букви і розкриваючи дужки. Поясніть орфограми.

- Назвіть фонетичні й синтаксичні засоби виразності, використані автором у вірші.

Земле моя, краю мій рідний,
Ч...брецеві клинці і кул...баб золотий п...р...дзвін.
Земле моя, жайворонкова пісня (не) хитра,
Таїна смарагдова, де села в густих

в...шняках.

І (не) зримих зітхань золотава пш...нична палітра.

І к...лючий татарник в ст...пу на горбах-рудяках.

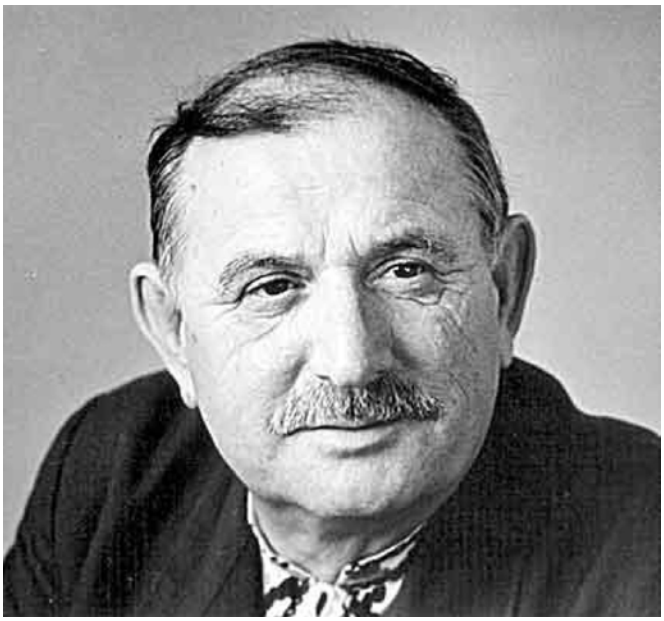

Іван Сухарь

Супровідний медіаресурс:
https://www.youtube.com/watch?v=nmjU8fTbIGk

Вправа 7

- Прочитайте уривок із роману «Вершники» Юрія Яновського.

- Перепишіть, вставляючи пропущені букви.

- Поясніть орфограми.

- Доповніть текст власними описами рідного краю.

Пер_копська рівнина почина_ться за Дніпром, на південь від Каховки, смуга пісків тя_неться в_довж ріки з півден_ого заходу, (не)займаний степ аж до Мелітополь_ини, на півдні — Чорне море, і Джарилгачська затока, і саме місто Перекоп на ву(з,с)ькому суходолі, що завжди правив за ворота до Криму. Рівна, бе(с,з)межна просторінь (як на масштаби двох людських ніг), гола рівнина без ріки, без дерева, окремі села й хутори стоять рідко, сонце велике й пекуче котит(ь)ся на небі і поринає за землю, мов за морську поверхню, небо не синє, як за Дніпром, а кольору ніжних блакитних перс_ких шовків, небо Криму над степовим безмеж_ям.

Супровідний медіаресурс:
https://www.youtube.com/watch?v=Ko4vbRLAdb8

Лексика. Фразеологія

Вправа 8

- Прочитайте вірш ученого-мовознавця, поета Віктора Антоновича Чабаненка.

- Поміркуйте, які лексичні засоби забезпечують відтворення картини вечора.

- Порівняйте словникові та контекстуальні значення слів *скибка, втиратися, віміта-ти, стеля*.

- Розкрийте їхнє смислове навантаження у вірші.

- Доберіть і запишіть ряд слів, за допомогою яких можна змалювати світанок.

Сів на обніжку натомлений день-трудівник.
Скибкою сонця доспілого всмак повечеряв,
Потім підвівся і, хмарою втершись,
Серп на стіні кришталевій край неба повісив;
Вимів тополями-мітлами горниці всесвіту,
Кинув пшениці-зірок цілу жменю під стелю,
Важко зітхнув від натоми-натруди великої
І ліг ув осоки високі спочити до ранку…

Вправа 9

- Прочитайте вірш. Які лексичні засоби використав поет для відтворення краси рідного краю?

- Зробіть лексичний аналіз слів *яблукатий, застугонів*.

Вічний Реквієм

Яблукатий кінь
Живу воду п'є,
Свою дужу тінь.
Копитами б'є.
Яблукатий кінь
Гриву переплів
Та й застугонів,
Наче сто громів.
Сяду на коня
Та в сполох заб'ю,
Кинусь доганять
Молодість свою.
Ой, хоч дожену,
Назад не верну,
А не дожену,
Вічним сном засну.
Задрижать мости,
Гряне зорепад.
Коню мій, лети,
Не вертай назад!
Яблукатий кінь
З неба воду п'є,
Свою дужу тінь
Копитами б'є.

Супровідний медіаресурс:
https://www.youtube.com/watch?v=tIUcAWp7MYk

Будова слова. Словотвір

Вправа 10

- Прочитайте текст. Випишіть із нього 10 слів, утворених суфіксальним способом, поясніть правопис твірних суфіксів.

- Зробіть словотвірний аналіз слів *відтворений, географічною, поселилися, дозорними*.

- Зробіть фонетичний розбір слова *споряджали*.

- Що Вам відомо про походження назви острова?

Острів Хортиця

Визначним місцем України є острів Хортиця - цитадель запорізького козацтва.

Відвідувачів тут приваблює все: краса природи, і гучне бойове минуле, і цікаві експозиції місцевих історичних музеїв.

Хоча сліди козацького міста-фортеці не дійшли до наших днів, на його місці відтворений історико-культурний комплекс «Запорізька Січ», що дає уявлення про те, яким було козацьке поселення за часів його існування. Макет Січі розроблено за історичними документами та за участі вчених-істориків. Комплекс складається з дерев'яної фортеці з муром і дозорними вежами. Усередині фортеці розміщені курені, де козаки селилися за географічною ознакою: хто звідки родом. Крім того, на острові є великий Музей історії запорізького козацтва, експозиція якого охоплює історію Хортиці і в докозацькі часи. Поселення на острові існували ще за часів енеоліту і бронзового віку, про це свідчать знайдені археологами предмети побуту: знаряддя праці, рештки посуду та прикраси. Згодом на Хортиці поселилися скіфи, які залишили тут по собі кургани-могильники з кам'яними ідолами.

Охочі зануритися в козацьку атмосферу

можуть відвідати кінний театр «Козацька залога» - фольклорно-етнографічний комплекс. Тут відтворюють звичаї козаків, і їхні військові маневри, і побут, і ремесла.

Супровідний медіаресурс:
Відеоетнохвилини, які підготували гуртківці під час екскурсії по рідному краю.

Вправа 11

- Прочитайте вірш сучасного поета Григорія Лютого. Яка його ідея?

- Випишіть із вірша слова з префіксами, поясніть їхній правопис. Зробіть морфемний розбір слів.

- Згрупуйте й запишіть слова у вигляді словотвірних ланцюжків, визначте твірні основи: заземлення, земля, заземлити; довірливий, віра, довіра, людське, люди, по-людськи.

- Яку роль передають частки не і ні в передачі змісту вірша? Чи доводилось Вам слухати пісні на слова Г. Лютого у виконанні відомого запорізького співака Анатолія Сердюка?

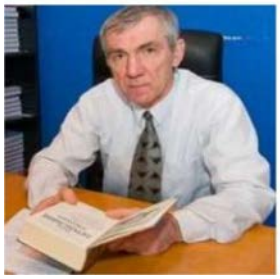

Український поет, очолює Запорізьку обласну організацію Національної спілки письменників України.

Залишайте себе на землі

Залишайте себе на землі!
Вам безсмертя відкрила природа!
Хай завжди зігріва нагорода
Нелегкі ваші дні й мозолі.
Залишайте себе на землі!
Не беріть із собою в могили
Ні вогню, ні любові, ні сили,
Ні довірливих, лагідних слів.
Залишайте себе на землі!
У надіях, у дітях, в онуках,
Щоб сліди не зітерла пилюка,
Не розвіялись лиця в імлі.
Залишайте себе на землі,
Роздавайте щомиті, даруйте,
Жодну пісню в собі не змарнуйте,
Не затьміть жодній мислі політ!
Це не ваше: з далеких століть
Вам передано людське батьками.
Будьте щедрими, будьте із нами!
Залишайте себе на землі!

Супровідний медіаресурс:
https://www.youtube.com/watch?v=nmjU8fTbIGk

Морфологія

Вправа 12

- Прочитайте текст. Усно перекажіть легенду.

- Випишіть дієслівні форми дієприкметників та дієприслівників. Поясніть правопис.

- Визначте граматичні категорії слів: *прозвали, оброслі, складено, втягуючи*.

- З'ясуйте написання прислівників нещільно, необережно.

Кам'яна могила

Серед неозорого приазовського степу, за 18 кілометрів на північ від Мелітополя, розкинувся кам'яний горб з нагромаджених брил. У народі його прозвали Кам'яною могилою.

Звітрені мільйонами років, оброслі зеленими лишайниками, ці брили, різноманітні за формою та фантастичні за обрисами, справляють враження мовчазної величавості.

Чимало легенд складено про це чудо природи. Ось одна з них.

Завинив чимось богатир Богур перед аллахом, і той покарав богатиря: «примусив вирвати руками з ближнього гірського кряжа камені і скласти з них на березі Молочної ріки такої величини гору, з якої в усі боки було б видно степ. Виконуючи веління аллаха, Богур

виривав з кряжа величезні брили каменю, переносив їх на собі і складав одна на одну на вказане аллахом місце; для скорішого виконання роботи він вдавався до хитрощів: нещільно складав камені. Коли більш ніж наполовину роботи було зроблено, Богур, втягуючи брилу, необережно оступився і провалився у навми сно залишені ним між каміннями щілини, зав'язнув там і помер голодною смертю. Така кара спіткала його за спробу обдурити аллаха. Після цього аллах велів вітрові засипати піском всі щілини між камінням і там закрити тіло богатиря Богура, кістки якого і понині защемлені між камінням; місце ж те стало зватись Камінь - горою».

Кам'яна могила - унікальна пам'ятка в геологічному й історичному плані... Своєрідним підземним «ермітажем» Північного Приазов'я можна назвати печери і гроти, на стелях яких виявлено багато наскельних зображень...

(За Б. Михайловим)

Супровідні медіаресурси:

Відеоетнохвилини.

Фотоколаж та відеоколаж

Карта маршруту.

https://www.youtube.com/watch?v=yt5ox-8p1WM

Синтаксис. Пунктуація

Вправа 13

- Прочитайте два тексти. Визначте їх стильову приналежність.

- Випишіть із речень ключові словосполучення, визначте їхню структуру, характер зв'язку (узгодження, керування, прилягання).

- Зробіть синтаксичний розбір другого речення.

- Уявіть, що друзям із-за кордону цікаво дізнатись найголовніше про Запорізький край і його обласний центр. Побудуйте усну розповідь, ввівши інформацію з прочитаних текстів.

Край Запорізький - це сама історія. Тут насправді переймаєшся духом нестримного Дніпра, солодким повітрям козацької вольниці, повагою до стійкості вікових дубів-велетнів. Ця земля народжувала героїв, чиї подвиги оспівувалися у піснях та легендах.

Запоріжжя ніколи не було на узбіччі історії, споконвіку стоячи на легендарному шляху з «варяг у греки», що відповідним чином позначилося на формуванні справжнього, а не штучного, інтернаціоналізму вчило гостинності та відкритості серця.

Запорізька область сьогодні - це не тільки самобутня історична перлина України, колиска першої у світі демократичної республіки, заснованої запорізькими козаками, але й один з головних центрів розвитку економічного, технологічного й інтелектуального потенціалу України.

Я - мелітополець!

Мелітополь - батьківщина багатьох талановитих, самовідданих, працелюбних людей, які вписали яскраві сторінки в його біографію. Наше місто таке, яким ми його створили. Наполеглива праця, злагода і взаєморозуміння різних за національністю, але єдиних за духом його мешканців, з кожним роком перетворюють наше місто в сильне, благополучне, процвітаюче. Мелітополь має колосальний економічний і культурний потенціал. Ми впевнено працюємо

на перспективу, зберігаючи досягнуте і накреслюючи нові плани, втілення яких нам по плечу. Хочу висловити слова сердечної подяки всім землякам за щиру любов і відданість Мелітополю, за прагнення зробити його сучасним європейським містом, комфортним для проживання, творення, розвитку. Здоров'я, щастя, благополуччя, вам, любі. У нас все вийде! Адже ми - мелітопольці!

Супровідні медіаресурси:

Відеоетнохвилини

Відеоінтерв'ю з почетними громадянами міста Мелітополя.

Відеозамальовки учнів.

Вивчення української мови і літератури з елементами краєзнавства в ДНЗ «Мелітопольське вище професійне училище» є одним із основних джерел виховання гідних громадян України - справжніх будівельників свого майбутнього. Краєзнавство допомагає учням усвідомити нерозривний зв'язок, єдність історії свого села чи міста з історією та сьогоденням країни; відчути причетність до них кожної людини, кожної родини; визнати своїм найпершим обов'язком, честю стати гідним послідовником кращих традицій рідного краю. Дослідження краєзнавства сприяє глибокому і всебічному розумінню яскравої, але непростої історії нашої Батьківщини, осмисленню її ролі на тлі європейської і світової культури, заохоченню підростаючого покоління до духовної та історичної скарбниці свого народу.

Освітній процес протягом останніх років збагатився новим напрямком навчальної діяльності, зміст якого формується безпосередньо в регіоні. Правильний підбір методів відповідно до мети та змісту навчання, вікових особливостей учнів сприяє розвитку їхніх пізнавальних здібностей, озброєнню їх уміннями й навичками використовувати здобуті знання на практиці, готує учнів до самостійного набуття знань, формує їхній світогляд.

Доки живуть на світі вчителі та учні, доти світ перебуватиме у постійному розвитку, який веде до оновлення, духовного збагачення, моральної досконалості. Тому особливе місце в моїй педагогічній діяльності посідає педагогіка партнерства, яка базується на принципах поваги, доброзичливості, довіри, взаємодопомоги.

Діяльність, яка пов'язана з вивченням краєзнавства завжди вважалася дуже складною, але в той же час і цікавою. Сучасне життя безупинно змінюється і з кожним роком в учнів з'являються нові інтереси та нові ідеали, але, щоб здобути довіру та повагу, викладачу треба постійно саморозвиватися, самовдосконалюватись, неперервно розширювати власний кругозір, вдосконалювати пошук нових методів викладання.

Дуже точно про вчителя писав відомий поет С.Л. Соловейчик: «Він актор, але його глядачі і слухачі не аплодують йому. Він скульптор, але його роботи ніхто не бачить. Він лікар, але його пацієнти рідко дякують за лікування та далеко не завжди бажають лікуватися. Де ж йому взяти сили для щоденного натхнення? Тільки в самому собі, тільки у свідомості величі своєї справи».

На мою думку, робота викладача вимагає повної самовіддачі, цілковитої витрати розумових, фізичних та духовних сил. Педагог зобов'язаний бути дуже тонким психологом, щоб уміти розпізнати найкращі якості та схильності у свого учня та допомогти їх розкрити.

Кожен мій учень має індивідуальний неперевершений та дивовижний талант від природи, а моя головна мета - допомогти розкритись його здібностям.

Як результат взаєморозуміння, взаємоповаги та співпраці з учнями у краєзнавчо-пошуковій роботі - щорічні досягнення моїх вихованців:

- в обласному заочному конкурсі пошукових робіт «Твої герої, Запорізький краю»;

- у щорічній обласній краєзнавчій конференції учнівської молоді «Краєзнавчі нариси Запорізької землі»;

- у Всеукраїнському конкурсі пошукових робіт «Моя Батьківщина - Україна».

Я вважаю, що для молодого покоління краєзнавчі уроки стануть школою громадянського становлення, душі їх долучатимуться до правічної батьківської спадщини свого краю, народу. Походи вихідного дня назавжди залишуть приємні спогади і незабутні яскраві враження від краси побаченого.

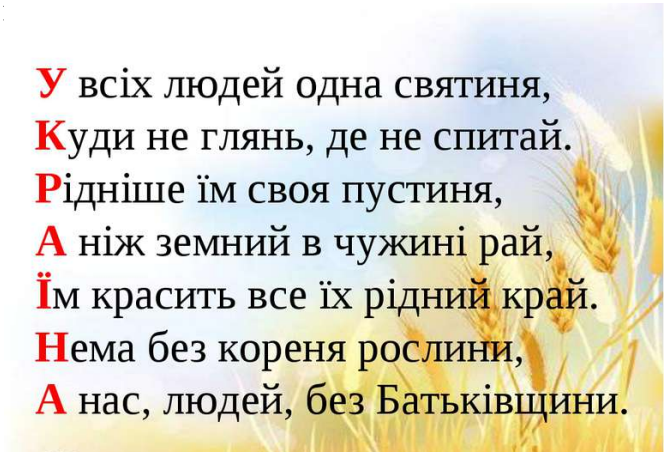

Пізнавши витоки свого рідного краю, ми достойно ввійдемо у світовий простір і не втратимо своє українське «Я».

ЛІТЕРАТУРА

1. Лютий Г. Я воду пив з твого лиця, Гуляйполе. - 2014.

2. Матеріали Мелітопольського краєзнавчого музею. - Путівник: Мелітополь «Промінь». - 2013-2017 рр.

3. Матеріали Мелітопольського краєзнавчого музею. Тека «Медове місто».// Статті та вирізки з місцевих газет.

4. Мелітополь XX століття. Фотоальбом. – К.: «КВІЦ», 2012 – 224 с.

5. Нищета В.А. Технологія життєтворчих проектів на уроках української мови та літератури / В.А. Нищета // – Харків: Основа, 2009. – 153 с.

6. Рекубрацький А. - «Люди моєї пам'яті». - Бердянськ, 2012.

7. Хто є хто на Мелітопольщині: інформаційно – біографічна збірка. – Х. : Факт, 2010. - 520.

Інтернет джерела:

https://www.youtube.com/watch?v=nmjU8fTbIGk

https://www.youtube.com/watch?v=rgXZei1lgaY

https://www.youtube.com/watch?v=yt5ox-8p1WM

https://www.youtube.com/watch?v=esctMIdJvLk

ДО УВАГИ КЕРІВНИКІВ І ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ !

Набув чинності Закон України від 06.09.2018 № 2541-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг»

Закон встановлює, що прийом до закладів професійної (професійно-технічної) освіти осіб з особливими освітніми потребами, яким не протипоказане навчання за обраним напрямом, у разі складення вступних іспитів здійснюється поза конкурсом.

Директор закладу професійної (професійно-технічної) освіти на підставі письмового звернення особи з особливими освітніми потребами, її батьків або законних представників в обов'язковому порядку утворює інклюзивні групи для навчання осіб з особливими освітніми потребами.

Для осіб з особливими освітніми потребами зміст та обсяг навчально-виробничого процесу, термін навчання визначаються робочими навчальними планами та робочими освітніми програмами закладу професійної освіти, які за потреби можуть бути адаптовані для отримання знань, умінь та навичок відповідно до індивідуального навчального плану згідно з індивідуальною програмою розвитку.

Особи з особливими освітніми потребами, які потребують підвезення до закладу освіти забезпечуються ним за рахунок місцевого бюджету.

Професійна підготовка або перепідготовка осіб з інвалідністю здійснюється за рахунок коштів державного та/або місцевого бюджетів у межах обсягів державного та/або регіонального замовлення з урахуванням медичних показань і протипоказань для подальшої трудової діяльності.

Професійна підготовка або перепідготовка осіб з особливими освітніми потребами здійснюється за рахунок коштів освітніх субвенцій, державного та місцевих бюджетів, інших джерел, не заборонених законодавством.

У професійному навчанні осіб з інвалідністю, осіб з особливими освітніми потребами поряд із традиційними формами допускається застосування альтернативних форм навчання.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ МАЙНДМЕППІНГ ДЛЯ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

Алла Шепель, *викладач Федорівського центру професійної освіти*

Карти розуму та їх місце в освітньому процесі

Карти пам'яті (англ. Mind map) - спосіб зображення процесу загального системного мислення за допомогою схем.

Карти пам'яті використовуються для створення, візуалізації, структуризації й класифікації ідей, а також як засіб для навчання, організації, вирішення завдань, ухвалення рішень, при написанні статей.

Саме поняття вперше ввів Тоні Бьюзен у 1970 році. Спершу «mind map» означало: «хороша форма для нотаток». Ще будучи студентом, він пропонував його як альтернативний спосіб ведення конспектів, оскільки простий запис речень на папері не приносив бажаного результату. На даний момент, інтелектуальні карти вийшли за межі конспектування і значно розширили сфери застосування: вони вважаються дієвим інструментом для організації думок і навіть для покращення інтелекту.

Карта знань допомагає реалізувати один із найважливіших принципів педагогіки - принцип наочності; дає змогу охопити все одним поглядом, так як блок-схема показує найвагоміше в асоціативних порівняннях та зв'язках.

Принцип побудови інтелект-карт корисно використовувати на уроках підбиття підсумків з будь-якого предмета. Узагальнення даних з теми відображається на одному зображенні, вся інформація з теми трансформується в асоціативні зв'язки навчальних понять.

Карту знання можна будувати під час конспектування великих за об'ємом лекцій – замість довгих конспектів та витрат часу для запису матеріалів учень формує лише одну блок-схему.

Метод майндмеппінгу дозволяє розвивати творче мислення учнів, логіку; підвищує якість та інтенсивність навчання; тренує пам'ять, допомагає учням підвищити концентрацію уваги.

За допомогою карт та їх графічної привабливості процес генерації ідей стає більш швидким та ефективним.

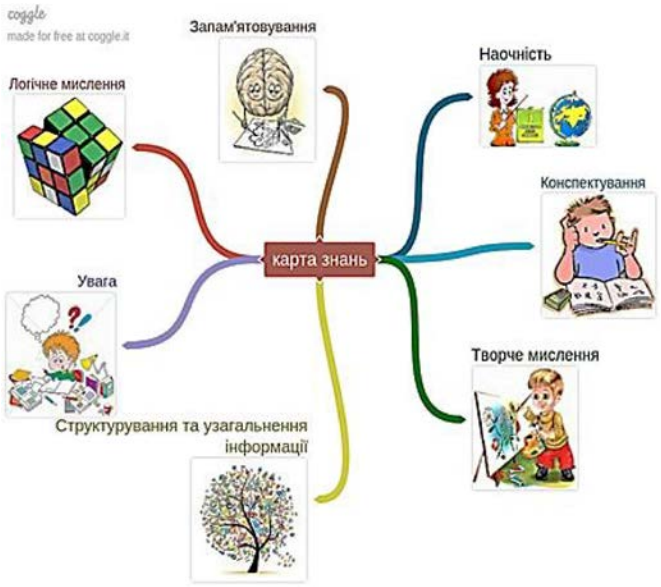

Вважаю, що застосування інтелект-карт у навчанні учнів може дати вагомі позитивні результати, оскільки учнівська молодь вчиться вибирати, структурувати і запам'ятовувати ключову інформацію, а також відтворювати її в подальшому. Розумові карти допомагають розвивати креативне і критичне мислення, пам'ять і увагу учнів, а процес навчання роблять цікавішим і результативнішим.

Таким чином, використання інтелектуальних технологій у професійній діяльності викладачів природничо-математичних дисциплін має реальне практичне значення і ряд переваг, найважливіша серед яких - підвищення якості знань та активізація пізнавальної діяльності учнів.

Отже, згадана технологія повного засвоєння інформації ефективно використовується

як у навчальній діяльності, так і в повсякденному житті. Інтелект-карти розвивають творче мислення, креативність в учнівської молоді.

Таким чином, організація знаково-символьної діяльності дає змогу: оволодіти методами і прийомами кодування та декодування інформації, її згортання та розгортання завдяки різним знаково-символьним засобам; застосовувати методи та прийоми генерування й аналізу ідей.

Серед найбільш поширених галузей застосування Інтелект-карт у навчальному процесі виділяють такі:

Правила складання ментальної карти

Карта пам'яті реалізується у вигляді діаграми, на якій зображені слова, ідеї, завдання або інші поняття, зв'язані гілками, що відходять від центрального поняття або ідеї. В основі цієї техніки лежить принцип «радіантного мислення», що відноситься до асоціативних розумових процесів, відправною точкою дотику яких є центральний об'єкт. (Радіант - точка небесної сфери, з якої як би виходять видимі шляхи тіл з однаково направленими швидкостями, наприклад, метеоритів одного потоку). Це показує нескінченну різноманітність можливих асоціацій і, отже, невичерпність можливостей мозку. Подібний спосіб запису дозволяє карті пам'яті необмежено рости і доповнюватися.

Мета створення карт може бути різна: запам'ятовування складного матеріалу, передача інформації, вияснення для себе якогось питання. Їх можна використовувати у різноманітних ситуаціях: у професійній діяльності, в навчанні, для індивідуального планування тощо.

Існують певні правила створення інтелект-карт, розроблені Тоні Бьюзеном, які детально описані в його книзі «How to Mind Map».

Для побудови інтелект-карти потрібно:

1. Чітке формулювання теми (ідеї) інтелект-карти.

2. Графічне зображення теми (ідеї) у вигляді яскравого, кольорового центрального образу, малюнка.

3. Асоціювання.

4. Угрупування асоціацій за певними ознаками.

5. Структурування асоціацій - підбір ключових слів або ключових фраз.

6. Графічне структурування - додавання ключових гілок до центрального образу.

7. Заповнення графічної структури - додавання відгалужень.

8. Пожвавлення графічної структури - додавання символіки, що асоціюється зі словами.

9. Виділення структури - виділення ключових гілок кольоровими блоками.

10. Встановлення об'єктивних зв'язків між блоками або їх елементами.

Чому ментальні карти сприймаються краще, ніж звичні списки, графіки, таблиці, тексти? Справа в тому, що вони краще відповідають структурі людського мислення - асоціативного, ієрархічного та візуального. Хоча, зрозуміло, карти не замінюють таблиць і графіків, а чудово доповнюють їх.

Розробка інтелект-карти включає шість основних етапів:

1. На аркуші (у центрі) - образ, що символізує основну ідею.

2. Від центрального образу відходять гілки першого рівня, що розкривають центральну ідею.

3. Від гілок першого рівня (за необхідності) відходять гілки другого рівня, що розкривають ідеї, написані на гілках першого рівня.

4. Скрізь, де це можливо, додаються символи та графіка, що асоціюються з ключовими поняттями/словами.

5. За необхідності малюють стрілки, що

сполучають різні поняття на різних гілках.

6. Для більшого розуміння гілки нумерують і додають ореоли.

Побудова інтелект-карт вимагає врахування таких основних принципів (за Т. Бьюзеном):

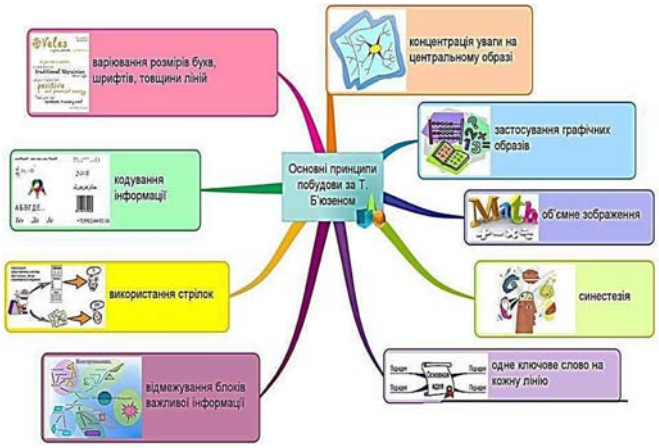

Написання творів з використанням інтелект-карт відбувається за таким алгоритмом:

1. Обирається центральний образ, який повно і змістовно виражає тему уроку.

2. Підбираються базові порядкові ідеї для головних гілок інтелект - карти або основних складових теми.

3. Доповнення інтелект - карти кодами (колірні, символьні або їх комбінації) для організації перехресних посилань або зв'язків між різними сегментами інтелект - карти.

4. Редагування ментальної карти, у ході якого остаточно продумується виклад основних та другорядних думок.

5. Додавання формул, графіків, таблиць тощо.

6. Якщо в ході роботи думки заходять у глухий кут, то слід вдатися до складання додаткової інтелект-карти, або додати ряд порожніх гілок, що відходять від уже існуючих ключових слів і образів, і «схильність до заповнення пустот», характерна для мозку людини, зіграє свою роль, стимулюючи нові асоціації та продукти образного мислення. Творчу безвихідь буде подолано, якщо усвідомити, що причина її лежить не в якійсь нездатності власного мозку, а нерідко в підсвідомій боязні потерпіти невдачу або в незнанні того, як функціонує мозок людини.

7. Остаточна ревізія власної інтелект - карти, перечитування та перегляд всіх елементів, додавання прикладів, посилань.

Використання інтелект-карт під час подання нового матеріалу

Використовуючи дошку чи мультимедійний проектор, викладач може у процесі проведення уроку доповнювати інтелект-карту відповідними елементами. Це дозволяє учням схематично відтворювати хід думок викладача, а також структуру заняття. Графічний метод представлення інформації захоплює здобувачів освіти, дозволяє їм краще запам'ятати і засвоїти новий матеріал.

Переваги:

1. Привертають увагу аудиторії, тим самим роблячи її сприйнятливішою і готовою до співпраці.

2. Лекційний матеріал на основі інтелект-карт є гнучким, його легко пристосовувати до умов, що змінюються. У наш час стрімких змін і розвитку всіх галузей життя викладач повинен легко і без значних витрат часу вносити корективи до своїх конспектів.

3. Оскільки інтелект-карти ілюструють лише інформацію, що безпосередньо стосується предмета уроку, учні краще засвоюють матеріал.

4. На відміну від лінійного тексту, інтелект-карти не тільки зберігають факти, але і демонструють взаємозв'язки між ними, тим самим забезпечуючи глибше розуміння предмета учнями.

Карти знань ідеально підходять для використання на уроках. Можуть бути застосовані до будь-яких видів завдань, активно привертають увагу учнів різного віку до творчого мислення, організації і вирішення проблем. Гнучкість карт знань дозволяє розглядати будь-яку тему або питання, вони можуть використовуватися для всієї групи або індивідуально.

Ми маємо можливість використання багатьох безкоштовних програм та сервісів для створення карт розуму, які встановлюються на мобільні пристрої учнів. Тому існує можливість не просто дублювати створене викладачем, а й працювати над своїм баченням карти даного теоретичного матеріалу. Це не сліпе списування, а творчий процес, що вимагає знаннєвого

підґрунтя, абстрактного та логічного мислення, бачення цілої математичної системи та місця даної теми в ній. За таких умов змінюється і роль викладача на уроці від транслятора знань до організатора та координатора навчальної діяльності.

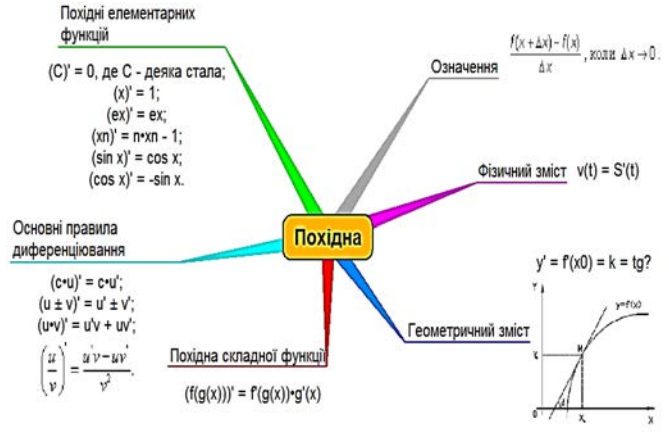

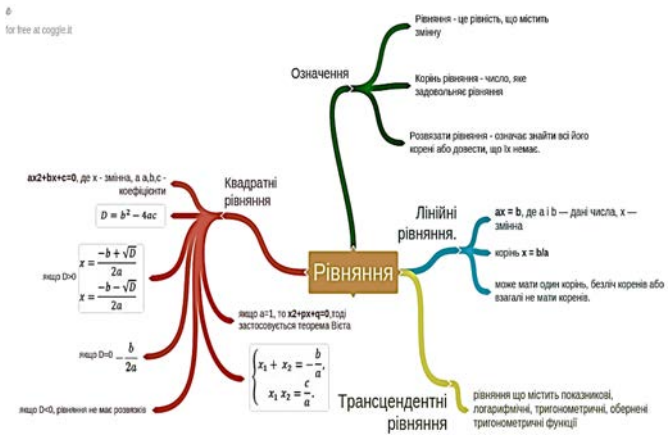

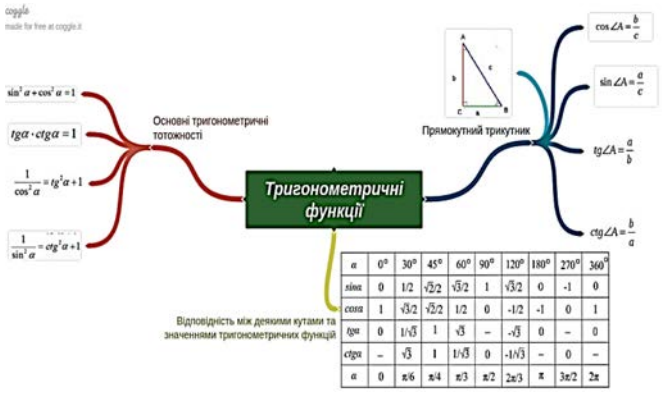

α	0°	30°	45°	60°	90°	120°	180°	270°	360°
sinα	0	1/2	√2/2	√3/2	1	√3/2	0	-1	0
cosα	1	√3/2	√2/2	1/2	0	-1/2	-1	0	1
tgα	0	1/√3	1	√3	–	-√3	0	–	0
ctgα	–	√3	1	1/√3	0	-1/√3	–	0	–
α	0	π/6	π/4	π/3	π/2	2π/3	π	3π/2	2π

Використання інтелект-карт під час перевірки знань

Якщо метою є перевірка знань учнів, а не їх здатності виконувати письмові роботи, інтелект-карта є ідеальним рішенням. Інтелект-карта, складена відповідним чином, одразу продемонструє викладачу здатність учня оперувати вивченим матеріалом, а також його слабкі і сильні сторони в даній галузі знань.

Крім того, інтелект-карта дозволяє буквально з першого погляду визначити ті питання, в наочній галузі яких асоціативний ланцюжок в учня з якихось причинах виявляється порушеним. Викладач отримує ясне і об'єктивне уявлення про знання учня, без урахування другорядних в таких випадках аспектів. Крім того, це забезпечує величезну економію часу, а саме того часу, який витрачається на прочитування і оцінювання традиційних теоретичних відповідей.

При впровадженні цієї технології можуть використовуватися різноманітні види та форми контролю: письмовий за допомогою опорних конспектів, самостійні роботи, усне голосне опитування, тихе опитування, парний взаємоконтроль, груповий взаємоконтроль, домашній контроль, самооцінка тощо.

Крім того, різноманітними є способи перевірки. Це можуть бути заготовки на папері, де учням потрібно вписати чи вмалювати інформацію, якої не вистачає, і спільні Google-документи, де можлива робота над картою, і файли-заготовки, розіслані учням.

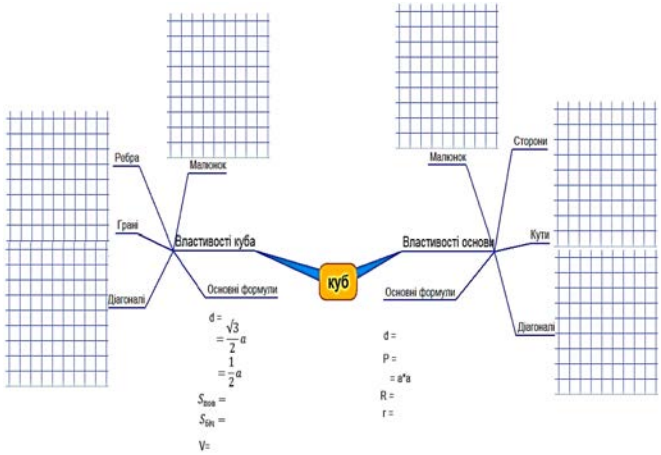

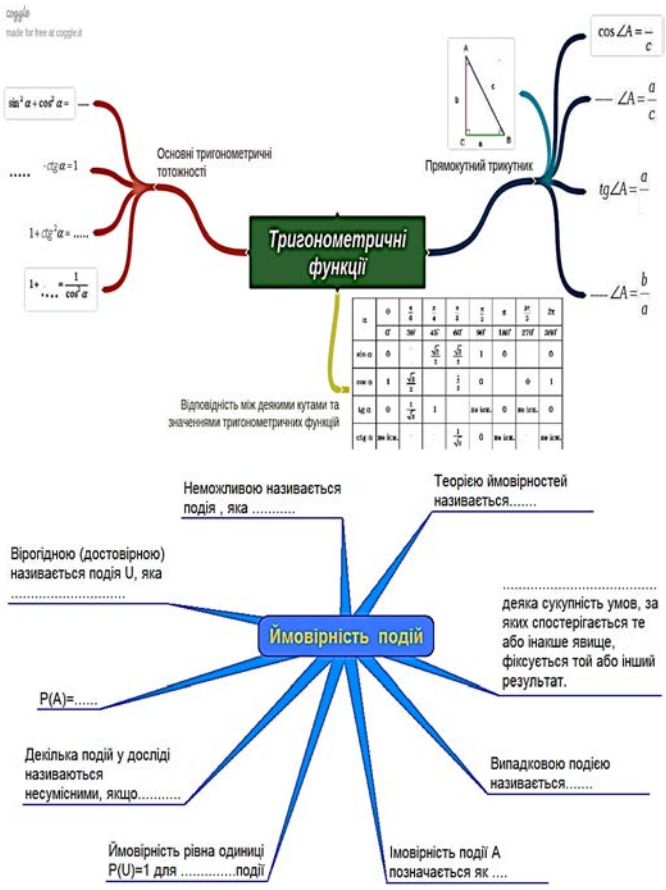

Досвід доводить, що застосування інтелект - карт підходить для учнів з будь-яким типом сприйняття. Різниця лише в способі складання карти та поводженню з нею. Адже можна займатися майндмеппінгом, сидячи за партою, працюючи біля дошки, застосовувати малювання чи проговорювати зміст карти вголос під час роботи в групах, споглядати створену карту і милуватися нею чи слухати підготовлену презентацію групи, що створила ІК. Головне, аби учні зрозуміли, усвідомили і глибоко запам'ятали навчальний матеріал, а потім змогли скористатися набутими знаннями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Блог Тоні Бьюзена [Електронний ресурс]/Tony Buzan. - Режим доступу: http://www.thinkbuzan.com/intl.

2. Радченко І. Технології concept mapping та mind mapping у контексті інформаційно-дидактичного середовища / І. Радченко // Проблеми підготовки сучасного вчителя: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені П. Тичини / ред. кол.: Н.С.Побірченко [та ін.]. - Умань: ПП Жовтий, 2010. – Вип. 1. – С. 90-98.

ДО УВАГИ КЕРІВНИКІВ І ВИКЛАДАЧІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ !

На виконання Указу України від 09.11.2007 № 1078 «Про Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика», відповідно до Положення про Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 13.03.2008 № 168, листа Міністерства освіти і науки України від 12.10.2018 № 1/-9-624, з метою підвищення загальної мовної культури, виховання пошани до традицій українського народу, виявлення творчо обдарованої учнівської та студентської молоді, закладам професійної (професійно-технічної) освіти області необхідно долучитися до організації у 2018/2019 навчальному році XIX Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика, забезпечити проведення І і ІІ етапів Конкурсу відповідно до Положення про Міжнародний конкурс з української мови імені Петра Яцика.

МЕТОДИЧНА РОБОТА

СУЧАСНІ ФОРМИ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ З ПЕДАГОГІЧНИМИ ПРАЦІВНИКАМИ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

20 вересня 2018 року на базі Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області відбувся семінар-практикум методистів «Сучасні форми методичної роботи з педагогічними працівниками в закладах професійної (професійно-технічної) освіти», в якому взяла участь завідувач лабораторії технологій професійного навчання Інституту ПТО НАПН України, кандидат хімічних наук, доцент Кулалаєва Наталя Валеріївна.

У сучасних умовах реформування професійної (професійно-технічної) освіти відбуваються зміни і в методичній роботі. Методичний супровід викладача, майстра виробничого навчання необхідний на будь-якому етапі їх самовдосконалення, зростання професійної компетентності. Методичного супроводу потребують як молоді фахівці, так і досвідчені.

Основні виклики освіти сьогодення пов'язані з підготовкою педагогічного працівника до роботи в умовах Нової української школи.

Нині професійним закладам освіти потрібен педагог-новатор, який працює у форматі творчих шукань, налаштований на атмосферу співпраці з учнями, експеримент, дослідження, впровадження новітніх освітніх технологій у навчальний процес.

Під час семінару обговорювалися питання: проведення методичної роботи в закладах професійної (професійно-технічної) освіти області; підвищення професійної кваліфікації педагогічних працівників; використання у навчально-виробничому процесі закладів інноваційних педагогічних технологій; упровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників; розвитку творчих здібностей учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Заступник директора центру Петерик Світлана Миколаївна привітала присутніх та побажала їм плідної й результативної праці.

Методист центру Нідерман Наталія Костянтинівна підвела підсумки моніторингу стану методичної роботи у закладах професійної (професійно-технічної) освіти Запорізької області за 2017-2018 н.р., відзначила сумлінну роботу всіх методистів, вказала на досягнення окремих закладів освіти, звернула увагу на підготовку до освітянських виставок, які проводяться у м. Києві.

Кулалаєва Наталя Валеріївна передала привітання всім учасникам заходу від директора Інституту ПТО НАПН України, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена НАПН України Валентини Олександрівни Радкевич та провела тренінг щодо застосування в професійній підготовці майбутніх фахівців проектної технології веб-квесту.

У ході заходу учасники досліджували інноваційні педагогічні технології: проектні, ігрові, тренінгові, кейси та розвитку критичного мислення.

Зосереджено, натхненно, творчо працювали методисти у групах над створенням презентації «Інноваційні педагогічні технології у професійній підготовці майбутніх фахівців», а потім креативно представляли досліджувані сучасні технології навчання.

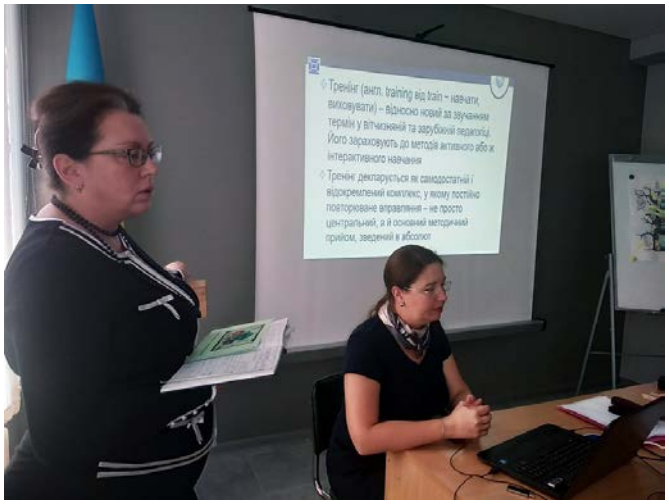

Методист ДНЗ «Мелітопольське вище професійне училище» Дирбаба Ольга Георгіївна презентувала досвід організації системної роботи з підвищення професійної кваліфікації педагогічних працівників, упровадження в

Результатом такої продуктивної праці стала спільна презентація, яку педагогічні працівники використовуватимуть у власній методичній роботі.

навчально-виховний процес закладу сучасних інноваційних технологій.

Заступник директора з методичної роботи ДНЗ «Запорізьке машинобудівне вище професійне училище» Пискун Тетяна Василівна висвітлила сумлінну працю педагогічного колективу училища над упровадженням елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників. На базі училища в 2018/2019 н.р. планується створення навчально-практичного центру «Механічна обробка металу».

Заклад започаткував добру традицію: видання методичного альманаху як підсумку та аналізу методичної роботи за рік. В естетично оформленому виданні - вагома робота команди високопрофесійних педагогічних працівників за навчальний рік: розробки уроків, позакласних заходів, предметних тижнів тощо.

Заступник директора з навчально-методичної роботи ДНЗ «Запорізький професійний торгово-кулінарний ліцей» Савельєва Ольга Іванівна представила досвід роботи педагогічних працівників ліцею щодо проведення майстер-класів, які сприяють розвитку творчих здібностей учнів, а також розповіла про нові методичні розробки педагогів закладу.

Методист ДНЗ «Запорізький професійний ліцей залізничного транспорту», Єрмоленко Наталя Василівна, розповіла про пізнавальний профорієнтаційний квест «Робітничий орієнтир» для учнів закладів загальної середньої освіти, проведений на базі ліцею.

Учасники семінару завдячили колективу Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області за якісну організацію заходу та гостинність.

Кулалаєва Н.В., завідувач лабораторії технологій професійного навчання Інституту ПТО НАПН України, кандидат хімічних наук, доцент;
Нідерман Н.К., методист НМЦ ПТО у Запорізькій області.

РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У СИСТЕМІ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ

Наталія Нідерман, *методист Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області*

Теоретичні аспекти розвитку творчого потенціалу педагогів

Пріоритети соціально-економічного розвитку України спрямовані на підвищення якості професійної освіти, яка виступає головним чинником у відтворенні й нарощуванні інтелектуального, духовного та економічного потенціалу суспільства, дієвим фактором його модернізації.

Нинішнє століття - століття інтелектуальної творчості. На перший план висувається творчий потенціал педагогічного працівника - його професіоналізм, ерудиція, вміння творити, креативність мислення; здатність до самоосвіти і саморозвитку.

Проблема творчості педагога актуальна і своєчасна. Розвиток творчого потенціалу педагогічних працівників у закладі освіти є одним із завдань методичної служби. Від творчості методиста залежить професійне зростання педагога, його фахова компетентність, вироблення інноваційного стилю діяльності, залучення до дослідно-експериментальної роботи, креативний підхід до організації навчально-виробничого процесу.

Пройнявшись проблемами, які є на часі, розуміємо, що в основі творення українського майбутнього є Учитель, і тільки творча особистість може творити особистість.

Загальновідомо: освіта, яка не навчає учнів жити успішно у сучасному світі, не має ніякої цінності. І тому перед кожним педагогом два шляхи: або жити минулими заслугами, не звертаючи увагу на кардинальні зміни в світі, прирікаючи учнів на життєву неуспішність, або впроваджувати в навчальний процес новітні освітні й виробничі технології, спрямовані на інтереси майбутніх робітників, їх індивідуальний потенціал.

Питання про сутність творчості та творчої особистості, їх особливості, механізми творчого процесу, виявлення і розвиток творчої обдарованості ще й на сьогодні недостатньо вивчені. Та все ж таки дуже хочеться наблизитись до усвідомлення «таємниць» одного з незрозумілих феноменів людини - творчості.

Де ж узяти педагога-творця? Як сформувати його творчу спрямованість? Дуже часто випускник університету, академії приходить у заклад професійної (професійно-технічної) освіти з достатнім багажем теоретичних знань, проте відсутність власного педагогічного досвіду призводить до того, що навіть мислячий, сумлінний початківець прилаштовується до стереотипів, незважаючи на власну психоособистісну природу. В результаті тиражуються стандартні уроки, у ході яких нівелюються індивідуально-творчі здібності молодого педагога та його вихованців.

Творчого викладача, майстра виробничого навчання можна легко вирізнити серед його колег «урокодавців». Творча особистість педагога виявляється насамперед у своєрідності виконуваних професійних функцій, у нестандартності вирішення навчально-виробничих і виховних завдань за різних обставин.

Однак, цю творчість не слід асоціювати з гарячковою гонитвою за окремими ефектними прийомами і формами навчання, що перетворюють деякі уроки (так звані «відкриті») на феєрверк. Справжня творчість ґрунтується на знаннях і вміннях педагога, котрий майстерно володіє всіма секретами своєї професії.

Сутність поняття «творчий потенціал» у психолого-педагогічній літературі

Виникає питання: що ж таке педагогічна

творчість і чому вона є однією із основних складових професійної компетентності викладача, майстра виробничого навчання?

Як зазначав В. Загвязинський, без творчості немає педагога-майстра [3].

Наявність у педагога творчого потенціалу сприяє знаходженню й реалізації оригінальних рішень, застосуванню сучасних форм роботи і методів навчання, а це, в свою чергу, допомагає вдосконалити навчально-виробничий і виховний процес. Саме від особистості педагогічного працівника залежить успішна реалізація нових освітніх ідей і проектів, тому постає необхідність у розвиткові творчого потенціалу.

Дослідження педагогічних технологій розвитку творчого потенціалу є самостійними і водночас багатоплановими проблемами, які становлять інтерес для таких наук, як психологія і педагогіка.

Творчість педагога досліджували відомі психологи і педагоги: В. Андреєв, О. Брушлінський, Л. Виготський, В. Загвязинський, І. Зязюн, В. Кан-Калик, В. Краєвський, Н. Кузьміна, О. Матюшкін, К. Платонов, Я. Пономарьов, С. Сисоєва, Н. Кічук.

Ідеєю творчого характеру педагогічної праці пронизана вся педагогічна система В. Сухомлинського. На його думку, в педагогічному розумінні творчість не є таким самим створенням духовно-матеріальних цінностей, як у поезії, живопису, музиці тощо. У праці «Розмова з молодим директором школи» В. Сухомлинський зазначив: «Досвід багатьох років переконує, що суттю педагогічної творчості є думка, ідея, яка пов'язана з тисячами повсякденних явищ. Педагогічна ідея - це, образно говорячи, повітря, на якому пливуть крила педагогічної майстерності» [9, с. 426].

Дослідженням проблеми творчої особистості педагога ґрунтовно і вдало займаються українські вчені Н. Кічук, С. Сисоєва. Вони вважають, що творча особистість характеризується спрямованістю на творчість, інтелектуальною активністю. З'ясовано, що саме творча особистість педагога є визначним фактором виявлення та розвитку творчих можливостей вихованців.

С. Сисоєва розглядає педагогічну творчість як цілісний процес професійної реалізації та самореалізації педагога в освітньому процесі і зазначає, що особливістю педагогічної творчості є те, що педагог реалізує свої особистісні і професійні творчі потенції засобом творення особистості дитини, а розвиток його творчого потенціалу зумовлений розвитком творчого потенціалу вихованця. Тому центральною ланкою педагогічної творчості є особистісно орієнтована розвивальна взаємодія суб'єктів навчально-виховного процесу, яка зумовлена специфікою психолого-педагогічних взаємовідносин між ними і спрямована на розвиток їх творчого потенціалу [8].

Проблема формування творчої особистості викладача, майстра виробничого навчання, розвитку його педагогічної креативності сьогодні повною мірою не вирішена. Аналіз психолого-педагогічної літератури приводить до висновку, що рівень творчої діяльності педагогічного працівника визначається, як правило, залежно від того чи іншого конкретного напряму його педагогічної діяльності.

Педагогічна праця творчою є завжди, не дивлячись на те, що різні учні в закладі освіти, обставини, особистість самого викладача, майстра виробничого навчання. «Я знаю представників багатьох спеціальностей, - писав В. Сухомлинський, - але немає, я в цьому переконаний, людей більш допитливих, невгамовних, більш одержимих думками про творчість, як учителі» [9].

Шалва Амонашвілі зазначав, що кожна людина - це неповторна індивідуальність, тому вона характеризується унікальним набором особистісних якостей, який і буде визначати рівень її творчих досягнень і можливостей.

У сучасній педагогічній літературі педагогічну творчість розглядають у контексті вивчення педагогічного досвіду, педагогічної майстерності вчителів та їхньої роботи із самовдосконалення Ю. Азаров, А. Демінцев, В. Загвязинський, І. Зязюн, Л. Лузіна та ін.

Під час дослідження сутності творчого потенціалу педагога виявлено, що він тісно пов'язаний із розвитком педагогічної майстерності, професійним самовдосконаленням

педагогічних працівників. Впевнено можна стверджувати, що педагогічна діяльність, поєднавши науку і мистецтво, за своїми компонентами завжди передбачає творчість.

Досвід переконує, що творчість приходить тільки до тих педагогічних працівників, які прагнуть до підвищення професійної компетентності, фахової майстерності, поповнюють знання, вивчають і упроваджують досвід як окремих педагогів, так і цілих педагогічних колективів.

Творчо налаштований викладач, майстер виробничого навчання намагається побороти стандартний підхід, одноманітність у вирішенні щоденних навчально-виховних завдань. Це підтримує в учнів постійний інтерес до уроків професійно-теоретичного і професійно-практичного навчання. Таких занять учні чекають як свята, оскільки вони захоплюють атмосферою пошуку, зацікавленого занурення у глибини професії.

Нестандартність роботи творчого педагога часто пов'язана зі своєрідністю його індивідуальності: одному притаманний артистизм, другому - поетичність мови і сприйняття світу, третьому - особливий талант у спілкуванні з учнями тощо. Вивчення й узагальнення досвіду творчих педагогів дозволяє зробити висновок: чим самобутніша й оригінальніша індивідуальність, тим яскравіше виявляється творчість у його професійній праці.

Творчий пошук, розвиток професійної компетентності та фахової майстерності головні пріоритети сучасного педагога.

Безперечно, педагог буде успішним, якщо буде теоретично грамотним, творчо активним, якщо він упевнений у собі і своїх силах, має визнання колег, адміністрації, якщо його працю гідно оцінюють морально і матеріально.

Справжній педагог сумлінно працюватиме на майбутнє, випереджатиме свій час. Його повинна хвилювати не лише окрема індивідуальність, а світ людей. Завдяки цьому педагогічна професія стає творчою місією.

Методичний супровід професійного зростання педагогічних кадрів

Сьогодення на перший план висуває творчий потенціал педагога: його професіоналізм, ерудицію, вміння творити, креативність мислення. Саме він є запорукою успіху закладу освіти у навчанні та вихованні здобувачів освіти. У даний час рівень розвитку творчої діяльності, створення, розповсюдження та споживання знань є найважливішою характеристикою суспільства. У цьому зв'язку виникає проблема вивчення, розвитку і використання творчого потенціалу особистості, актуалізується необхідність побудови та реалізації освітнього процесу, що створює передумови для розкриття потенційних здібностей кожного педагога.

Творча особистість педагога формується та розвивається впродовж усієї його професійної діяльності. Саме тому кожен педагог освітнього закладу має план свого подальшого особистісно-професійного зростання, а завдання адміністрації полягає у створенні умов, які б сприяли виконанню цього плану.

Творча особистість педагога завжди характеризується високим рівнем креативності, яскраво вираженими особистісними якостями і здібностями, які сприяють успішній професійній діяльності.

Основні риси, притаманні творчому педагогу:

- старанне і сумлінне виконання своїх посадових обов'язків;

- високий рівень загальної культури, педагогічний такт;

- креативність, спроможність генерувати незвичні ідеї, відходити від традиційних схем, швидко розв'язувати проблемні ситуації;

- творча фантазія, розвинена уява;

- постійний пошук оптимального вирішення завдань, які потрібно виконати, бажання самореалізувати в професійній діяльності;

- прагнення сформувати творчу особистість учня;

- уміння створювати ситуації успіху.

Професійні якості творчого педагога: педагогічна майстерність, креативність,

мобільність, готовність до інноваційної діяльності, впровадження сучасних освітніх і виробничих технологій.

Креативність педагога розвивається упродовж всієї педагогічної діяльності і є вирішальним чинником його просування до вершин педагогічної майстерності. Щоб визначити рівень особистісної креативності, необхідно провести тестування (Додаток А).

В. Сухомлинський підкреслював, що лише творчий учитель здатний запалити в учнях жагу пізнання, тому кожному педагогові необхідно розвивати креативність, що є головним показником його професійної компетентності [9].

Будь-яка діяльність вважається творчою, якщо її продукт характеризується новизною, ефективними нестандартними формами.

Сьогодні навчальний процес неможливо уявити без упровадження інноваційних освітніх технологій. Однак, важливо не просто упроваджувати їх, але й здійснювати постійний моніторинг їх ефективності, вибирати ті форми, методи й прийоми навчання, які забезпечують максимальну результативність.

Упровадження сучасних інформаційних технологій у процес викладання спеціальних та загальноосвітніх дисциплін, створення електронних навчально-методичних комплексів, посібників, застосування сучасних методів навчання вимагають комплексно-методичного забезпечення нового покоління, планового видання підручників, посібників, що забезпечували б навчання за стандартом.

Безумовно, сучасному суспільству потрібні компетентні фахівці, які мають не тільки професійні знання, уміння та навички, але й можуть приймати відповідні рішення в ситуаціях вибору, схильні до співпраці, вирізняються мобільністю, динамізмом, конструктивністю, здатністю до адаптації, умінням реалізувати свої творчі здібності.

Орієнтація на нове, його пошук і впровадження стають особливо актуальними і необхідними у професійному навчанні, яке модернізується відповідно до нових економічних та суспільних умов, до вимог ринку праці.

Ефективне застосування інноваційних технологій у навчальний процес вимагає певної реорганізації методичної служби закладу професійної (професійно-технічної) освіти; створення передумов для методичного супроводу, методичної підтримки педагогів, моніторингу.

Творчість та інноваційність стоять на першому місці, що говорить про необхідність розвитку творчого потенціалу педагогічних працівників у системі методичної роботи.

Роль методичної служби у розвитку творчого потенціалу педагогічних працівників, підвищенні їх професійної компетентності

Діяльність керівництва та методичної служби закладів професійної (професійно-технічної) освіти спрямовані на розв'язання трьох основних груп завдань:

- інноваційного розвитку навчального закладу;
- формування наукового потенціалу членів педагогічного колективу;
- сприяння індивідуальній педагогічній діяльності та розвитку творчого потенціалу педагога.

Створення системи методичної діяльності у закладах професійної (професійно-технічної) освіти починається з визначення її складових:

мети, завдань, змісту, форм, методів, умов, результатів, які пов'язані між собою.

Чітка організація роботи - запорука успіху. Ефективно спланована та реалізована система методичної роботи сприятиме становленню професійного іміджу педагога, що працюватиме на формування наукового рівня його методичної культури - вищої форми активності педагога, його творчої самостійності, стимулів і умов удосконалення навчально-виробничого і виховного процесів та науково-методичної діяльності.

Сьогодні у кожному закладі професійної освіти є методист. І це дуже важливо, оскільки це і є та вертикаль, через яку ми, як обласна методична служба, можемо втілювати в життя

найсміливіші проекти. Однак, згадаємо про те, що на методиста ніде не вчать. Тому Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Запорізькій області організовує щорічно семінари-практикуми, вебінари, тренінги, круглі столи, майстер-класи, ділові ігри для методистів. У методичній роботі посилена тенденція запровадження тьюторства.

Бачення перспективи є особливо важливим для методиста системи професійної освіти. За якими професіями майбутнє, якою має бути модель випускника ЗП(ПТ)О і модель кваліфікованого робітника чи спеціаліста, повинен уміти передбачати і методист, і кожен профтехосвітянин.

Професійна освіта потребує методистів нового типу, які володіють високим рівнем професійної компетентності та здатні об'єктивно вирішувати педагогічні завдання, критично мислити, творчо працювати, якісно планувати та організовувати роботу.

Методична робота у закладах професійної освіти містить цілісну систему заходів, спрямованих на підвищення кваліфікації, професійної майстерності, розвиток творчого потенціалу кожного педагога, вироблення інноваційного стилю діяльності.

Для підвищення професійної компетентності педагогів, їх особистісного і фахового зростання методична служба проводить науково-методичні заходи, спрямовані на реалізацію фахового та особистісного потенціалу педагогів; проводить моніторингові дослідження якості знань і рівня навчальних досягнень учнів з предметів професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки, сприяє впровадженню інноваційних педагогічних технологій; вивчає, узагальнює і поширює передовий педагогічний досвід; стимулює творчу самореалізацію педагогічних працівників.

Із впевненістю можу стверджувати, що методисти закладів професійної (професійно-технічної) освіти постійно в пошуку, активні в освоєнні та впровадженні сучасних освітніх і виробничих технологій. Значну увагу приділяють розвитку творчого потенціалу педагогічних працівників, адже існує гостра потреба у тому, щоб викладачі та майстри виробничого навчання могли швидко адаптуватись до соціально-економічних змін у країні, сумлінно працювали над особистісним та професійним зростанням.

Однак, ефективність методичної роботи залежить також і від творчості самого методиста, від його уміння організувати цікаві й змістовні заходи, адекватно оцінювати новітні технології, доцільно їх застосовувати.

Перед методистами поставлене непросте завдання: організація інноваційної діяльності педагогічних працівників шляхом самоосвіти, саморозвитку через опанування новими компетенціями.

Закладам професійної (професійно-технічної) освіти потрібен креативний педагог-новатор.

Креативний педагог має потребу в постійному саморозвитку, самореалізації та самоствердженні через розширення кругозору, збільшення обсягу знань, умінь та навичок. Тільки креативний педагогічний працівник може бути модератором креативної особистості учня.

Креативність є характерною ознакою творчої особистості, спроможної реалізувати свій творчий потенціал за власною ініціативою і з вибором відповідних засобів. Для визначення креативності використовуються різноманітні тести дивергентного мислення, особистісні опитувальники.

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року акцентується увага на навчання впродовж життя, важливості розвитку професійної культури та організації самовдосконалення, реалізації креативного потенціалу [6, с. 5].

Творча особистість педагога завжди характеризується високим рівнем креативності, яскраво вираженими особистісними якостями і здібностями, які сприяють успішній професійній діяльності.

Креативність педагога розвивається впродовж всієї педагогічної діяльності і є вирішальним чинником професійного зростання.

У кожного учня своя вершина знань, і дати можливість досягнути її - нелегке завдання педагога. Мета поставлена перед нами

актуальна і шляхетна - зростити фізично і морально здорову, інтелектуальну особистість, яка усвідомлює, що знання не самоціль і самоцінність, а інструмент вирішення життєвих завдань на шляху самореалізації та життєвого успіху. Навчити і виховати учнівську молодь може тільки професійно компетентний, творчий педагог.

Першим кроком на шляху організації ефективної науково-методичної роботи є діагностика з метою вивчення запитів і потреб викладачів, майстрів виробничого навчання. Вона дає можливість оцінити професійний і творчий потенціал педагогів, вказує на напрямки роботи, що потребують корекції, а, найголовніше, допомагає в організації навчально-професійної діяльності педагогічних працівників. Результати діагностики обов'язково використовуються при плануванні методичної роботи. Особливу увагу потрібно звернути саме на розвиток колективної творчої діяльності.

Для зручності у проведенні діагностики найчастіше обирають сервіси Google, а саме, Google Forms.

Колективні форми методичної роботи (педагогічна рада, методичні комісії, інструктивно-методичні наради, семінари-практикуми, вебінари, майстер-класи, школи професійної майстерності, передового досвіду, науково-практичні конференції, педагогічні читання, методичні тижні, методичні фестивалі тощо) використовуються з метою вироблення єдиного підходу до вирішення певних проблем, обговорення актуальних питань організації навчально-виробничого та виховного процесу, аналізу результату колективної діяльності, вивчення і поширення кращого педагогічного та виробничого досвіду, науково-технічної та педагогічної інформації.

Новизною змісту, форм, методів, оригінальністю ідей вирізняється робота педагогічних колективів. Особливого значення набувають ділові педагогічні ігри, тренінги, дискусії, моделювання конкретних ситуацій, розробка проектів. Такі методи формують умови для розвитку творчого потенціалу педагога, дозволяють створити відчуття психологічної безпеки, гри, спонтанності, стимулюють самоаналіз і педагогічну рефлексію та мотивацію до творчої діяльності.

У всіх ЗП(ПТ)О м. Запоріжжя та області діють Школа молодого викладача, Школа молодого майстра виробничого навчання. На заняттях шкіл формуються творчий стиль мислення, інноваційний досвід роботи, розвиваються творчі здібності педагогічних працівників. Слухачі шкіл завжди впевнені, що на кожному засіданні їх чекає щось нове, цікаве для запровадження в практику. Адже заняття у школах, як правило, проводяться у вигляді активних форм: ділових ігор, тренінгів, розв'язання педагогічних ситуацій, відвідування майстер-класів, моделювання ППД.

Індивідуальні форми методичної роботи використовуються для задоволення особистих потреб і конкретних запитів педагогічних працівників, їх вибір залежить від рівня освіти, професійної компетентності, специфіки діяльності, індивідуальних можливостей та інших характеристик педагогічних працівників.

Індивідуальними формами методичної роботи є наставництво, консультації, самоосвіта, стажування тощо.

Із власного досвіду знаю: якщо в закладі освіти системно використовуються нетрадиційні форми методичної роботи, яким передувала ґрунтовна психологічна та педагогічна підготовка працівників, то методична робота в колективі починає сприйматися як творчий процес. Тільки тоді педагогічні працівники стають однодумцями, партнерами, пропагандистами новаторських ідей.

Методисту, щоб допомогти викладачу, майстру виробничого навчання сформувати свою педагогічну майстерність, необхідно знати рівні творчої педагогічної діяльності. Так

С.О. Сисоєва виокремлює чотири такі рівні:

- репродуктивний, педагог працює на основі вироблених до нього методик, рекомендацій, досвіду та обирає ті, що найбільш відповідають конкретним умовам його праці й індивідуально-психологічним особливостям учнів;

- раціоналізаторський, педагог на основі аналізу власного досвіду та конкретних умов педагогічної діяльності вносить певні корективи до своєї роботи, модернізує деякі елементи існуючих рекомендацій, методик відповідно до нових завдань сьогодення;

- конструкторський, на основі власного досвіду педагог, використовуючи існуючі методики, рекомендації й передовий досвід, конструює власні, найбільш оптимальні варіанти розв'язання педагогічних проблем;

- новаторський, педагогічний працівник підходить до розв'язання педагогічних проблем на принципово нових засадах, які відрізняються новизною та високою результативністю.

Також С.О. Сисоєва зазначає, що творчість є обов'язковою умовою майстерності. Педагогічна майстерність учителя формується й удосконалюється на основі його творчої активності, пошуково-перетворюючої діяльності в навчально-виховному процесі. Саме тому творчий вчитель може ще не встигнути стати майстром, але необхідною умовою руху до педагогічної майстерності є його творчість. Високого рівня майстерності вчитель досягає лише на основі педагогічної творчості й обов'язково за рахунок сумлінності, завзятості, працелюбності, подолання труднощів, перетворення вміння на навички, тобто при накопиченні досвіду, з часом [8].

Одним із найважливіших чинників, який стимулює зростання професійної майстерності педагогів, допомагає становленню власного педагогічного почерку, розвитку творчості в педагогічному колективі, прискорює формування передового досвіду в необхідному для закладу освіти напрямі, є цілеспрямована робота над єдиною науково-методичною темою.

Робота педагогічних працівників над темою спонукає кожного викладача, майстра виробничого навчання до підвищення свого фахового рівня, сприяє взаємному збагаченню членів колективу педагогічними знахідками, дає змогу їм учитися педагогічної майстерності у досвідченіших колег, забезпечує підтримку в педагогічному колективі духу творчості, прагнення до пошуку.

Реалізації науково-методичної теми підпорядкована низка різноманітних форм методичної роботи: педагогічна рада, інструктивно-методична нарада, методичні комісії, предметні тижні, семінари-практикуми, тренінги, методичні виставки, методичні фестивалі, розробка методичних рекомендацій тощо.

У закладах професійної (професійно-технічної) освіти, крім методичних комісій за предметною, професійною ознакою, з'явилася необхідність створення творчих груп, що дозволяє ефективно вирішувати питання підвищення компетентності викладачів і майстрів виробничого навчання.

Розвитку творчого потенціалу педагогічних працівників сприяє залучення їх до використання інноваційних освітніх технологій у навчально-виробничій роботі.

Важливим у закладах професійної освіти є методичний супровід навчально-виробничого процесу. Який сенс вкладається в поняття «методичний супровід»?

Методичний супровід - це цілісна системна взаємодія методиста і педагогічного працівника, спрямована на надання допомоги у виборі найбільш оптимального шляху вирішення професійної проблеми з опорою на свій професійний і життєвий досвід в умовах конкретного закладу освіти.

Важливою умовою та основним чинником успішності процесу підготовки педагога новатора є неперервна освіта. Саме тому методична служба приділяє значну увагу забезпеченню системного підходу до методичного супроводу неперервного зростання педагогів на принципах компетентнісного підходу.

Переваги супроводу перед іншими формами методичної роботи полягають у тому, що він:

- більш індивідуалізований і гнучкий;

- враховує динаміку розвитку як самого педагога, так і ЗП(ПТ)О, в якому він працює;

- більш диференційований у плані врахування специфіки зовнішніх і внутрішніх факторів професійного розвитку педагога;

- має постійний характер, тобто триває протягом усієї професійної кар'єри педагога.

До принципів методичного супроводу впровадження інноваційних освітніх технологій слід віднести:

- принцип поєднання індивідуальних і групових форм методичної роботи;

- принцип безперервності й наступності;

- принцип стимулювання творчого зростання педагогів.

Принцип поєднання індивідуальних і групових форм методичної роботи передбачає, що кожен педагог може об'єднатися з іншими, або включитися в роботу спеціально організованих груп. Реалізація даного принципу передбачає вивчення професійних проблем, інтересів, потреб педагогів, їх класифікацію та визначення найбільш поширених, типових запитів педагогів; визначення затребуваної тематики і відповідно різних групових форм методичної роботи.

Серед великого числа інновацій, що застосовуються у системі освіти, особлива увага приділяється таким технологіям, де викладач виступає не лише джерелом навчальної інформації, а є організатором і координатором творчого навчального процесу, спрямовує діяльність кожного учня у потрібне русло, враховуючи індивідуальні здібності кожного здобувача освіти.

Сучасні інформаційні технології передбачають широке використання комп'ютерної техніки та спеціального програмного забезпечення як потужного засобу навчання. Новітні комп'ютерні технології запроваджуються в навчальний процес за допомогою електронних підручників, мультимедійних презентацій, прикладних програм навчального призначення, тестових робіт для самоперевірки тощо. Очевидно, що викладач, який діє в межах звичайної «крейдової технології», значно поступається колегам, які використовують в освітньому процесі новітні інформаційні технології.

Стрімкий розвиток інформаційних технологій, мережевих ресурсів значно розширив можливості індивідуальної пізнавальної діяльності педагогічних працівників.

Звичайно, якість освіти залежить значною мірою від активності того, хто навчається, від бажання учня розвиватись і самовдосконалюватись, від здатності та готовності використовувати набуті знання тощо. З іншого боку, отримання якісної освіти безпосередньо залежить від кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, навчально-методичних ресурсів.

Успішно впроваджуються у навчально-виробничий процес інноваційні освітні технології: хмарні технології, «Web-квест», кейс-технологія, мультимедійні технології, новітня технологія презентацій «Скрайбінг», «Media-Coder».

Головною умовою формування хмаро орієнтованого навчального середовища є застосування широкого спектру хмарних сервісів.

Хмарні технології для викладача або майстра виробничого навчання дають можливість формувати траєкторії розвитку кожного учня з конкретного предмета, принципово нові можливості для організації досліджень, проектної діяльності та адаптації навчального матеріалу до реального життя, з'являється можливість використання відео і аудіо файлів прямо з Інтернету, без додаткового завантаження на комп'ютер; он-лайн комунікація з учнями інших закладів області або інших країн.

Існують готові програмні пакети для створення нового навчального середовища, такі як Moodle (або IBM Learning Spase, Simurg), де є набір готових веб-сторінок і скриптів для наповнення їх змістом занять, завданнями, питаннями тощо. Дуже важливим є спілкування через форуми, конференції, дискусії, загалом такі системи існують для створення спільного навчально-виховного контенту.

Заслуговує на увагу проектна технологія як інноваційний ресурс удосконалення науково-методичної роботи. Проектна діяльність популярна серед освітян, адже участь у проектах дає змогу навчатися, розвиватися і отримувати задоволення від своєї діяльності.

Ми живемо на зламі століть, в часи інформаційного прориву технологій. Нині учні мають величезний спектр ресурсів, звідки

можуть брати певну інформацію. І роль викладача, майстра виробничого навчання вже зовсім інша. Він має навчити учня, як критично це все переосмислити, правильно зрозуміти навчальний матеріал.

Особливу роль у творчому рості педагогічного працівника і здійсненні його методичної підтримки відіграє методичний кабінет. У багатьох закладах професійної (професійно-технічної) освіти успішно функціонують електронні (віртуальні) методичні кабінети, які сприяють підвищенню фахової компетентності педагогічних працівників, створенню сприятливого інноваційного середовища.

Система методичної роботи у ЗП(ПТ)О спрямована на підтримку творчої молоді. Цьому приділяється особлива увага, і як наслідок - участь молодих викладачів та майстрів виробничого навчання у всеукраїнських та обласних конкурсах фахової майстерності, різноманітних методичних заходах, обласних семінарах-практикумах, вебінарах, конференціях, у нових та цікавих формах роботи, таких, як EdCamp.

Методисти, як правило, надають перевагу диференційованому підходу до організації методичної роботи. Під час сумісної праці народжується багато цікавих ідей, що обов'язково втілюються в процесі навчання.

Щороку методичні комісії разом із методистом готують творчі звіти, виставки педагогічних надбань «Педагогічні ідеї та знахідки», «Калейдоскоп педагогічної творчості», «Дивограй педагогічної майстерності», «Інноваційна педагогічна діяльність як особливий вид творчої діяльності педагога». Результати творчої праці, досвід кращих педагогів представлені у методичних альманахах, зразками методичних розробок, методичних рекомендацій.

Будь-яка творчість педагога не буде завершеною, якщо її не вивчати, узагальнювати та поширювати, саме тому Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Запорізькій області займається вирішенням цього питання. У центрі створено «Анотований каталог передового педагогічного досвіду педагогічних працівників ЗП(ПТ)О області». Вивчений досвід узагальнюється та поширюється шляхом ознайомлення з носієм досвіду на семінарах-практикумах, вебінарах і публікації в інформаційно-методичному віснику «Професійна освіта Запоріжжя».

Професійний розвиток педагогічного працівника - тривалий процес. Професійна компетентність викладача чи майстра виробничого навчання зумовлює його педагогічну майстерність. Очевидно, що немає жодного педагога, який би не прагнув до вершин педагогічної майстерності у своїй професії.

Освітянська спільнота - це унікальний осередок інтелектуального потенціалу суспільства. Лише компетентна, самостійна й відповідальна, з чіткими громадянськими позиціями індивідуальність здатна до оновлення суспільства, забезпечення державності України, розвитку її економіки та культури. Навчання і виховання такої людини доручено освітянам.

Педагог у навчально-виховному процесі творить нову людину, творить навчально-виховний процес і творить самого себе в ньому. Саме тому прояви творчості є однією з найважливіших складових педагогічної майстерності.

Педагогічна діяльність - процес постійної творчості. Але на відміну від творчості в сферах науки, техніки, мистецтва творчість педагога не має на меті створення соціально цінного нового, оригінального, оскільки його продуктом завжди залишається розвиток особистості.

Професійна освіта потребує такого викладача та майстра виробничого навчання, який є компетентним, здатним послідовно і неперервно вдосконалювати зміст і форми своєї професійної майстерності, реально бачити, оцінювати й творчо працювати у сьогоденному педагогічному середовищі, готувати конкурентоспроможного робітника на ринку праці, є прикладом високої духовної та педагогічної культури.

Попри проблеми у фінансуванні професійної освіти, завдяки власним зусиллям закладів та за підтримки через субвенції з боку держави вдається удосконалювати навчально-виробничий процес і надавати якісні освітні послуги.

Особливу увагу в управлінні розвитком творчості педагога доцільно приділяти таким

функціям, як організація та стимулювання. Педагог повинен відчути, що його ініціатива і творчість заохочуються. Стимулювання творчої діяльності викладачів, майстрів виробничого навчання забезпечується системою заходів морального та матеріального заохочення.

Саме творча діяльність, наявність творчої атмосфери є найкращими умовами створення педагогічного середовища, яке спонукає педагогічних працівників до виконання концептуальних завдань закладу професійної (професійно-технічної) освіти.

Враховуючи особливості педагогічної діяльності, важливо підкреслити, що розвиток творчого потенціалу педагогічних працівників є неодмінною умовою й обов'язковою складовою їх професіоналізму та компетентності.

Створення ефективної системи управління розвитком творчого потенціалу педагогічних працівників є умовою формування особистості конкурентоспроможного випускника, запорукою ефективної діяльності закладу професійної освіти.

На часі формування «педагога-європейця» як людини, котра з повагою ставиться до культури різних народів і спрямована на діалог з іншими культурами; як професіонала своєї справи, якому притаманні особистісна відповідальність за безперервний професійний розвиток, наукова обґрунтованість і творчий характер практичної діяльності, неперервна і системна освіта та професійна підготовка.

Високі вимоги до сучасного педагога зумовлені об'єктивними потребами суспільства, новими завданнями, які ставить перед нами життя.

Виклики, які постали перед освітнім простором у XXI ст. - рівний доступ до якісної освіти, навчання упродовж життя, рух до суспільства знань потребують нових підходів до модернізації методичної роботи, її удосконалення на інноваційній основі.

Віра в світле українське майбутнє дає мотивацію та наснагу творчим педагогам Запорізького краю, які завзято і наполегливо шукають джерела пізнання, щоб піднятися на вищий професійний рівень.

Тест
«Творчий потенціал
педагога, креативність»

Мета: з'ясувати рівень креативності, творчого потенціалу педагогічного працівника.

Виберіть один із варіантів відповідей

1. Чи вважаєте ви, що світ, який вас оточує, можна зробити кращим?

а) так;

б) ні, він і так досить хороший;

в) так, але тільки трохи.

2. Чи здатні ви своїми зусиллями змінити цей світ на краще?

а) так, у більшості випадків;

б) ні;

в) так, але в окремих випадках.

3. Чи вважаєте ви, що ваші ідеї могли б забезпечити значний прогрес у поліпшенні справи освіти?

а) так;

б) так, але за сприятливих обставин;

в) лише певною мірою.

4. Ваші творчі можливості та прагнення допоможуть у майбутньому змінити дещо кардинально:

а) так, напевно;

б) це малоймовірно;

в) можливо.

5. Коли ви плануєте розпочати якусь справу, ви завжди переконані в позитивному варіанті її вирішення?

а) так;

б) частіше маю сумніви;

в) так, завжди.

6. Чи мрієте ви зайнятися справою, про яку мало що знаєте?

а) так, невідоме завжди приваблює;

б) невідоме мене не цікавить;

в) усе залежить від характеру цієї справи.

7. Вам необхідно виконати незнайому справу. Чи відчуваєте ви бажання зробити це досконало?

а) так;

б) задовольняєтесь тим, чого встигли досягти;

в) так, але тільки тоді, коли мені це подобається.

8. Якщо справа, якої ви не знаєте, вам подобається, чи прагнете дізнатися про неї якомога більше?

а) так;

б) ні хочу навчитися тільки основного;

в) ні, хочу задовольнитися тільки своєю цікавістю.

9. Коли вас спіткає невдача, то:

а) розчаровуєтеся, втрачаєте інтерес;

б) припиняєте дію, бо її здійснення стає нереальним;

в) продовжуєте робити свою справу, навіть тоді, коли перешкоди подолати важко.

10. Виходячи з ваших міркувань, професію слід обирати відповідно до:

а) своїх можливостей, подальших перспектив для себе;

б) соціальної цінності та її престижу;

в) переваг, які вона забезпечить.

11. Чи легко ви можете зорієнтуватися на маршруті, який уже пройшли?

а) так;

б) ні, боюся заблукати;

в) так, але тільки там, де місцевість сподобалася та запам'яталася.

12. Чи зможете ви, прослухавши лекцію, зразу переказати увесь її зміст:

а) так, без проблем;

б) усього згадати не зможу;

в) запам'ятовується лише те, що цікавить.

13. Коли ви чуєте слово незнайомою вам мовою, чи можете його відтворити по складах, без помилок, не знаючи його значення:

а) так, без великих труднощів;

б) так, якщо це слово легко запам'ятати;

в) зможу відтворити, але не зовсім правильно.

14. У вільний час я люблю:

а) залишатись на самоті, міркувати;

б) бути в компанії;

в) мені байдуже, бути на самоті чи в компанії.

15. Ви займаєтеся справою і припиняєте її тільки тоді, коли:

а) справу закінчено і виконано бездоганно;

б) більш-менш задоволені результатом;

в) не все ще вдалося зробити.

16. Коли ви на самоті, то:

а) мрієте про якісь абстрактні речі;

б) шукаєте собі конкретну справу;

в) іноді міркуєте про речі, пов'язані з роботою.

17. Якщо якась ідея захоплює вас, ви міркуєте над нею:

а) незалежно від того, де і з ким ви перебуваєте;

б) роблю це тільки наодинці;

в) там, де буде більш-менш спокійно.

18. Коли ви відстоюєте якусь ідею, то:

а) можете відмовитися від неї, якщо вислухаєте переконливі аргументи опонентів;

б) триматиметесь своєї думки, якими б не були аргументи;

в) зміните свою думку, якщо спротив буде міцним.

Обробка результатів:

За відповідь **«а»- 3 бали;**

За відповідь **«б»- 1 бал;**

За відповідь **«в»- 2 бали.**

Питання **1, 6, 7, 8** визначають межі вашої **допитливості й креативні можливості;**

питання **2, 3, 4, 5** свідчать про **вашу віру в себе;**

питання **9 і 15** характеризують **вашу стійкість та переконливість;**

питання **10** виявляє **вашу амбіційність;**

питання **12 і 13** свідчать про **вашу «слухову» пам'ять;**

питання **11** визначає особливості **«зорової» пам'яті;**

питання **14** засвідчує **ваше прагнення бути незалежною особистістю;**

питання **16, 17** характеризують **ваше уміння мислити абстрактно;**

питання **18** розкриває сутність **вашої зосередженості на справах.**

За допомогою запропонованих питань діагностували межі допитливості педагога, впевненість у собі, постійність, зорову і слухову пам'ять, прагнення до незалежності, здатність абстрагуватися і зосереджуватися. Ці показники і є якостями творчого потенціалу.

49 і більше балів. У вас доволі високий творчий потенціал, який надає вам великих

особистісних та професійних можливостей. Якщо ви вдало застосуєте свої здібності, то вам доступні найрізноманітніші форми творчості.

24 - 48 балів. Ви наділені якостями, які дозволяють вам творити, однак у вашої творчості є бар'єри. Найнебезпечніший з них - страх, особливо якщо ви орієнтовані на обов'язковий успіх. Страх невдачі сковує уяву, яка є основою творчості. Страх може бути і соціальним, тобто страх громадського осуду. Будь-яка нова ідея проходить через етап несподіванки, подиву, невизнання, засудження оточуючими. Боязнь засудження за нове, незвичну для інших поведінку, погляди, почуття сковує творчу активність, призводить до деструкції вашої творчої особистості.

23 і менше балів. Ваш творчий потенціал обмежений, або ви недооцінили себе та свої можливості. Відсутність віри у свої сили може призвести до думки, що ви нездатні творити. Спробуйте подолати це в собі й тим самим ви розв'яжете проблему.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білецька М.В. Творчість як суб'єктивна передумова креативного розвитку особистості: теоретико-методологічні підходи /М.В. Білецька//Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка : зб. наук. пр. /Мелітоп. держ. пед. ун-т ім. Богдана Хмельницького. - Мелітополь, 2011. - № 6. - С. 6-13.

2. Вінник Н.Д. Творчий потенціал педагога як чинник успішної професійної діяльності /Н.Д.Вінник //Проблеми сучасної психології. - 2010. - Випуск 7. - С. 99-105.

3. Загвязинський В.І. Педагогічна творчість учителя. - М.: Педагогіка, 1987. - 160 с.

4. Зязюн І.А. Інтелектуально-творчий розвиток особистості умовах неперервної освіти //Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: монографія /за ред. І.А.Зязюна. - К.: Віпол, 2000. - С.11-57.

5. Луніна В.Ю. Розвиток творчого потенціалу вчителів в умовах післядипломної педагогічної освіти як психолого-педагогічна проблема /В.Ю. Луніна // Вісник Запорізького національного університету: зб. наук. праць [гол. ред. Локарєва Г. В]. - Запоріжжя: Запорізьк. нац. ун-т, 2013. - № 3 (21). - С. 253-258.

6. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://osvita/mon.strategiya.

7. Педагогічна творчість: методологія, теорія, технології: Монографія /В.П.Андрушенко, С.О.Сисоєва, Н.В.Гузій та ін. За ред. С.О.Сисоєвої, Н.В. Гузій.-К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2005.-183 с.

8. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: Підручник /Сисоєва С.О. - К.: Міленіум, 2006. - 344 с.

9. Сухомлинський В.О. Розмова з молодим директором школи. Бесіда 1. Основні проблеми творчої праці вчителя. //Вибр. твори в 5 т.- К.,1976. - Т.4. – С.414-446.

10. Технології професійного розвитку педагогів: метод. порадник - [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://umo.edu.ua/images/content/institutes/cipo/kafedra_fod/elektr_zbirn/Golovna/Golovna.htm. Заголовок з екрану.

11. Устинова Н.В. Розвиток творчого потенціалу вчителя в системі післядипломної педагогічної освіти : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Н.В. Устинова. - К., 2006. - 20 с.

12. Шевчук С.С. Традиції та інновації у діяльності методичної служби професійної школи: метод. посібник. - Донецьк: ІПО ІПП УМО, 2011.- 120с.

СКАРБНИЧКА МУДРОСТІ

РЕЦЕПТ ЩАСТЯ ПЕДАГОГАМ ВІД Ш. АМОНАШВІЛІ

Візьміть чашу терпіння, налийте туди повне серце любові, вкиньте дві пригорщі щедрості, хлюпніть гумору, посипте добром і додайте якомога більше віри - і все те добре перемішайте. Потім намажте на шматок відпущеного Вам життя і пропонуйте всім, кого зустрінете на своєму шляху.

З ДОСВІДУ РОБОТИ

КВЕСТ-ГРА З ВИПУСКНИКАМИ 9-11 КЛАСІВ ЯК ОДНА З ФОРМ ПРОВЕДЕННЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Лариса Савінська, *заступник директора з навчально-виховної роботи Державного навчального закладу «Запорізьке вище професійне училище «Моторобудівник»*

Ганна Захаренко, *викладач Державного навчального закладу «Запорізьке вище професійне училище «Моторобудівник»*

Роль молоді у розвитку сучасного виробництва

Молодь є важливою складовою сучасного українського суспільства, носієм інтелектуального потенціалу, визначальним фактором соціально-економічного прогресу.

Нині молодь називають поколінням перехідного періоду, яке живе в епоху бурхливих і глибоких перетворень, у роки потрясінь та нових можливостей. Молодь - це сьогодення, від якого залежить майбутнє нашої держави. Усвідомлення цього вимагає окреслення відповідних напрямів молодіжної політики в державі, що сприятимуть поступовому входженню у самостійне життя та становленню молодого покоління. Формування спроможностей молоді обумовлена притаманними цій віковій групі особливостями: активна життєва позиція, високий попит на освіту, підвищений ступінь мобільності щодо змін місця роботи, перекваліфікації, освоєння нових видів і сфер діяльності тощо.

Що необхідно для покращення існування людини та підвищення її життєвого рівня? Звісно - постійний ріст економіки країни, яка тримається на збільшенні масштабу виробництва та поліпшення його якісних показників. Все більше зростає роль людського фактору на виробництві, посилюються вимоги до кожної людини, яка бере активну участь у виробничих процесах. Сучасний фахівець має широкий технологічний кругозір, здібність до швидкого реагування в різноманітних ситуаціях, а від цього залежать успіхи виробництва в цілому. Сумлінний працівник повинен мати такі ключові компетенції: високий рівень кваліфікації, міцне здоров'я, міцний психічний стан, високі морально-вольові якості, загальну культуру поведінки.

В Україні близько 11 млн. юнаків і дівчат, незабаром їм доведеться вирішувати глобальні задачі з розвитку та зміцнення української економіки. Саме молоде покоління зі своєю могутньою енергетикою, творчим запалом, патріотичними та громадськими ідеалами і стане провідником необхідних соціальних змін, основою розвитку економіки та технічного прогресу України. Майбутній ріст нашої країни - це успіх молодого покоління, яке буде відігравати провідну роль у розвитку суспільних процесів.

На жаль, робітничі професії недооцінюються, тому потрібна ефективна профорієнтаційна робота.

Надання допомоги у професійному самовизначенні учнівської молоді, формування

усвідомленого підходу до вибору професії й відповідальності за власне майбутнє, популяризація робітничих професій - основні завдання, які ми повинні ставити перед собою.

Значення профорієнтаційної роботи в умовах сучасності

Перед кожним випускником школи постає питання: «Ким бути, яку професію чи спеціальність обрати, з чого почати, в якій сфері діяльності себе реалізувати?».

Важливо обрати професію за покликом серця, врахувавши свої інтереси і здібності, а також потреби ринку праці у тих чи інших фахівцях, бо якщо не зважати на цей критерій, то дуже легко можна виявитися «дипломованим» безробітним. Як свідчить статистика, сьогодні серед безробітних - кожна друга молода людина у віці до 30 років, кожний п'ятий - випускник школи.

«Будеш погано навчатися - підеш до ПТУ», - ці слова міцно закріпились в ужитку української громадськості. Ця фраза була образливою для учнів, бо вважалося, що в ПТУ навчалися тільки ті, хто мав слабкі знання. І це в той час, як розвиток суспільного виробництва країни потребує оновлення кадрів, залучення на виробництво молодих робітників, якісно підготовлених фахівців, а навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти на сьогодні чомусь не є престижним.

На жаль, молодь, не маючи життєвого досвіду, не може зрозуміти, що справжній інженер, технолог, начальник виробництва або його директор, керівник малого підприємства починали трудову діяльність саме з вивчення азів робітничої професії, з її вдосконалення, з якісного переходу горизонтальної кар'єри до вертикальної, тобто до посадового зросту.

Сьогодні у школі досі не вироблена система профорієнтаційної роботи. Можна сказати, що ця робота зі школярами здійснюється за допомогою вивчення навчальних предметів, а згідно з концепцією профільної освіти - це «різноманітні проби із виявлення в учнів ставлення, інтересів та здібностей до тих або інших видів діяльності, навчальних предметів, освітніх галузей». Проте не секрет, що часто інтереси учнів різнопланові: вони цікавляться і математикою, й історією, охоче вивчають іноземні мови, до того ж, відвідують гурток технічної творчості або спортивну секцію, і успішно зі всім цим справляються. Як допомогти учням розібратись у цілому морі професій, як допомогти їм обрати одну-єдину на все життя?

Потрібна цілеспрямована системна робота ще на етапі допрофільної підготовки, тобто у базовій школі, яка і повинна сприяти учневі у виявленні його професійних уподобань, сформувати інтерес до потрібної суспільству професії, допомогти визначитися зі шляхами отримання професійної освіти. Такою є професійна орієнтація як науково обґрунтована система державних заходів, спрямована на надання допомоги молоді у професійному самовизначенні.

Більшість молодих людей, які закінчують сьогодні школу, не мають уявлення, що їх чекає далі. Ситуація вибору професії ускладнюється низкою факторів: погана інформованість, труднощі вибору із багатьох привабливих варіантів, невміння об'єктивно оцінити власні можливості, недоступність в отриманні професії, яка цікавить.

Для шкільної вікової групи повинні реалізовуватися такі компоненти профорієнтаційної роботи: професійна інформація, професійна консультація, професійний підбір.

Схема професійної компетентності педпрацівників ЗП(ПТ)О

Хто має донести цю інформацію до

молоді? Хто може якісно та доступно розповісти про робітничі професії. Зрозуміло, ті фахівці, які навчають майбутніх робітників, мають багатий досвід щодо перспективи розвитку кожної робітничої професії, тобто педагогічні працівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Основні компоненти професійно-орієнтаційної роботи

Правильний вибір професії учнівською молоддю зумовлює моральне задоволення, позитивну самооцінку, високий рівень продуктивності праці. Найпопулярнішими є такі основні форми проведення профорієнтаційної роботи:

- проведення відкритих уроків теоретичного та практичного навчання із залученням школярів;

- проведення профорієнтаційних уроків педагогічними працівниками закладів професійної освіти у школі;

- організація Днів відкритих дверей;

- організація зустрічей із передовиками виробництва.

Кожний заклад прообесійної (професійно-технічної) освіти, у тому числі й наш, має певні напрацювання щодо організації та проведення профорієнтаційної роботи.

Структура організації профорієнтаційної роботи:

- директор училища створює основні профорієнтаційні групи, які очолюють заступники директора та старший майстер;

- заступники директора та старший майстер організовують свої профорієнтаційні групи, до складу яких входять викладачі, класні керівники, майстри виробничого навчання, вихователі гуртожитку;

- педпрацівники тісно спілкуються з учнями, які передають інформацію про училище своїм родичам, друзям та знайомим, а також допомагають у розміщенні інформаційних матеріалів у школах.

Профорієнтаційні заходи проводять усі педагогічні працівники училища: викладачі загальноосвітньої, професійно-теоретичної підготовки, майстри виробничого навчання, фахівці різних галузей виробництва. Основне завдання - ознайомити учнів із переліком професій, які готує заклад професійної освіти, з правилами вибору майбутньої професії; формувати вміння щодо вибору професії згідно з особистими здібностями, допомагати учням розвивати професійні якості. Тому педпрацівникам, які займаються профорієнтаційною роботою, необхідно оволодіти такими компонентами профорієнтаційної роботи: бути професійно інформованими; володіти прийомами професійної діагностики, професійного відбору; вміти допомагати абітурієнтам у професійній адаптації.

Основними формами профорієнтаційної роботи можна обрати тематичні екскурсії до училища та підприємства-замовника кадрів, організацію та проведення сумісних спортивних зустрічей, вечорів відпочинку, організацію квест-ігор, у які із задоволенням грають учні різних класів.

У нагоді може стати професіограма, розроблена спеціалістами-психологами. Її можна використовувати в роботі приймальної комісії, коли проводиться індивідуальна робота з кожним учнем. Учню пропонується відповісти на ряд питань, відповіді на які допоможуть педпрацівнику надати професійну консультацію щодо конкретного вибору професії.

- Як називається робота, у чому її суть? (Назва роботи, спеціальності, професії, посади, можливого робочого місця, тобто опис істотних характеристик і видових особливостей праці.)

- Яка ефективність і мета роботи?

- Що є предметом праці?

- У який спосіб виконується робота?

- На основі чого вона здійснюється?

- Які критерії оцінки результатів праці?

- Яка кваліфікація потрібна для роботи?

- За допомогою яких засобів вона виконується?

- У яких умовах виконується робота?

- Яка організація праці?

- Яка кооперація праці? (Хто, що і з ким виготовляє?)

- Яка інтенсивність праці?

- Які моменти небезпеки та відповідальності трапляються в процесі роботи?

Кожен член приймальної комісії під час

роботи з абітурієнтом стає для нього одночасно і помічником, і експертом, і наставником, і порадником і психотерапевтом, який повинен за короткий час зрозуміти основні здібності учня, його інтереси. На базі отриманих даних можна рекомендувати учневі обрати ту чи іншу професію, при цьому йому необхідно надати поширену інформацію щодо переваг та недоліків обраної професії.

Ролі членів приймальної комісії

Представлена методика направлена на активізацію мотиваційних, інформаційно-пізнавальних, результативних та почуттєвих компонентів діяльності окремо взятого випускника 9, 11 класів. Не слід під час проведення профорієнтаційної роботи розподіляти професії на престижні і непрестижні, не спонукати учня до вибору, а давати можливість самому обрати своє майбутнє.

Сумісна профорієнтаційна робота із соціальними партнерами

Основними соціальними партнерами кожного закладу професійної (професійно-технічної) освіти є підприємства-замовники кадрів та централізовані служби зайнятості. Так, у Шевченківській районній державній адміністрації м. Запоріжжя за «круглим столом» представники освіти, служби зайнятості, роботодавців обговорили шляхи координації роботи в частині профорієнтації молоді.

Учасники зібрання розробили інноваційний проект «START PROFI. Обирай. Вирішуй. Дій». Мета проекту - запобігти молодіжному безробіттю шляхом створення передумов цілісної системи професійної орієнтації молоді, інтегрованої в діяльність усіх зацікавлених у ній сторін; формування у шкільної молоді стійкої мотивації до праці, прагнення жити і працювати в Запорізькому краї; сприяння усвідомленості професійного самовизначення школярів, їх творчому та інтелектуальному розвитку.

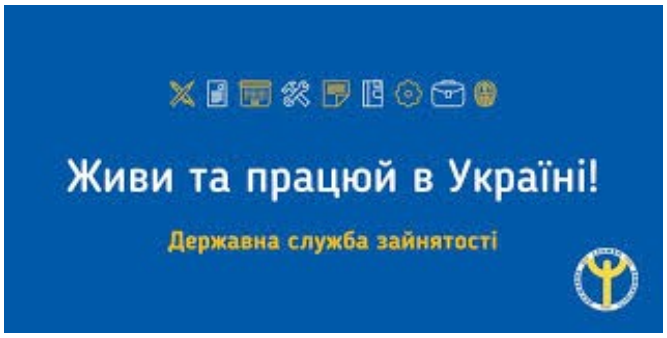

Державна служба зайнятості пропонує сучасні інноваційні підходи щодо подолання безробіття у нашому регіоні. Для майбутніх абітурієнтів сумісно з педпрацівниками закладів професійної (професійно-технічної) освіти будуть розроблені та проведені профорієнтаційні квести, КВК, брейн-стормінги, майстер-класи з професій, ярмарки професій, профорієнтаційні уроки, інтерактивні заняття профорієнтаційного спрямування, тренінги із залученням соціальних партнерів та роботодавців (комунікативні, особистісні, self-esteem) на базі PROFI Центру Запорізького обласного центру зайнятості.

Ці заходи спрямовані на гармонійний розвиток особистості, оптимізацію процесу її соціально-професійного становлення, виховання патріотичного ставлення молоді до своєї країни та рідного краю.

Квест-ігри - сучасні методи проведення профорієнтаційної роботи

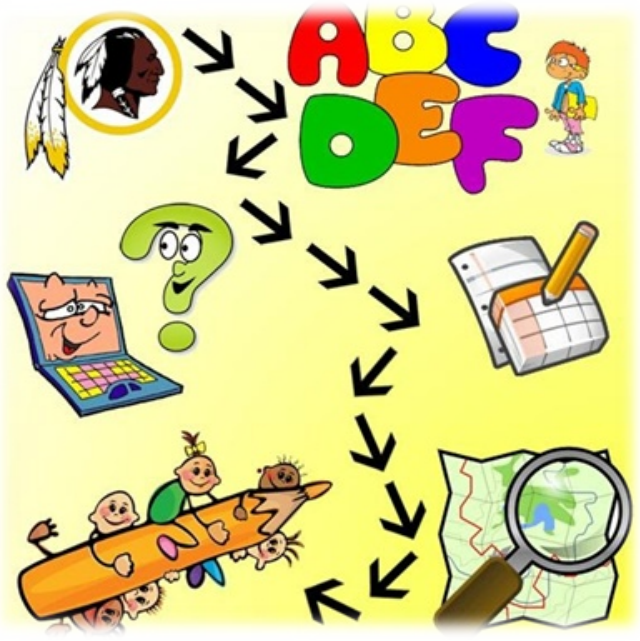

Квест (від англ.Quest - пошук, пошуки пригод) - аматорське спортивно-інтелектуальне змагання, ціллю якого є послідовне виконання заздалегідь підготовлених завдань командами або окремими гравцями.

Під час проведення гри команди вирішують різноманітні логічні завдання, здійснюють пошук на місцевості, будують оптимальні маршрути переміщення, шукають оригінальні рішення і підказки. Після завершення чергового завдання команди переходять до виконання наступного. Перемагає команда, яка швидше за інших виконала всі завдання.

Таким чином, квест - це відгадування непростих і несподіваних завдань. Це захоплива, драйвова гра, яка передбачає застосування як фізичних, так як гравці постійно знаходяться в русі, так і розумових напружень, знань, кмітливості, артистичності, вияву командного духу. Гра триває, поки всі завдання не буде виконано.

Отже, основна мета квесту - якісне виконання певних завдань з метою досягнення кінцевої цілі, мети, як результат - гравець або команда отримує приз.

У грудні 2017 року в нашому училищі розпочато реалізацію інноваційного профорієнтаційного проекту «STARN PROFI Обирай. Вирішуй. Дій», затвердженого директором Запорізького обласного центру зайнятості та директором Департаменту освіти і науки Запорізької обласної державної адміністрації. У рамках цієї програми підготовлено проведення квест-гри «Світ робітничих професій».

Для участі в грі були запрошені команди закладів загальної середньої освіти м.Запоріжжя № 42, № 52 та № 77.

Розпочався захід з теплих і щирих слів директора училища Базя О.С. Олександр Станіславович познайомив присутніх з історією і традиціями училища, розповів про тісну співпрацю закладу освіти із соціальним партнером АТ «Мотор Січ», побажав командам цікавої подорожі та перемоги. Зі словами привітання до команд звернулася директор обласного центру зайнятості Дуднік І.О., яка наголосила на необхідності серйозного і відповідального ставлення до вибору майбутньої професії, аналізу її затребуваності на ринку праці. Ірина Олександрівна побажала учням зробити правильний вибір майбутньої професії, яка б у подальшому приносила їм задоволення і натхнення.

Від імені соціального партнера АТ «Мотор Січ» до учнів шкіл звернувся заступник начальника управління кадрами АТ «Мотор Січ», депутат міської ради Тишечко В.В., який розповів школярам про перспективи розвитку підприємства, збільшення потужностей виробництва, що вимагає, в свою чергу, поповнення рядів моторобудівників висококваліфікованими робітниками, особливо з тих професій, які готує ДНЗ «Запорізьке ВПУМ». Крім того, він звернув увагу на високий рівень кваліфікації випускників нашого училища та побажав командам успіхів у грі.

На початку гри команди презентували себе. З креативністю та театральним мистецтвом до цього завдання підготувалась учні школи № 77. Представники школи № 42 вразили всіх своїм зовнішнім виглядом та назвою команди. Команда «Веселка» зі школи № 52 підняла усім присутнім настрій чарівними посмішками та чудовим девізом.

Школярі взяли участь у цікавій і захоплюючій подорожі в світ робітничих професій машинобудівного профілю. Світ цей незвичайний, його немає на картах, але кожен із них його відвідав.

Учні подорожували станціями, брали участь у конкурсах, виконували різноманітні завдання, дізнавалися багато нового про професії.

Станції, на яких побували учні, так і називались: «Електрогазозварник», «Токар», «Слюсар», «Контролер», «Електрик», «Кращий капітан». Подорожуючи станціями, команди дізнавалися про зміст діяльності, засоби, предмети, умови праці представників різних професій. Кожна команда отримала маршрутний лист своєї подорожі, де були позначені станції, які їм необхідно було пройти в певній послідовності. Пройшовши всі станції, команди повернулися в методичний кабінет, де очікували на результати битви капітанів та підведення підсумків гри.

За підсумками балів на усіх станціях

почесне І місце посіла команда школи № 77, ІІ місце - команда школи № 42, ІІІ - місце команда школи № 52. Від соціального партнера АТ «Мотор Січ» командам вручили чудові солодкі подарунки, а обласний центр зайнятості нагородив учасників Почесними грамотами.

Ми впевнені, що отримана інформація про робітничі професії машинобудівного профілю допоможе учням зробити правильний вибір своєї майбутньої професії, яка буде приносити радість та натхнення.

Одним із пріоритетних завдань, що стоять перед закладами професійної освіти, є підготовка конкурентоспроможних і висококваліфікованих кадрів для промисловості країни. Ринкові відносини кардинально змінюють характер праці: зростає його інтенсивність, посилюється напруженість, потрібен високий професіоналізм, витривалість і відповідальність. В умовах ринкової економіки зростають вимоги до якості підготовки висококваліфікованих фахівців, здатних адаптуватися в швидко мінливому виробничому і соціально-економічному середовищі.

Необхідною умовою підготовки грамотних фахівців, здатних успішно здійснювати трудову діяльність, є адекватне професійне самовизначення учнів. Тому в сучасних умовах у процесі профорієнтаційної роботи з молоддю необхідно враховувати індивідуальні особливості особистості, її потреби та пропозиції на регіональному ринку праці.

Зміни, що відбуваються в сучасному суспільстві, вимагають нових педагогічних технологій, що сприяють індивідуальному розвитку особистості, творчої ініціативи, виробленню в учнів навичок самостійної навігації в інформаційних полях, формуванню вміння вирішувати проблеми, що виникають як у професійній діяльності, так і у самовизначенні особистості.

Вибір професії - це фактично вибір життєвого шляху, надзвичайно відповідальний крок.

Підготовка учнів до усвідомленого вибору професії - важливе соціально-педагогічне завдання. Використання квест-ігор при проведенні профорієнтації надає можливість учням у вільній формі розкрити свої професійні якості та схильності.

План-сценарій проведення квест-гри
«Світ робітничих професій»

Цілі і завдання квест-гри:

- сприяти набуттю підлітками знань про робітничі професії машинобудівного профілю, яким навчають в училищі;

- систематизувати знання учнів про робітничі професії;

- розвивати пізнавальні процеси, наочно-образне мислення, уважність, логічне мислення, інтерес до оволодіння робітничою професією;

- виховувати повагу до праці і людей праці.

Перед грою кожна команда представляє коротке привітання, яке готує заздалегідь. Капітан команди отримує маршрутний лист.

Кожна команда проходить ряд станцій - етапів, де Помічники (викладачі та учні училища) проводять гру або дають творче завдання. Вони ж оцінюють роботу і ставлять бали в маршрутному листі. Гра починається і закінчується в актовій залі училища.

Склад команди: 8 осіб. **Усього команд-учасників** - 2-3 (учні 9-11 класів).

Максимальна кількість балів на кожному етапі - 5.

При підведенні підсумків Помічники можуть визначити дружну, організовану, згуртовану, творчу команду.

Обладнання та матеріали:

- роздатковий матеріал на кожну станцію;

- маршрутні листи для кожної команди (додаток);

- маркери (на кожній станції);

- папір формату А4 (на кожній станції);

- роздруковані бланки із завданням на кожній станції;

- мультиплікаційний фільм «Робітничі професії».

Ведучий: Добрий день, шановні присутні! Ми раді вітати Вас у Державному навчальному закладі «Запорізьке вище професійне училище «Моторобудівник».

Кожному учню в старших класах доведеться вибрати свій професійний шлях, а для

того, щоб не помилитися у цьому виборі, необхідно добре орієнтуватися в різноманітному вирі професій.

Шановні хлопці, сьогодні вам належить взяти участь у цікавій і захоплюючій подорожі у світ робітничих професій машинобудівного профілю. Світ цей незвичайний. Його немає на картах. Але кожен із вас у ньому сьогодні обов'язково побуває.

Ви будете подорожувати станціями, брати участь у конкурсах, виконувати різні завдання, дізнаватися багато нового про професії.

У світі налічується понад 40 тисяч різних професій, це цілий океан. Сьогодні ми познайомимося із деякими з них.

Станції, на яких ви побуваєте, так і називаються: «Електрогазозварник», «Верстатник», «Слюсар», «Контролер», «Електромонтер», «Кращий капітан».

Подорожуючи станціями, ви дізнаєтеся про зміст діяльності, засоби, предмети, умови праці представників різних професій. Кожна команда отримає маршрутний лист своєї подорожі, де позначені станції, які вам необхідно пройти в певній послідовності. Потім вам необхідно повернутися в актову залу для підведення підсумків вашої подорожі. Бажаємо успішного проходження вашого маршруту.

Правила гри:

Квест-гра з профорієнтації «Світ робітничих професій»

Для успішного просування команди вперед і подолання перешкод на окремих етапах дійте покроково і дотримуйтесь правил.

Крок 1. Заповніть усією командою анкету, видану на реєстрації.

Крок 2. Здайте її Помічникам на пункті реєстрації.

Крок 3. Уважно розгляньте план, виданий при реєстрації. На ньому позначені всі приміщення, які задіяні в грі.

Крок 4. Після виконання всіх завдань здайте маршрутний лист Помічникам на пункті реєстрації. Чекайте підведення підсумків гри в актовій залі.

Корисні поради

Правило 1. Вкладайте у виконання завдань усю вашу енергію і креативність! У вас все вийде, рухайтеся далі разом і перемагайте!

Правило 2. На виконання кожного завдання на станції у вас 20 хвилин. Не намагайтеся економити час - зайвих балів це вам не принесе.

Правило 3. Якщо ви розгубилися і не знаєте, куди рухатися далі, або як правильно виконати завдання, запитайте у Помічників.

Правило 4. Додаткові бали ставлять Помічники на етапах гри, на свій розсуд, обґрунтовуючи своє рішення в маршрутному листі.

Правило 5. З Помічниками, як і з суддями, не сперечаються!

Правило 6. Не консультуйтеся з членами інших команд, не заважайте і не допомагайте іншим командам: іде змагання, і завдання кожної команди - перемогти! За порушення цього правила команда може бути дискваліфікована.

Усі команди отримують маршрутні листи і починається квест-гра.

На кожній станції у членів журі знаходяться відомості результатів проходження командами певної станції, в яку вносяться результати всіх команд.

Станція «Електрогазозварник»

Помічник на станції знайомить команду з професією – 5 хв., потім команді дають завдання.

Завдання 1. (5 хв.) - за кожну правильну відповідь 1 бал.

Який інструмент використовує в своїй роботі електрогазозварник?

На столі викладені інструменти:

- Електрод	+
- Світофільтр	+
- Різак	+
- Маска для зварювання	+
- Окуляри слюсарні	+
- Ножиці для паперу	-
- Дерев'яна лінійка	-
- Свердло	-

Завдання 2.

Розгадати кросворд (5 хв.)

1. Без них неможливе газове зварювання.

2. Зварювальний апарат, що працює без безпосередньої участі зварника.

3. Одиниця виміру сили струму.

4. Професія робітника, який зварює матеріали.

5. Порошкоподібний матеріал, що використовують при зварюванні для хімічної очистки поверхні та захисту зварного шва (буває над хворим зубом).

6. Шланги для подачі газу від балону до місця зварювання (бувають на піджаку).

7. Метал, який застосовують у літако - та ракетобудуванні, легкий, міцний (фільм «Битва…»)

8. Інертний газ, який використовують при зварюванні (ним наповнюють святкові кульки).

9. Газ, у струмені якого горить метал при газовому різанні (ми ним дихаємо).

10. Сплав заліза з вуглецем (з нього виготовлені батареї).

11. Зварники ім'ям цього звіра ласкаво називають опіки роговиці очей (довговухий звір).

12. Будь-яка хімічна сполука металу з киснем.

Кросворд «Цікаве зварювання»

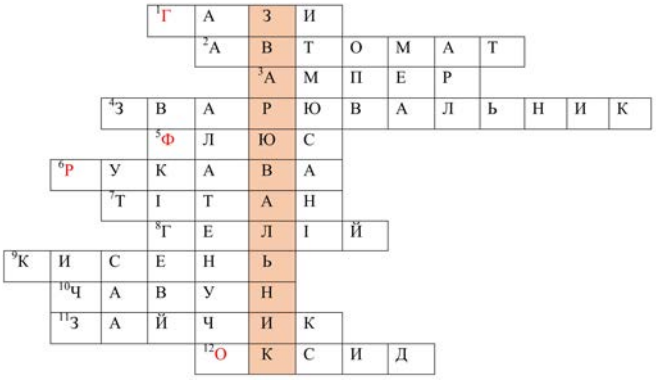

Станція «Верстатник»

Помічник на станції знайомить команду з професією - 5 хвилин, потім команді дають завдання.

Завдання 1. (5 хв.) – за кожну правильну відповідь 1 бал.

Який інструмент використовує в своїй роботі «Верстатник»?

На столі викладені інструменти:

- Різець +
- Плашка +
- Штангенциркуль +
- Свердло +
- Окуляри слюсарні +
- Плоскогубці -
- Зубило -

Завдання 2.

Розшифрувати ребуси (10 хв.), за кожну правильну відповідь - 1 бал.

1. Сталь

2. Різець

3. Штангенциркуль

4. Супорт

5. Свердло

Станція «Контролер»

Помічник на станції знайомить команду з професією - 5 хвилин, потім команді дають завдання.

Завдання 1. (5 хв.) Команда отримує картку з інструкцією користування різьбоміром.

Визначити крок різьби.

На столі лежать 4 деталі та 4 різьбоміри, за допомогою яких визначається крок різьби.

Завдання 2. На виконання завдання - 5 хв. За кожну правильно розшифровану фразу – 2 бали.

Зашифровані фрази. Помічник інструктує команду з правил виконання завдання.

Кожній літері відповідає певне число

Наприклад Мама – 17.1.17.1

Потрібно розшифрувати 3 фрази.

Літера	А	Б	В	Г	Ґ	Д
Номер	1	2	3	4	5	6
Літера	**Е**	**Є**	**Ж**	**З**	**И**	**І**
Номер	7	8	9	10	11	12
Літера	**Ї**	**Й**	**К**	**Л**	**М**	**Н**
Номер	13	14	15	16	17	18
Літера	**О**	**П**	**Р**	**С**	**Т**	**У**
Номер	19	20	21	22	23	24
Літера	**Ф**	**Х**	**Ц**	**Ч**	**Ш**	**Щ**
Номер	25	26	27	28	29	30
Літера	**Ь**	**Ю**	**Я**			
Номер	31	32	33			

1.Якість потрібно ставити на перше місце. (Ігор Коротченко).

33.15.12.22.23.31.20.19.23.21.12.2.18.19.22.23.1.

3.11.23.11.18.1.20.7.15.29.7.17.12.22.27.7.

2.Без успіху в навчанні немає успіху в праці.

2.7.10.24.22.20.12.26.24.3.18.1.3.28.1.18.18.12.

18.7.17.1.8.24.22.20.12.26.24.3.20.21.1.27.12.

3.Землю сонце красить, а людину - праця.

10.7.17.16.32.22.19.18.27.7.15.21.1.22.11.23.31.,

1.16.32.6.11.18.24. – 20.21.1.27.33.

Станція «Слюсар»

Помічник на станції знайомить команду з професією – 5 хвилин, потім команді дають завдання.

Завдання 1. За кожну правильну відповідь – 1 бал. Переглянути мультиплікаційний фільм та розгадати тест.

Тест

1. Про яке нероз'ємне з'єднання розповідалось у мультфільмі?

- зварне;
- клепання;
- **склеювання.**

2. Які інструменти перераховувались?

- **різець, свердло, фреза, розгортка, ножиці, молоток;**
- паяльник, фреза, зубило;
- креслярка, кернер, напилок.

3. Яке обладнання було назване?

- токарний верстат;
- свердлувальний верстат;
- **шліфувальний верстат, верстат з ЧПК.**

4. Про які виробничі процеси йшла мова?

- **технологічний процес;**
- виробничий процес;
- заготівельний процес.

5. Про які робочі професії згадувалось у мультфільмі?

- **оператор;**
- зварювальник;
- верстатник.

6. Про які цехи йшла мова?

- заготівельний;
- складальний;
- **металообробний.**

7. Які деталі називали у мультфільмі?

- **болт, гайка, шайба, шуруп;**
- втулка, вал, зубчате колесо;
- ось, шків, зірочка.

8. Які були названі промислові виробничі об'єкти?

- **завод;**
- фабрика;
- підприємство.

9. Що необхідно отримати перед початком будь-якої роботи?

- документи;
- заробітну плату;
- **допуск.**

10. Яка технічна документація згадувалась у фільмі?

- **креслення;**
- техпроцес;
- завдання-наряд.

11. Як оцінили якість роботи виконаної героями мультфільму?

- відмінно;
- вищий клас;
- нормально.

12. Який девіз роботи був озвучений у мультфільмі?

- працювати на совість;
- працювати з настроєм;
- **працювати чесно, старанно і дружно.**

Завдання 2. (5 хв.) Розгадати філворд, за кожне правильно вгадане слово команда отримує 1 бал.

В	Е	Р	С	Т	А	К	Р	Щ	М
Т	И	К	О	Л	В	Л	И	І	А
Р	Т	У	Е	І	Н	Е	С	Т	Р
Б	Д	Т	В	Н	Ю	Щ	У	К	К
В	Ж	Н	Н	І	Г	А	В	А	Е
Н	Г	И	Р	Й	Л	Т	А	Ш	Р
П	П	К	Н	К	В	А	Л	А	О
П	Р	О	М	А	І	П	К	Б	У
К	Е	Р	Н	Е	Р	Р	А	Л	Р
Ц	И	Р	К	У	Л	Ь	Р	О	І
Б	М	О	Л	О	Т	О	К	Н	Ю
Т	П	З	У	Б	И	Л	О	П	Ф

Відповіді: щітка, верстак, кернер, маркер, рисувалка, кутник, циркуль, лещата, зубило, лінійка, шаблон.

Станція «Електромонтер»

Помічник на станції знайомить команду з професією - 5 хвилин, потім команді дають завдання.

Завдання 1. (5 хв.) За кожну правильну відповідь – 1 бал.

Гра «Крокодил», помічник показує:

- працівника вразило електричним струмом;
- працівник вкручує електричну лампочку;
- працівник з'єднує дроти;
- працівник вимикає світло.

Завдання 2. На завдання - 5 хв.

Скласти вірш про електрика, використовуючи слова: електрик, проводка, згасло світло, вимикач.

Станція «Кращий капітан»

Завдання. Розгадати «філворд» - 10 хв. За кожне розгадане слово - 1 бал.

Правила розгадування:

- Слова не перетинаються і не утворюють «хрест».
- Слова можуть згинатися тільки по вертикалі та горизонталі у будь-яку сторону.
- Кожна буква може входити в склад тільки одного слова.
- інструментальник;
- верстатник;
- контролер;
- токар;
- електромонтер;
- професіонал;
- різець;
- робітник;
- якість;
- вимірювання;
- слюсар.

І	Н	С	Т	В	Е	Р	С	Т
С	Т	О	Р	К	О	Н	Т	А
Л	Ю	К	У	О	К	У	Р	Т
Е	С	А	М	Е	Н	Л	О	Н
Л	А	Р	О	Н	Т	Я	Л	И
Е	Р	О	М	Т	А	Р	Е	К
К	Т	Р	П	Е	Л	И	Р	Р
Р	О	Б	Р	Р	Ь	Н	И	І
М	И	І	О	Ф	Е	С	К	З
І	В	Т	Н	И	К	І	О	Е
Р	Я	К	І	С	Т	Ь	Н	Ц
Ю	В	А	Н	Н	Я	Л	А	Ь

Після завершення квест-гри, усі команди збираються в актовій залі. Здають маршрутні листи журі.

Ведучий: Як зробити правильний вибір? Що мені потрібно? І ще над багатьма питаннями задумується багато молодих людей. На жаль, відповіді на них може дати тільки той, хто їх ставив. Іншими словами - сам собі. Ніхто не зможе зробити вибір за тебе. Тільки ти відповідаєш за прийняття рішення щодо вибору професії. Допомогти тобі розібратися? Є одна універсальна формула, що допоможе будь-кому зробити вибір: Хочу + Можу + Треба = Професія для мене, де Хочу - це твої інтереси та схильності.

Уточнення: все, що ти робив чи робиш за власною ініціативою і бажанням - це твої різноманітні хобі та інтереси, чим ти займаєшся у вільний час. Таким чином, якщо і від обраної професії ти будеш отримувати задоволення, то охоче та ефективно будеш виконувати свою роботу. Так ти зможеш швидше стати професіоналом, у тебе з'явиться більше можливостей отримати престижну і високооплачувану роботу.

Можу - твої здібності, можливості здоров'я і професійна кваліфікація.

Уточнення: включає в себе розгляд тих видів діяльності, які тобі під силу не тільки відповідно до стану здоров'я. Також треба враховувати рівень своїх знань, умінь і навичок у різних сферах діяльності. Завжди знайдеться щось, що тобі дається легко, без особливих зусиль і з хорошими результатами, ось за подібну професію і варто братися. А те, що тобі робити важко, складно і не приносить задоволення - залиш іншим.

Треба - можливість працевлаштуватися, рівень попиту на ринку праці. І якщо ти обереш ті професії, про які ти сьогодні дізнався, будь упевненим - роботу ти собі знайдеш завжди.

Ведучий підводить підсумки квест-гри. Журі оголошують команду-переможця (іншим командам видаються грамоти за номінаціями).

ЛІТЕРАТУРА

1. Аджимян О.Р., Сокол І.М. Програма спецкурсу «Мережеві технології Веб 2.0» (9–11 класи) // Комп'ютер у школі та сім'ї. -2013. -№4. - С. 44–48.

2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навч. посібник. -К.: Академвидав, 2004. - 352 с.

3. Кононец Н. Технологія веб-квест у контексті ресурсно-орієнтованого навчання студентів/Кононец Н.//Витоки педагогічної майстерності. - 2012. — Вип.10. -138 с.

4. Шалаєва Г.П. Ким мені бути? Велика книга професій. - М .: АСТ, СЛОВО, 2010. - 192 с. Шоригіна Т.А. Професії. Які вони? Москва: ГНОМ і Д., 2013.

5. Щербань П.М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах: навч.посіб. - К. : Вища школа, 2004. - 207 с.: іл.

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ СЕМІНАР «ДУАЛЬНА ФОРМА НАВЧАННЯ - ЗАПОРУКА ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА»

21 вересня 2018 року на базі Державного навчального закладу «Дніпрорудненський професійний ліцей» відбувся науково-практичний семінар «Дуальна форма навчання - запорука якісної підготовки сучасного кваліфікованого робітника», у якому взяли участь Кулалаєва Наталя Валеріївна, завідувач лабораторії професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидат хімічних наук, доцент та методист Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області Тимченко Наталія Іванівна.

Програма заходу була насиченою: яскраве свято з нагоди посвяти вступників ліцею у першокурсники, конкурс з професії «Кухар; кондитер», обмін досвідом педагогічної діяльності майстрів виробничого навчання ліцею за дуальною формою навчання та підготовлений співробітниками Інституту ПТО НАПН України воркшоп.

Урочисте свято відкрив директор ДНЗ «Дніпрорудненський професійний ліцей» Осипенко Сергій Миколайович, який привітав учнів, педагогічний колектив і гостей ліцею та розповів про традиції, що склалися в ліцейній родині протягом багатьох років.

У конкурсі з професії «Кухар; кондитер» взяли участь учні другого курсу групи №8 під керівництвом майстра виробничого навчання Гурової Ангеліни Валеріївни. Протягом конкурсу «Приготування котлетної маси та напівфабрикатів з неї» учні мали розділитися на дві команди, обрати капітанів (Данішевська Ірина та Кізілова Лідія) та виконати завдання.

Конкурс проводився у два тури: перший - теоретичний, другий - практичний. У першому турі було проведено вікторину, що включала низку питань для перевірки теоретичних знань учнів.

Під час другого туру учні продемонстрували свої практичні вміння, навички та креативність у виконанні творчої роботи, конкурсу «вільна страва». Обидві команди успішно виконали завдання та продемонстрували відмінні професійні знання й уміння.

Майстри виробничого навчання ліцею Осипенко Людмила Олександрівна, Матюшкін Сергій Анатолійович і Торохтій Ольга Сергіївна поділилися власним досвідом роботи за дуальною формою навчання.

Осипенко Людмила Олександрівна розповіла про особливості професійної підготовки за дуальною формою навчання й організацію проходження виробничої практики на підприємстві майбутніх фахівців із професії «Машиніст електровоза; електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування».

Матюшкін Сергій Анатолійович ознайомив присутніх із результатами впровадження елементів дуальної форми навчання за професією «Кухар; кондитер» та роллю майстра виробничого навчання в цьому процесі.

Торохтій Ольга Сергіївна звернула увагу колег на те, що впровадження елементів дуальної форми навчання побудоване на підґрунті соціального партнерства та передбачає зміцнення зв'язків із виробництвом (ДНЗ «Дніпрорудненський професійний ліцей» тісно співпрацює із Запорізьким залізорудним комбінатом, Запорізькою атомною станцією). Вона доповіла про переваги дуальної форми навчання для учнів, роботодавців і держави.

Завідувач лабораторії технологій професійного навчання Інституту ПТО НАПН України, кандидат хімічних наук, доцент Кулалаєва Наталя Валеріївна провела для педагогічних працівників ліцею воркшоп «SWOT-аналіз упровадження елементів дуальної форми навчання в професійну підготовку майбутніх фахівців». Педагоги, об'єднавшись у групи «учнів», «педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти», «адміністрації закладів професійної (професійно-технічної) освіти», «роботодавців», «представників державних установ управління освітою», проаналізували сильні та слабкі сторони, можливості та загрози впровадження елементів дуальної форми навчання в професійну підготовку майбутніх фахівців. Представники кожної з груп розповіли своє бачення проблеми, відповіли на запитання присутніх.

У ході спільної дискусії учасники семінару зазначили, що дуальна форма навчання дає можливість учням одночасно з навчанням у ліцеї опанувати обрану професію безпосередньо на виробництві. Це дає змогу підвищити якість підготовки кваліфікованих робітників із урахуванням вимог роботодавців, які охоче беруть ліцеїстів на роботу.

ДНЗ «Дніпрорудненський професійний ліцей» - один із найкращих закладів професійної (професійно-технічної) освіти Запорізької області, який успішно веде підготовку майбутніх кваліфікованих робітників з використанням елементів дуальної форми навчання. Осипенко Сергій Миколайович вдало презентував досвід роботи закладу під час участі у Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти-2018».

З ДОСВІДУ РОБОТИ ЕКСПЕРТНОЇ ТВОРЧОЇ ГРУПИ ВИКЛАДАЧІВ ІСТОРІЇ М. МЕЛІТОПОЛЯ ТА СМТ. ЯКИМІВКИ

Національне виховання учнівської молоді на уроках та у позаурочній роботі з історії

Запалити в юних серцях свічки пам'яті про історію свого народу - означає посіяти зерна історичної свідомості, яка, постійно насичуючись і вдосконалюючись, виросте в національну самосвідомість учнівської молоді.

Це і є основним завданням національного виховання учнів на уроках та в позаурочній роботі з історії. Метою національного виховання є виховання громадянина своєї Батьківщини, патріота, гуманіста; задоволення потреб учнів у набутті знань і практичних навичок у різних сферах життя, реалізація їхніх нахилів та інтересів.

Місце суспільних дисциплін у системі (професійно-технічної) освіти визначається передусім тим впливом, який вони здійснюють на процес формування особистості. Саме тому особливої важливості набуває потреба створення, за допомогою суспільних дисциплін, умов для соціальної адаптації учнів, виховання свідомих громадян-патріотів, толерантних до інших народів і культур, збагачених досвідом загальнолюдських цінностей, здатних до самостійного й відповідального вибору.

Головною метою сучасного закладу (професійної-технічної) освіти в Україні є виховання громадянина України, соціально зрілої, працелюбної особистості.

Головними цілями під час вивчення суспільних дисциплін є:

- формування історичних знань, розвиток критичного мислення учнів, яке передбачає загальне розуміння історичного процесу в його різноманітності та суперечливості, здатності застосовувати на практиці історичні знання і набуті вміння;

- виховання в учнів особистісних рис громадян України, загальнолюдських духовних ціннісних орієнтацій, сприйняття ідей гуманізму та демократизму, патріотизму і взаємодії між народами на основі особистісного усвідомлення досвіду історії;

- підготовка учнів до свідомої, активної участі у суспільному житті української держави, усвідомлення її ролі та місця в Європі і світі, формування у них співвідповідальності за долю України, Європи і світу.

Ефективність системи національного виховання молоді значною мірою залежить від опанування викладачами теоретичними знаннями про сутність національного виховання, форми його організації, методи здійснення, а отже, від ступеня розробленості, дослідженості цих питань, узагальнення досвіду роботи з цієї проблеми.

Кожен із компонентів національного виховання має свої характерні риси. Розглянемо їх.

Характерні риси громадянина:

- громадянська відповідальність;
- громадянська активність;
- громадянський обов'язок;
- громадянська свідомість;
- громадянська гідність.

Характерні риси патріота:

- розуміння і сприйняття української національної ідеї;
- дотримання Конституції України;
- сприяння розбудові незалежної України;
- готовність до захисту Батьківщини;
- пошана до історичної пам'яті;
- любов до рідної культури, мови, національних свят і традицій;
- дбайливе ставлення до національних багатств, до рідної природи;
- збереження та зміцнення власного здоров'я і здоров'я однолітків.

Характерні риси гуманіста:

- доброта;
- толерантність;
- справедливість;
- щирість;
- сумлінність;
- повага до оточуючих;
- принциповість;
- критичне мислення;
- непримиренне ставлення до фальші, цинізму, лицемірства.

РЕАЛІЗАЦІЯ ДОСЛІДНИЦЬКОГО МЕТОДУ В НАУКОВО-ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Ірина Казачанська, *викладач-методист Державного навчального закладу «Мелітопольський багатопрофільний центр професійно-технічної освіти»*

Ідеалом сучасного навчання є особистість не з енциклопедично розвиненою пам'яттю, а з гнучким розумом, зі швидкою реакцією на все нове, з повноцінними, розвинутими потребами подальшого пізнання та самостійної дії, з добрими орієнтувальними навичками й творчими здібностями.

«Однією з найсерйозніших хиб нашої шкільної практики є те, що навчаючи дітей, працює переважно вчитель», - цю думку В. Сухомлинського можна застосувати до характеристики і сучасного навчального процесу.

Для того, щоб розвинути творчий потенціал учня, потрібно, насамперед, розглянути його не як суму зовнішніх впливів, а як цілісну, активну, діяльну істоту.

Учень - не об'єкт, а творець свого власного «Я». Тому слід перейти до вирішення проблеми розвитку та реалізації творчих здібностей кожного учня.

Роль викладача в навчально-виховному процесі дуже відповідальна, але зовсім відмінна від тієї, що орієнтована на традиційне навчання. Різко зменшується питома вага його виконавчої діяльності на уроці і відповідно зростає функція організаційна. Це, в свою чергу, вимагає глибокого оволодіння педагогічною технологією, вмінням прогнозувати в деталях діяльність кожного учня. Лише за цієї умови викладач зможе повноцінно включати учня в діяльність як свого «партнера».

Навчально-виховний процес слід побудувати так, щоб сприяти свідомій співучасті особистості, яка засвоює предмет, у відтворенні його змісту.

Хочеться навести слова французького письменника Анатоля Франса: «Мистецтво навчання є мистецтвом збуджувати в юних душах допитливість, а потім задовольняти її. А здорова, жива допитливість буває тільки за умови доброго настрою. Коли ж примусово забивають голову знаннями, вони тільки пригнічують та засмічують розум. Щоб переварити знання, потрібно вживати їх з апетитом!»

Зниження рівня пізнавальних інтересів учнів, їх загального інтелектуального рівня і навіть інтелектуальних можливостей вимагає від викладача пошуку ефективних технологій, прийомів роботи.

Доцільним є використання наступних педагогічних технологій:

- діалогове навчання:
- постійна і активна взаємодія викладача і учнів як рівноправних суб'єктів процесу навчання на основі аналізу обставин і відповідної ситуації;
- учні навчаються бути демократичними, спілкуватися, критично мислити, приймати продумані рішення;
- моделювання життєвих ситуацій;
- рольові ігри;
- театралізовані постановки;
- творчі роботи;
- дослідницькі проекти;
- групові форми роботи, які передбачають спільне рішення загальних, але важливих для кожного завдань.

Дослідницька діяльність учнів як важливий фактор розвитку їх пізнавальної активності

Пропонується до розгляду створена у ДНЗ «Мелітопольський багатопрофільний центр професійно-технічної освіти» модель учнівської науково-дослідницької діяльності з історії.

Показники розвитку суб'єктності викладача і учнів у науково-дослідницькому процесі

можна визначити, спостерігаючи за їх взаємодією.

Модель науково-дослідницької діяльності

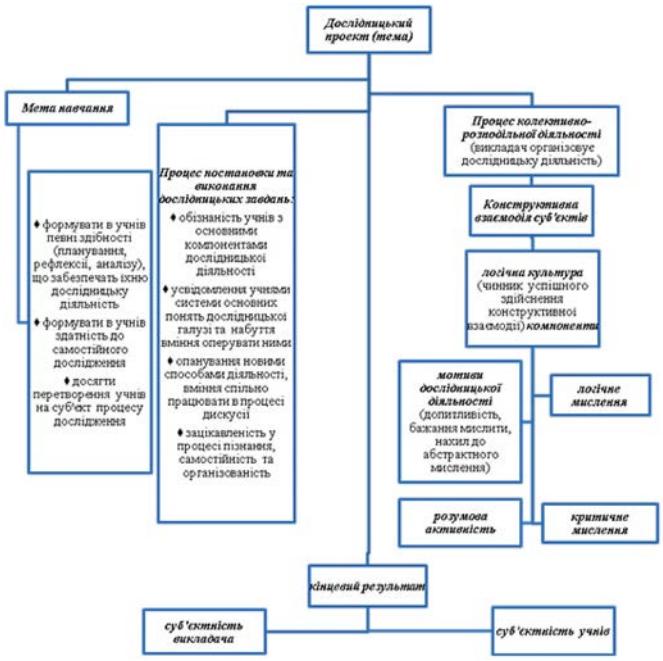

Викладач, у якого розвинена дослідницька суб'єктність:

- передусім дбає про отримання учнями інформації в процесі мислення - спілкування, в якому істина постає як результат пошуку;

- намагається розглядати з учнями явища з різних точок зору, розвивати у своїх вихованців уміння переключатися з абстрактної моделі на реальну життєву ситуацію, давати їй критичну оцінку;

- спонукає учнів до вираження своїх думок і почуттів, заохочує ініціативність, альтернативність мислення учнів;

- рівномірно розвиває в учнів обидві півкулі головного мозку (аналітичне і синтетичне мислення), забезпечуючи поєднання «лівопівкульного» раціоналізму та інтуїтивного мислення;

- уважно прослідковує кожний вислів (думку) своїх учнів, щоб не пропустити можливість розкрити в них щось нове;

- постійно пам'ятає, що процес дослідження має визначатися інтересами, мотивами й бажаннями учнів;

- переконаний у тому, що не може бути незмінної методики чи програми дослідницької діяльності;

- не тільки навчає, а й вчиться сам у процесі реалізації дослідницького проекту.

Учень, у якого розвинена дослідницька суб'єктність:

- досліджує історичний матеріал, спираючись не тільки на чужі, а й на власні міркування, доведення, висновки;

- критично ставиться до чужих думок, прагне переконливо аргументувати висловлювані положення, висуває ці вимоги до всього досліджуваного матеріалу;

- оригінально та змістовно визначає основні питання у процесі дослідження, успішно виконує завдання проблемно-пошукового характеру;

- має схильність до дослідницької роботи.

Розглянемо науково-дослідницьку діяльність як багаторівневий динамічний процес при взаємодії і співвідношенні зовнішніх і внутрішніх факторів.

У представленій моделі науково-дослідницької діяльності (подана вище схема) дослідницький процес представлений у вигляді вертикально-горизонтальної осі, що пронизує умовно виділені рівні:

- **на рівні генотипу** маємо справу з морально-інтелектуальним потенціалом, представленим вродженими факторами й активністю самої особистості учня-дослідника. Ця особистість формується у процесі активної взаємодії з навколишнім світом, що виявляється можливим завдяки пошуково-аналітичній діяльності. Особистість учня-дослідника реалізується в діяльності: пошуковій, комунікативній, пізнавальній, творчій, аналітичній. Ці параметри дозволяють здійснити індивідуальний підхід до учнів у процесі дослідницької діяльності;

- **на фенотипічному рівні** розкривається один з найважливіших факторів розвитку особистості учня-дослідника - навчання різноманітним прийомам дослідницької роботи. Продуктом дослідницької діяльності є мотиваційні, ціннісні і результативні фактори пошуково-аналітичної діяльності; формування знань та умінь, які дослідник застосовує для вирішення різноманітних практичних завдань. Ці вміння цілком можна сформувати. Важливо не просто сприяти засвоєнню навичок рішення

конкретних завдань, а й забезпечити їхній перенос на широкий спектр життєвих ситуацій;

- **на мотиваційному рівні** особистість учня-дослідника характеризується своєю мотивацією. У структурі мотивації можна виділити:

- задоволення від самої діяльності;

- значимість для особистості безпосереднього результату науково-дослідницької діяльності;

- мотивуючу сили винагороди за діяльність;

- вплив, який був направлений на особистість.

Правильне розуміння мотивації, особливо дослідницько-пізнавальної, є необхідною передумовою продуктивної роботи. Пошуково-пізнавальна мотивація - це відображення заданих умов діяльності. Дослідницька мотивація виникає під час вирішення проблеми дослідження. Викладачу слід цілеспрямовано розвивати і поглиблювати пошуково-пізнавальний інтерес учня-дослідника до предмета, який досліджується.

У мотиваційній структурі особистості учня-дослідника повинний бути мотив досягнення, а не уникнення;

- **на рефлексивному рівні** слід виділити кілька параметрів. Рефлексивна культура учня-дослідника, пошуковця-аналітика має включати:

- пізнавальну рефлексію;

- рефлексію власних цінностей і сенсу;

- рефлексію творчого самовираження;

- рефлексивне проектування і моделювання пошуково-дослідницького шляху;

- рефлексивний пошук індивідуального стилю дослідження;

- створення індивідуальних рефлексивних дослідницьких програм;

- рефлексивний аналіз особистісних досягнень у процесі дослідження;

- рефлексивну корекцію власної пошуково-дослідницької діяльності;

- **на комунікативному рівні** відзначаємо дві протилежні тенденції: розширення сфери спілкування, з одного боку, і зростаючу індивідуалізацію відносин - з іншого;

- **на емоційному рівні** відображається особиста значимість і оцінка зовнішніх і внутрішніх ситуацій, які стосуються пошуково аналітичного процесу та виражають суб'єктивне ставлення учня-дослідника до самого себе і до навколишнього світу;

- **на рівні самосвідомості** винесемо три параметри: ставлення до процесу дослідження, ставлення до себе, ставлення до інших людей;

- **на асиологічному рівні** виявляються цінності особистості учня пошуковця та їхня взаємодія між собою. Самовизначення особистості юного дослідника виникає, з одного боку, в результаті узагальнення цілей, змісту і наслідків дослідницької роботи, становлення стійких ціннісних орієнтацій та пріоритетів. З іншого боку - це результат конкретизації цілей, мотивів, установок. Під дією рефлексії вони складаються в систему переконань особистості учня-дослідника. Тобто для нього розвивається процес самоздійснення;

- **на рівні соціалізації** пропонуємо чотири параметри: освоєння нової соціальної ролі (пошуковець, дослідник, аналітик), соціально психологічний статус, діяльнісні та соціальні очікування, поведінка.

У пошуково-дослідницькій роботі виникають і розвиваються залежності між людьми, які створюють передумови взаємодії між суб'єктами цього процесу. Для особистості учня-пошуковця (дослідника) важливою задачею є адаптація до середовища дослідження та соціалізація в ньому. Це означає не лише засвоєння норм, але й сміливість виходити за їхні межі і навіть протистояти в разі потреби. Успішна соціалізація молодого дослідника характеризується не тільки засвоєнням існуючих зразків дослідницької поведінки, а й умінням запропонувати свої, якщо вони продумані і аргументовані та піддаються творчому осмисленню і розвитку.

Науково-дослідницька діяльність із суспільних дисциплін у ДНЗ «Мелітопольський багатопрофільний центр професійно-технічної освіти»

Під час розробки матеріалів у процесі підготовки та написання учнівських науково-дослідницьких робіт для участі у Всеукраїнському конкурсі учнівської творчості, важлива

роль відводиться створенню методичної бази дослідницького процесу:

- формувати в учня певні здібності (планування, рефлексії, аналізу), що забезпечать його дослідницьку діяльність;
- формувати в учня здатність до самостійного дослідження;
- досягти перетворення учня в суб'єкт процесу дослідження:
- визначення джерела інформації та способів її отримання;
- визначення способів обробки та аналізу інформації;
- визначення способів передачі інформації;
- розробка критичної оцінки предмета дослідження;
- обґрунтування власного ставлення і власних висновків до предмета дослідження.

Пропонується до розгляду узагальнена інформація про науково-дослідницьку діяльність учнів ДНЗ «Мелітопольський багатопрофільний центр професійно-технічної освіти» під час підготовки та розробки матеріалів для участі у Всеукраїнському конкурсі учнівської творчості у номінації «Історія України і державотворення».

Протягом трьох останніх навчальних років творчі роботи учнів здобували перші місця у другому та третьому (обласних) етапах вказаного конкурсу.

Дослідницька діяльність учнів була зорієнтована на дослідження та вивчення історії рідного краю, її забутих сторінок, видатних людей в історії краю, долі звичайних людей, історії родини.

Була задіяна «усна» історія, як важливе джерело історичної інформації.

Учениця другого курсу Бакуліна Діана написала творчу роботу на тему: «Кров пролита не пропаде, зродить нива. Буде, буде Україна ще щаслива» (О. Маковей) про історію своєї родини, а саме - історію життя свого прадіда Сирцова Івана Івановича.

Для досягнення поставленої в роботі мети було проведене дослідження життєвого шляху звичайних людей. Адже саме з них складається народ, суспільство. Звичайні люди творять історію. Тому визначити їх місце в історії, значення їхнього життєвого досвіду для теперішніх і наступних поколінь - такий науковий і практичний результат науково-дослідної (пошукової) роботи.

І.І. Сирцов залишив свій слід в історії. Слід добра, справедливості, чесності.

Цей найцінніший загальнолюдський скарб, доповнений професійним потенціалом - вірність присязі і закону, розуміння і виконання свого службового обов'язку, відданість людям і Вітчизні.

Бакуліна Діана на вулиці, яка носить ім'я прадіда Івана Сирцова

Живе пам'ять про нього, витримує випробування часом, проходить через покоління. І.І. Сирцова пам'ятають люди…

З 1966 року, згідно з рішенням міської ради народних депутатів, одна з вулиць міста Мелітополя носить ім'я Івана Сирцова

20 грудня 1999 року, в день міліції, в Запоріжжі в сквері навпроти обласного Управління МВС України у Запорізькій області був відкритий пам'ятник працівникам міліції, які загинули під час виконання службових обов'язків (автори пам'ятника - архітектор Леонід Нікітін і скульптор Олександр Жолудь із Запоріжжя).

Серед прізвищ, викарбуваних на пам'ятнику, є прізвища наших земляків-мелітопольців: Івана Сирцова, Якова Белікіна, Миколи Нестеренка, Владислава Колосова, Олександра Патлахи.

Безпосереднє відношення до відкриття пам'ятника мав Л.В. Жавжаров, на той час начальник штабу Мелітопольського відділу внутрішніх справ [13, С. 1].

Бакуліна Діана бере інтерв'ю у краєзнавця Л.В. Жавжарова

Пам'ятник працівникам міліції, які загинули під час виконання службових обов'язків (м. Запоріжжя)

08 травня 2014 року в Мелітополі на приміщенні міського відділу внутрішніх справ була відкрита меморіальна пам'ятна дошка міліціонерам, які загинули під час виконання службових обов'язків. На ній увічнені імена 21 співробітника, загиблого під час охорони правопорядку в місті.

Голова ради ветеранів міськвідділу Леонід Жавжаров (ініціатор відкриття дошки) зазначив, що всього загинуло близько 40 чоловік. Але в архівах вдалося знайти дані тільки 21 співробітника, серед них - І.І. Сирцова.

Меморіальна пам'ятна дошка на приміщенні міського відділу міліції

Отже, визнання людей заслуговують ті, хто виявив мужність і героїзм під час виконання службового обов'язку, віддавши своє життя. Їх відданість присязі, вірне служіння своєму народу є прикладом для молоді, вчать в будь-якій ситуації зберігати свою честь і гідність. Це і є той цінний досвід минулих поколінь, який потрібний зараз для вивчення, наслідування і впровадження в реформування правоохоронних структур. Підвищення рівня їх відповідальності перед народом, можливо, зможе повернути довіру людей до них.

Метою дослідницької роботи «В житті ми різні покоління: єднає доля України» учениці третього курсу Гридасової Христини було встановлення духовного «мосту» між учнівською молоддю та поколінням 1920х-1930х рр. народження.

Поставлена проблема дослідження - визначення змісту та результатів багатосторонніх зв'язків минулих та прийдешніх поколінь.

Для вирішення вказаної проблеми визначені наступні дослідницькі завдання:

- вивчити та проаналізувати соціальну політику держави у напрямі дослідження концепції соціального захисту населення, насамперед людей похилого віку (через вивчення та аналіз державних соціальних програм, державних документів, рішень органів місцевого самоврядування у сфері соціального захисту населення та через дослідження діяльності територіального центру соціального обслуговування Мелітопольської міської ради Запорізької області);

Гридасова Христина під час зустрічі з керівниками територіального центру Цибух Т.М. і Бойко Х.В.

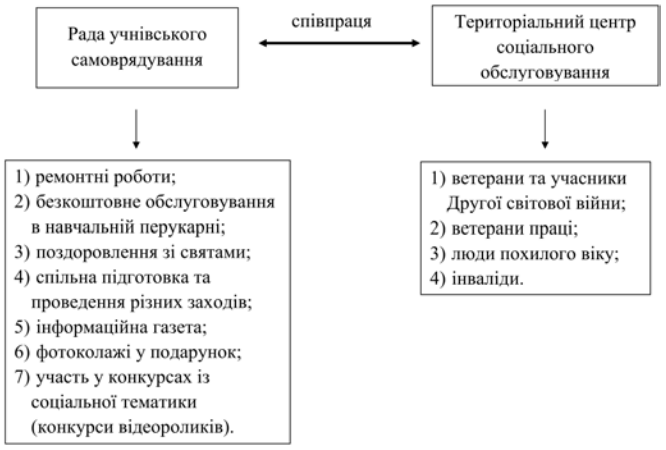

- зібрати та опрацювати матеріали «усної» історії: спогади людей 1920х-1930х рр. народження (підопічних територіального центру) та через них висвітлити історію народу та країни; знайти духовну серцевину у зв'язках минулих поколінь з прийдешнім;

- висвітлити зв'язки учнівської молоді з територіальним центром соціального обслуговування через роботу Ради учнівського самоврядування у напрямі розвитку волонтерства.

У процесі дослідницької роботи опрацьовані та проаналізовані державні документи, рішення органів місцевого самоврядування, матеріали періодичних видань, джерела «усної» історії. Таким чином, розв'язуючи поставлену в роботі проблему дослідження, слід зазначити наступне: щоб жити краще - потрібно добре працювати. Це стосується всіх. Людська праця потребує знань.

Знання здобуваються у навчанні. Тому цілком природно звернутися до вивчення життєвого досвіду тих поколінь, через свідчення яких можна краще уявити минуле країни. Це значно поглибить уявлення про історію і, безперечно, вплине на зміцнення зв'язку між поколіннями.

Народ живе добрими словами, добрими справами, любов'ю до Бога, любов'ю до ближнього, відданістю Вітчизні! Ці вічні людські цінності і є тим духовним, моральним, етичним зв'язком, що з'єднує різні вікові покоління, допомагає їм розуміти одне одного.

Це саме та духовна основа, яка консолідує суспільство, допомагає йому згуртуватися.

І є минуле, де жили великі люди,
Які своїм життям та діяльністю
Забезпечували світле майбутнє
Українському Народу!
І жив на світі чоловік,
Розумний, з даром божим.
Він лікував простих людей,
Не брав із них він гроші.
Він сад створив, в сипких пісках,
Він геній був вразливий.
Провісником його прозвав
Відомий Різник нині.
Він знає все про нашого
Корвацького Андрія…
І знає: бути таким, як він -
То є велика мрія!

Анастасія Баранова

У своєму вірші учениця Баранова Анастасія визначає предмет своєї дослідницької роботи - життя та діяльність видатного діяча Таврійського краю, лікаря-подвижника, провісника нової ери - Корвацького Андрія Васильовича.

Про діяльність Андрія Корвацького і його садівничі садиби ще довго пам'ятали не лише на Мелітопольщині, а й по всій Північній Таврії. Проте спливав час, відходили у вічність старожили, і для більшості пересічних громадян таврійського краю видатна і знана людина перетворювалась на легенду. Це цілком природне і закономірне явище. Але цей логічний перебіг історії ніколи не спричиняв безпам'ятства та забуття. Лише у тоталітарному суспільстві, де влада ініціює, стимулює і роздмухує процеси забуття, силоміць викорінює історичну пам'ять, знищує документи і книги та носіїв людської пам'яті, фальшує історію,

виникає безпам'яття народу.

Упродовж кількох десятиліть у чотирьох поколінь українських громадян витравлювалась пам'ять про своє минуле, про видатних національних діячів.

Пам'ять про Симиренків, Корвацьких і сотень тисяч тих, хто не вписувався у більшовицьку ідеологію, радянська влада розпочала витравлювати ще на початку 20-х років. Саме тоді була проведена тотальна націоналізація всіх великих поміщицьких садиб і дворищ заможних селян.

У степовій Таврії питома вага їх була досить високою. Влада заплямувала колишніх господарів ганебними ярликами глитаїв, кровопивць, експлуататорів та грабіжників робочого люду. Для мелітопольців більш пізньої доби Корвацьких взагалі не існувало. Для кількох поколінь українців не існувало ні української історії, ні національної культури.

Вказану тему варто розглянути тому, що є багато людей, які своїм життям проторували шлях народові до світлого майбутнього, а наступні покоління інколи навіть не пам'ятають їхніх імен. Але ж саме вони зробили перші та найважливіші кроки, які є основоположними для сучасних досягнень. Серед таких людей - Андрій Васильович Корвацький. Велика людина, яка зробила для мелітопольщини найвеличніші вчинки. Він допоміг мелітопольцям вилікуватися від страшних на той час хвороб, підкорив сипкі піски, вперше створив на них виноградники і сади.

Але з часом люди майже забули його ім'я та прізвище. Лише завдяки ентузіазму та енергії В.І. Різника, дослідника життя і величезної творчої спадщини таврійського лікаря, садівника і громадського діяча, ім'я Андрія Корвацького повернулося до вітчизняної історії. Саме краєзнавець В.І. Різник відтворив пам'ять про великого діяча Таврійського краю та нагадав народові, що він повинен пам'ятати тих людей, завдяки яким наш край має таку величну історію.

Заради історичної правди у даному дослідженні прагнемо долучитися до відродження імені та багатогранної титанічної діяльності славетного мелітопольця-організатора наукової і практичної медицини, першого хірурга Мелітополя, засновника Мелітопольської санітарної станції і Мелітопольської земської лікарні, першовідкривача місцевих мінеральних вод, провісника промислового садівництва у степовій Таврії, піонера освоєння сипких пісків Нижнього Придніпров'я, громадського діяча і лікаря-народника Андрія Корвацького.

У дослідженні поставлена проблема - показати і довести велике значення для історії рідного краю (включаючи і сучасність) діяльності першовідкривача, вченого, великого гуманіста А.В. Корвацького.

Мету роботи конкретизуємо в її дослідницьких завданнях:

- провести дослідницький пошук краєзнавчих матеріалів для вирішення поставленої проблеми;

- у пошуковій роботі звернутися до джерела «усної» історії - інтерв'ю з відомим мелітопольським краєзнавцем В.І. Різником, який досліджував життя та діяльність А. Корвацького;

- глибоко дослідити, вивчити та проаналізувати зібраний матеріал з метою досягнення результатів науково-дослідної роботи.

У процесі роботи були опрацьовані та проаналізовані джерела:

- архівні матеріали з фондів Мелітопольського краєзнавчого музею;

- спогади К.С. Тубалової-Корвацької - берегині спадщини Корвацьких;

- матеріали «усної» історії (інтерв'ю з мелітопольським краєзнавцем В.І. Різником);

- історико-документальні нариси вченого, журналіста П.В. Вольвача та краєзнавця В.І. Різника; історичні записки та історичні етюди дослідника В.І. Різника;

- матеріли періодики (статті В.І. Різника в альманасі «Сузір'я» та у наукових журналах);

- фотодокументи та архівні фото із фонду Мелітопольського краєзнавчого музею і особистого архіву В.І. Різника.

Відрадним сьогодні є те, що поступово у свідомості багатьох людей визріває усвідомлення необхідності неупередженого підходу до вивчення історії рідного краю. І чим глибше будемо її знати, тим багатшою і привабливішою

вона буде.

Автор роботи бере інтерв'ю у краєзнавця В.І. Різника

Немає сумніву у тому, що особистість Андрія Корвацького постає перед сучасниками у новій красі і величі.

Упродовж майже 30 років цій видатній особистості довелося роздвоюватися між двома улюбленими справами - медициною і садівництвом. У кожну з них Андрій Васильович Корвацький зробив величезний внесок.

Заслуговує не лише високої оцінки, але й пошани, вдячності і навіть захоплення героїчна праця В.І. Різника з повернення рідному Мелітополю імені його видатного сина Андрія Корвацького.

Це багатообіцяючий та системний процес повернення в українську історію, в історію Мелітополя та степової Таврії ще однієї видатної особи, ще одного великого діяча й патріота своєї землі.

Те, що диктується життям та є нагальною вимогою часу і потребою широкої громадськості, подолає всілякі штучні ідеологічні перешкоди, зламає супротив недоброзичливців і обов'язково завершиться перемогою.

Вже на часі увічнення імені Андрія Корвацького у самому місті Мелітополі, у медичній та садівничій історії Запорізького краю, а саме головне - у пам'яті людей!

Таким чином, цінність дослідницького методу в науково-практичній діяльності учнівської молоді визначається, перш за все, тим фактором, що мотивацією до розробки учнівських дослідницьких проектів є розвиток пізнавальних інтересів та здібностей учнів. Це цілеспрямована, комплексна, систематична робота, яка має свою чітко виважену структуру. Оволодіння нею є методичною базою, за допомогою якої розвиваються та вдосконалюються дослідницькі вміння та навички учнів.

Чітко визначається предмет дослідження та формулюється проблема, яку необхідно вирішити. Звідси ставиться мета дослідницької роботи та розробляються дослідницькі завдання. Вони повинні бути конкретними і обґрунтованими та націленими на вирішення дослідницької проблеми.

Дослідження історії рідного краю дає накопичення цінного краєзнавчого матеріалу. Розкриваються раніше невідомі сторінки історії «малої» батьківщини, пізнаються долі людей, які зробили вагомий внесок у вітчизняну історію. Вивчається історія родини, коли через призму життя близьких людей прослідковується історія країни.

Цінним є те, що учні працюють з різноманітними джерелами. Це матеріали краєзнавчого музею, архівні матеріали, джерела «усної» історії - спогади людей, які пережили зазначені історичні події, різноманітна література, матеріали періодики.

У процесі пошуково-дослідницької діяльності розвиваються вміння учнів диференціювати досліджуваний матеріал, аналізувати його, узагальнювати та робити висновки. Вдосконалюється критичне мислення, яке є основою розвитку громадянської свідомості та самосвідомості молодої особистості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жавжаров Л.В. Загинули при виконанні... - Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської типографії, 2007. - 106 с.

2. Жавжаров Л.В. З історії мелітопольської міліції (1921-1941 рр.) – Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської типографії, 2013. – 184 с.

3. Різник В.І. Андрій Корвацький: лікар і громадянин. - Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2004. – 244 с.

4. Різник В.І. Юність Корвацького: Історичні етюди про часи і долі. - Запоріжжя: Дике Поле, 2003. - 200 с.

5. Різник В.І. Через мереживо літ. Історичні записки санітарного лікаря. - Мелітополь: Видавництво «Люкс», 2002. – 249 с.

ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ В УКРАЇНІ

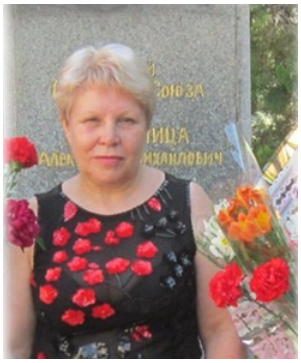

Людмила Чубун, *викладач Державного навчального закладу «Мелітопольський багатопрофільний центр професійно-технічної освіти»*

Україна нині переживає складні часи, захищаючи свою територіальну цілісність і суверенітет від зазіхань ворога. Відстоюючи незалежність і свободу, держава втрачає своїх найкращих синів, які боронять кордони і рубежі рідної землі. Болем відгукуються в серцях українців Небесна Сотня, що полягла на Майдані заради кращого майбутнього своїх дітей, і численні подвиги військових у зоні ООС, багато з яких добровільно пішли захищати свою державу, сім'ї, співвітчизників.

Ці люди - герої, гідні пам'яті. Вони свідчать, що в нашому народі ще зберігається величезний запас жертовного служіння, готовність віддати своє життя заради порятунку людей.

Герой - людина, яка здійснює подвиги, незвичайні за своєю хоробрістю, доблестю, самовідданістю. У старшого покоління це були люди, які віддали життя за Батьківщину. А новому поколінню запропоновані інші герої. Після появи фільму «Бригада» зразком для хлопців стали бандити, вбивці, кримінальні авторитети, які заради грошей готові на все. Наслідком цього став розгул злочинності в країні і переповнені тюрми. Коли в одній із дитячих колоній, де містилися малолітні злочинці, провели опитування, то третя частина всіх ув'язнених в якості улюблених героїв назвала хлопців з «Бригади», а дві третіх - «героїв» такого ж типу. Так звані «улюблені герої» допомогли хлопцям скалічити свою долю.

І такі «герої» принесли в Україну зараз багато горя, як Івани, які не пам'ятають своєї історії, а «якщо в минуле вистрілити з пістолета, майбутнє вистрілить у тебе з гармати». Так писав ще Расул Гамзатов.

Трагічні події в Україні буквально сколихнули весь світ. Затиснуті лещатами злочинної влади, громадяни більше не могли і не хотіли миритися із загибеллю країни, що потопає в болоті корупції, перетворену в вотчину злочинного правлячого клану. Заради майбутніх поколінь, корінних змін в країні і був здійснений колективний громадянський подвиг.

Революція Гідності не тільки сколихнула країну хвилею нечуваного патріотизму, а й показала важливість національної ідеї. Нині саме за неї триває боротьба, і те, наскільки ця боротьба буде успішною, залежить від кожного з нас. Наше суспільство здобуло право на зміни, яке маємо сприймати не як дарунок, а як обов'язок діяти, працювати для гідного життя.

А виник інтерес до волонтерів після того, як наш центр брав участь у деяких патріотичних заходах у місті і, відправляючи передачі для наших воїнів, ми негадано для себе виявили, що в Мелітополі багато небайдужих людей, які допомагають нашій армії та сім'ям військових. Це - волонтери, всі, хто допомагає захисникам чим може: харчі, предмети особистої гігієни, вітальні листівки, речі. Вони шукають загиблих, допомагають військовим, полоненим, переселенцям...

Щирі, прості, усміхнені, віддані і безкорисливі - ось вони, сучасні волонтери.

Скільки волонтерів в Україні - порахувати складно. Іноді здається, що вся країна допомагає армії, переселенцям, хворим та пораненим. Працюють, не покладаючи рук, не шкодуючи здоров'я, сил, а часом - і життя; вони стали видимими ангелами для наших воїнів, поранених бійців, вимушених переселенців.

Зміст, напрями та форми роботи мелітопольських волонтерів

Волонтерський рух у нашому місті почав формуватися після того, як перші патріоти пішли в АТО захищати свою країну від агресора.

Мелітопольців, різних за віком і спеціальностями об'єднала спільна мета: допомогти утримувати нашу армію, одягнути, взути, нагодувати і забезпечити всім необхідним тих мужніх городян, які стоять на передовій, захищаючи країну, свої сім'ї і наше місто. Саме волонтери в тилу збирали продукти і гроші, купували необхідне і відвозили туди, «на передок», де під ворожими кулями боронили рідну землю військовослужбовці.

Кілька десятків патріотів у нашому місті змогли сформувати потужний волонтерський рух, до якого залучили і дорослих, і дітей. Для того, щоб роботу волонтерів було простіше скоординувати, в Мелітополі створюється Рада волонтерів. На телефон Ради можуть телефонувати ті, кому допомога потрібна і ті, хто хоче допомогти: ось бабуся принесла в'язані шкарпетки, а відділення «Нової пошти» безкоштовно надсилає тонни волонтерського вантажу; це жінки, які готують сухі борщі, чоловіки, які «варять буржуйки», учні, які плетуть маскувальні мережі.

Рада волонтерів складається з 7 чоловік. Кожен займається конкретною роботою:

- С. Алексєєва - голова центру допомоги учасникам АТО «Побратим».

- Л. Шведюк та Г. Микитинець - забезпечення продуктів в АТО та патріотичне виховання - група «Небайдужі».

- Ю. Полікарпова - робота з пораненими та сім'ями загиблих.

- О. Трегубова - виготовлення сухих борщів, супів, компотів. Також є волонтерським десантом у військкоматі - зустрічає військових і допомагає вирішувати їх проблеми.

- О. Стрелецька керує «Лігою Чарівників». Це допомога дітям, сім'ям з АТО і сім'ям військових, які знаходяться в АТО.

- Н. Дребот - відповідає за зв'язок з діаспорою, із західною Україною (група «Матері у Молитві»).

У кожного свій напрям роботи, але члени Ради волонтерів кажуть, що вони настільки взаємопов'язані, що завжди допомагають один одному, і при проведенні різних акцій вони теж разом. А також ще допомагають з оформленням землі для воїнів АТО: О. Залата (землеустрій), О. Зуєв - з навчанням та перекваліфікацією воїнів, які повертаються додому. Є робота і для психологів О. Нікітіна та А. Мештанова. 218 учасників АТО на чолі з Олегом Кушнеренко надають допомогу в місті та районі.

За ініціативою волонтерських організацій у Мелітополі було розпочато створення центру соціальної реабілітації для воїнів антитерористичної операції «Побратим». Він займається також консультаційною, роз'яснювальною роботою. «Повернувшись із АТО, військовослужбовці стикаються з різними труднощами: хто вже оформив документи, а хтось не встиг; деяким потрібна моральна і психологічна адаптація», - зазначає воєнком Мелітопольсько-Веселовського об'єднаного районного військового комісаріату Олександр Лушников. Усі ці питання може допомогти вирішити «Волонтерський десант». Як розповіла Світлана Алексєєва, у військкоматі демобілізованого зустрічають ті ж люди, які весь рік збирали йому допомогу і передавали її на передову. Там хлопців чекає консультація юриста про пільги, які їм зобов'язані надати, там же працює психолог.

Про всю роботу волонтерів, звісно, розповісти просто неможливо. Рада волонтерів та Департамент освіти і науки Запорізької облдержадміністрації ініціювали акцію «Ліки замість квітів». Волонтери зібрали десятки коробок з ліками і медичними матеріалами, щоб передати на фронт.

Учні абсолютно всіх закладів освіти з готовністю відгукнулися. Данило Петров, учень ЗОШ № 15, сказав: «Ми розуміємо, що там, на передовій, багато поранених хлопців і їм потрібна допомога. Тому весь клас і ми з мамою збирали медикаменти». «Мій тато був на Майдані під час Революції гідності. Я - патріотка України, тому розумію, наскільки важлива така акція», - підтримала Данила Даша Усова.

«Раніше нам передали ліки школярі Мелітопольського району, вони теж зібрали чимало, - розповідає С. Алексєєва. - Але сьогодні половина зібраних дітьми медикаментів вже вирушила на фронт. До нас у центр звертаються за допомогою щодня. Найбільше потребують протизастудних, противірусних препаратів.

Хлопців на передовій багато, запаси швидко вичерпуються. Тому ми безмежно вдячні школярам та їх батькам. Те, що у нас є такі патріоти, означає одне - Україна вистоїть, Україна переможе!».

У 37-й окремий мотопіхотний батальйон волонтери відвезли два акумулятори на «Урал» (керівництво Запорізької дирекції СК «Арсенал Страхування» передала 3000 грн. і отець Іван з с. Орлово також передав 3000 грн. від себе і парафіян - ці кошти якраз пішли на придбання акумуляторів). Також волонтери побували в чотирьох підрозділах 23-го батальйону. Заїхали в роту підтримки. Там хлопці, нещодавно мобілізовані, зовсім не очікували, що до них хтось приїде, були приємно здивовані. Окремим «сюрпризом» для військовослужбовців був міні-концерт Віталія Лиходіда. Він виконав кілька своїх пісень, хлопці відпочивали, слухаючи їх.

Під час поїздки в 1 роту 23-го ОМПБ був переданий бінокль з 16-кратним збільшенням. Побували волонтери і в гостях у протитанкової групи 23 ОМПБ «Хортиця». Емоцій і у військовослужбовців, яким волонтери напередодні свята передали частинку домашнього тепла і любові, і у самих волонтерів після поїздки було багато. Однак, стало зрозуміло - допомоги багато не буває. І, незважаючи на запевнення керівництва країни, наші хлопці там, на передовій, забезпечені далеко не всім необхідним.

Група «Небайдужі» більше займається зборами продуктових наборів. Спочатку їх відправляли туди, де знаходились мелітопольці. Зараз номери телефонів волонтерів передаються самими воїнами і до них звертаються за допомогою. Галину Микитинець та її зелену «Ниву» знають усі, хто отримував волонтерську допомогу. Галина в свою машину вміщає багато вантажу, щоб відвезти захисникам країни.

Школярі з Новогородківки зібрали подарунок військовослужбовцям до Дня захисників України. Як розповіли волонтери, діти зібрали медикаменти, продукти тривалого зберігання, зробили вироби і намалювали малюнки, а також підписали військовослужбовцям прапор. «Всі подарунки передамо мелітопольським хлопцям, які несуть службу на сході країни. А школярам до музею передали гільзи від патронів із Савур-Могили. Також домовилися про те, що приїдемо в гості ще раз разом з воїнами, які розкажуть дітям про те, що відбувається в Донецькій і Луганській областях», - розповіла Людмила Шведюк.

Активісти Цивільного Корпусу «Азов» спільно з волонтерами групи «Небайдужі» провели акцію під назвою «Книга Герою». У ТЦ «Паладіум» небайдужими мешканцями міста був організований збір книжок пораненим військовим.

Розповім про благодійну акцію-ярмарок і концерт «Спасибі Вам!..» в БК ім. Т.Г. Шевченка. Понад двадцять дошкільних навчальних закладів міста, творчі колективи, молодь та люди старшого покоління відгукнулися на пропозицію провести цю акцію. Виготовлені ними обереги, ляльки-мотанки, писанки, сувеніри, картини та солодку випічку бажаючі могли придбати за цілком символічну плату (від п’яти гривень).

Родзинкою концерту став виступ ансамблю бандуристів «Джерела», учасники якого підкорили глядачів виконанням колоритних українських пісень. «Виступали з тривогою, тому що співати було важко. Але коли співаєш для своєї Батьківщини, для своїх захисників, відразу стає легше», - сказала керівник ансамблю «Джерела» Зінаїда Кривошей. Пам’ять загиблих за нашу свободу вшанували хвилиною мовчання.

Для підведення підсумків благодійного заходу ведучі концерту запросили на сцену Юлію Полікарпову. Вона повідомила наступне: «Сьогодні ми дякуємо всім, хто захищає кордони нашої країни. Зібрані кошти передані бійцям, які отримали важкі поранення при виході з Дебальцевого, тим, хто зараз знаходиться на лікуванні в Артемівській лікарні. Наша допомога може покращити здоров’я або врятувати життя».

Юлія Полікарпова - завідувачка кафедри іноземної мови Таврійського державного агротехнологічного університету.

В 2014 році вона була в Києві. Юлія побачила, що поранені в депресії, вони вважали, що нікому не потрібні. Повернувшись до

Мелітополя, назбирала 10 тис. грн., передала їх в руки кожному з хлопців і зараз радіє, що вони пролікувалися, а хтось зумів протезуватись.

Небайдужі люди у місті та районі стали передавати гроші для поранених. Олександр Гринь, житель с. Орлянське, Євген Ісаєв та Іван Кушнерьов, О. Грищенко з с. Костянтинівка Мелітопольського району - це тільки декілька людей, яким допомогли.

З часом волонтерська діяльність розширювалася. Люди прибували і виявилися проблеми, з якими ніхто не зіштовхувався раніше: «синдром війни». Координатором напрямку Оленою Стрілецькою було прийнято рішення організувати семінар «Діти неоголошеної війни». Спільно з кризовими психологами і представником ЮНІСЕФ Тетяною Скляренко протягом двох днів з волонтерами, психологами, соціальними працівниками обговорювалися шляхи вирішення проблем. Перший день був приурочений до роботи з дітьми з окупованих територій, другий день - з дітьми військовослужбовців. Уже тоді було зрозуміло, що сім'ї з дітьми, в яких один з батьків був призваний у зону АТО, так само відчувають колосальний стрес. Тому вирішили об'єднати допомогу дітям переселенців, дітям військовослужбовців та дітям-інвалідам з особливими потребами.

Основні досягнення групи О. Стрелецької:

- Виїзна робота у віддалених селах і селищах для надання психологічної та гуманітарної допомоги (проект «Соціальний патруль»).

- Організація семінару «Не нашкодь» (запрошений тренер Альмут Рохановски, Австрія), місце проведення - м. Мелітополь.

- Координація роздачі допомоги (продуктові набори) від ПРООН - м. Мелітополь, Мелітопольський район.

- Координація роздачі допомоги ПРООН (куртки, ковдри, комплекти постільних речей) - вся Запорізька область.

- Координатор роздачі допомоги ЮНІСЕФ (Мелітополь, Мелітопольський район).

- Створення центру реабілітації для сімей військовослужбовців (м. Мелітополь), який керує напрямом «Діти» (робота із 157 сім'ями з дітьми).

- Організація свят для багатодітних сімей м. Мелітополя - в рамках програми «Не нашкодь», коли різні соціальні групи на одній території повинні отримувати рівноцінну допомогу і увагу для уникнення прихованих конфліктів.

- Щосереди дружини мобілізованих та демобілізованих воїнів збираються, підтримують та допомагають одна одній, організовують зустрічі з представниками міжнародної жіночої організації «Союз жінок за мир і справедливість» для визначення дій у рамках діяльності «Жінки-миротворці».

- Організація збору продуктових пакетів, засобів гігієни спільно з БФ «Твоя опора» (Валерія Татарчук, м. Київ) і телеведучою Марією Єфросиніною.

- Організація соціальної програми «Пузік, ми з тобою» - надання допомоги вагітним ВПО і дружинам мобілізованих, з урахуванням малозабезпечених мешканців міста та району.

При Раді ветеранів створено міський центр волонтерів «Пенсіонер». Завдання центру – не залишити жодного ветерана без уваги, налагодити облік ветеранів, які потребують допомоги. На обліку в первинних організаціях міста знаходиться 931 ветеран, у тому числі 144 хворих, прикутих до ліжка. Всі вони знаходяться в постійному полі зору 227 волонтерів.

Волонтери організації «Активна позиція» збирають продукти для ветеранів Другої світової або, закупивши продукти в місцевому супермаркеті, обходять квартири ветеранів. Хлопці кажуть, що, незважаючи на похилий вік, більшість ветеранів тримаються добре. Вони згадують події воєнних років, слідкують за подіями сьогодення.

Проходила у нас у місті соціальна акція «Паліативна допомога дітям».

Волонтери Запорізького обласного благодійного фонду «Розвиток майбутнього», студенти хіміко-біологічного факультету Мелітопольського державного педагогічного університету імені Б. Хмельницького, учні Мелітопольського багатопрофільного центру професійно-технічної освіти та волонтери «Клініки, дружньої до молоді» взяли активну участь в акції. Волонтери роздавали листівки і

розповідали про паліативну допомогу - це ряд дій, спрямованих на поліпшення якості життя хворих і членів їх сімей, що опинилися перед обличчям смертельного захворювання. Завдяки небайдужим були зібрані і передані в дитячу лікарню кошти, а всі бажаючі діти та дорослі мали можливість сфотографуватися з героями мультфільмів.

Я розповіла не про всіх, а тільки про окремих волонтерів Мелітополя і про ту різноманітну роботу, яку вони виконують разом з учасниками своїх груп та добровольцями.

З нагоди святкування Дня Збройних Сил України та Міжнародного дня волонтера військовослужбовців та волонтерів вітав мер Мелітополя Сергій Мінько: «Я пишаюся тим, що в Мелітополі досить багато справжніх чоловіків, які за першим покликом стали на захист цілісності й свободи своєї держави. І в перші дні цих подій у нас з'явився потужний волонтерський рух, який продовжує розвиватися і об'єднувати все більше небайдужих людей. Ви - справжні патріоти і своєї країни, і свого міста. Ви робите важливу і благородну справу». Грамоти та подяки виконкому отримали: керівник ГО «Мелітопольська волонтерська група «Патріот» Ольга Леонтьєва, керівник міської організації Червоного Хреста Наталія Жадан, волонтери Любов Грибовська, Василь Єфименко, Юлія Полікарпова, Надія Дребот, Галина Микитинець, Іван Колісниченко, Ганна Форис, Борис Бондар, Ольга Річкина, Оксана Човпило, Олексій Надіїв, а також службовці авіачастини, військкомату, 2-го батальйону Нацгвардії, керівник ГО «Міжрайонне товариство учасників АТО» Олег Кушнеренко.

Волонтери Мелітополя Світлана Алексєєва і Галина Микитинець були нагороджені медалями «За жертовність і любов до України». Підписані посвідчення до медалей Патріархом Київським і всієї Русі-України Філаретом. «Я не воцерковлена людина, але ця нагорода найбільш зворушлива і болюча для мене», - написала на своїй сторінці в Фейсбуці С. Алексєєва. Медаль «За жертовність і любов до України» заснована з благословення Святійшого Патріарха Київського і всієї Русі-України Філарета Української Православної Церкви Київського Патріархату. Цією медаллю нагороджуються люди, які проявили активну громадянську позицію, героїзм, самопожертву під час подій Революції Гідності, в захисті Батьківщини у Донбасі та в Криму, а також за волонтерську діяльність і допомогу Збройним Силам, Національній гвардії, добровольчим батальйонам та іншим військовим формуванням України.

Ми просто вражені обсягом роботи наших волонтерів, і можна з подивом оцінити їхню сміливість! Здається, що неможливо одягнути таку кількість воїнів, а вони це роблять, зібрати таку кількість пожертв, а вони збирають, довезти зібране в епіцентр бойових дій, а вони доставляють туди і стають вогником надії та віри в перемогу! Коли волонтери розповідають про воїнів, з якими їх зводить доля, то щиро та захоплено згадують, які це чудові та мужні люди. Люди різного віку, дуже багато молоді. І кажуть, що в України з такими людьми є майбутнє. Ми їм віримо. І вони - справжні герої!

Вклад учнів закладу професійної освіти у волонтерський рух у Мелітополі:

- Учні перерахували кошти, зібрані під час проведення ярмарку та благодійної вистави, Міжнародному Благодійному Фонду «Сильні духом» для лікування онкохворих дітей та дітей, які постраждали під час антитерористичної операції;

- учні групи № 5 за власним бажанням зібрали кошти на лікування онкологічно хворої дитини, яка нині разом з мамою лікується в Києві;

- перерахували кошти, виручені за зібрану макулатуру на рахунок благодійного фонду «Солдатські матері».

Для надання допомоги нашому учню-випускнику Євгену Краузе, тяжко пораненому у зоні АТО, проведений ярмарок і зібрані необхідні кошти.

Між учнями центру і мелітопольською волонтерською групою «Патріот» налагоджено плідну співпрацю. Учні відгукнулися на пропозицію допомогти бійцям АТО. Збирали гроші й придбали для них фрукти та солодощі. Передавали ці смачні подарунки волонтерами ГО

«Патріот» та «Небайдужі». Кожного року ми збираємо гроші для акцій «Від серця до серця» та «Сильні духом», «Червоний Хрест», «Назустріч мрії». Передавали для воїнів також ліки та лимони. Відбуваються зустрічі з воїнами АТО - нашими випускниками.

Наш соціально-психологічний театр «МасКа» допомагає морально підтримувати людей похилого віку, ветеранів війни та праці. Раніше традиційно допомагали їм поратися по господарству, на присадибних ділянках, а цього року стали підтримували їх ще і морально.

Актори театру «МасКа» влаштовували зустрічі з ветеранами в актовій залі локомотивного, вагонного депо та ліцею. Для них проводили тематичні вечори, концерти, урочисті лінійки, запрошували на вистави. Спілкуючись із ветеранами, кажуть учні, вони стають добрішими, чуйними до людського горя. Актори мають можливість стати ближче до часів, про які розповідають у своїх виступах; аналізують, розуміють та по-іншому сприймають вчинки й характери героїв, які захищали нашу Батьківщину від ворога. «МасКа» підготувала вистави, на перегляд яких запрошувала дітей недільної школи, учнів загальноосвітніх шкіл, ліцеїв та студентів Вищого училища культури нашого міста. Крім того, не залишили без уваги і дітей школи-інтернату: для них також був організований перегляд вистави.

Учні стежать за прилеглою територією, бо кожен бажає, щоб Мелітополь був чистим і красивим містом. Вони працюють у парку: збирають сміття, вичистили фонтан. На фото в нашій газеті до Дня волонтера ви можете побачити учнів групи № 15, які відремонтували паровоз на привокзальній площі міста. Разом із волонтерами громадського об'єднання «Патріот» учні з викладачами брали участь в акціях «Посади кущ з характером», «Том Сойер-Фест». На прохання міського голови прибрали територію залізничного парку. Т.В. Біляєва - голова учнівського профспілкового комітету та викладач ДНЗ «Мелітопольський багатопрофільний центр професійно-технічної освіти» за активну участь у волонтерському русі були нагороджені грамотою.

Волонтерство і благодійність набрали в Україні небачених досі масштабів. За даними соціологів, майже 78% українців чимось допомагають бійцям та переселенцям. Саме така діяльність є яскравим прикладом високого рівня громадянської свідомості українців і їх здатності ефективно самоорганізовуватися.

Ми живемо в особливий час випробувань, коли надзвичайно важливою є підтримка один одною. Найлегший шлях бути корисним - це волонтерство, для багатьох - це перша сходинка на свій Олімп!

Сьогодення переконує: важливими рисами людини є милосердя, честь, патріотизм, доброта, чуйність. Колектив закладу професійної освіти виховує ці моральні цінності у своїх учнів.

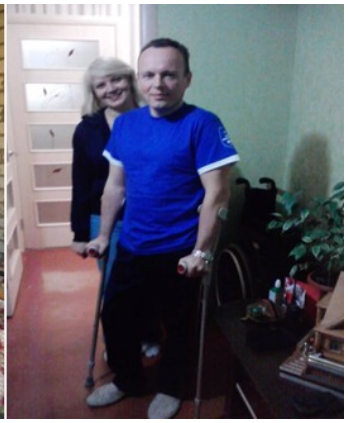

ЛІТЕРАТУРА

1. Волонтерський рух в Україні. [Електронний ресурс]. - http://www.gfk.com/ua/news-and-events/news/pages/report.aspx.

2. Доля І.М. Волонтерство як форма участі молоді в громадському житті (Електронний ресурс: Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського http://www.nbuv.gov.ua/).

3. Теоретичні аспекти і практичні шляхи залучення волонтерів до соціальної роботи: звіт тимчасового творчого колективу/ Український інститут соціальних досліджень. - К., 1998,- 109 с.

ПРАКТИЧНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІСТОРІЇ

Микола Дійков, *викладач Державного навчального закладу «Мелітопольське вище професійне училище»*

Класифікація практичних методів навчання

Методи навчання відіграють важливу роль у формуванні логічного мислення в учнів, вироблення у них навичок та вмінь працювати з історичними джерелами і літературою.

Слід зазначити, що питання, пов'язане з практичними методами навчання, розроблене ще недостатньо. У методологічній літературі найчастіше висвітлені лише окремі аспекти цієї проблеми. Аналізуючи методичну літературу з класифікації практичних методів навчання, слід з'ясувати, що до числа основних практичних методів навчання належать:

- частково-пошуковий метод;
- дослідницький метод.

Ці методи відрізняються від словесних і наочних об'єктів вивчення. При застосуванні практичних методів у процесі навчанні історії головним джерелом пізнання для учнів (студентів) є їхня самостійна навчальна і практична діяльність. Суть практичних методів навчання полягає в тому, що викладач ставить навчальне завдання і організує діяльність учнів (студентів) із засвоєння історичного матеріалу, навчає здобувати з історичних джерел нові знання.

У реалізації даних методів вагоме значення має практична робота, виконана учнями у закладі або вдома. Розрізняють такі види практичних робіт:

- навчаюча;
- тренувальна.

Навчаюча практична робота виконується під керівництвом викладача, який пояснює послідовність дій, показує зразок їх виконання і дає завдання, що передбачає відтворення дій і їх закріплення. Таку роботу доцільно проводити за матеріалами документів або з картами.

На одному з практичних занять викладач повинен:

- ознайомити учнів (студентів) з видами історичних документів і особливостями їх вивчення;
- з'ясувати співвідношення матеріалу, що вивчається, і змісту документа;
- визначити місце історичного документа (як основного та допоміжного) у процесі вивчення теми;
- показати значення історичних документів для поглиблення знань про історичні події та явища суспільного життя.

Діяльність викладача з навчання учнів технічним прийомам науково-дослідної діяльності:

- як підбирати літературу з теми, що вивчається;
- як робити виписки, конспектувати матеріал;
- як аналізувати документи та інші історичні джерела;
- як працювати з мапами, складати таблиці, схеми, робити висновки, композиційно правильно написати й оформити наукове повідомлення, доповідь або реферат.

Отже, застосування дослідницького методу потребує більших затрат часу і необхідних навичок пошукової роботи в учнів. Часто дослідницький метод використовується на факультативі з історії. Під керівництвом викладача учні формують навички дослідницької діяльності під час вивчення історії рідного краю або конкретних історичних проблем. При

цьому викладач визначає коло індивідуальних завдань з дослідження проблеми, консультує учнів, планує і контролює виконання їх роботи до визначеного терміну. За підсумками дослідницьких завдань учні доповідають про результати (під час уроку або факультативу), аргументують їх, а викладач керує обмірковуванням і підбиває підсумок виконаної праці. Отримані навички дослідницької роботи допоможуть учням у підготовці, наприклад, доповідей, виступів, бесід, у написанні рефератів, наукових робіт у межах Малої академії наук, у зібранні і обробленні матеріалів для історичного музею.

Таким чином, застосування практичних методів навчання допомагає опанувати не тільки історичні знання, але й дозволяє підготувати учнів до самостійної творчої праці.

Дослідницький метод

Необхідно пам'ятати, що головне завдання викладача під час застосування частково-пошукового методу полягає у тому, щоб навчити учнів здобувати і застосовувати знання, навчатися впродовж життя. Цей метод застосовується з опорою на вже існуючі в учнів знання та вміння, які були отримані у попередні роки навчання і не тільки з історії, але й з інших дисциплін.

Закріпити отримані знання з аналізу документів можна шляхом правильної організації лабораторно-практичних занять, як для усього колективу, так і для окремих груп учнів. Названий метод дозволяє підготувати учнів до самостійної творчої роботи, однак він ще не включає учнів у цілісний процес пізнання.

До числа інших основних практичних методів навчання належить дослідницький метод, суть якого полягає в тому, що учні самостійно вивчають нову тему.

Завдання викладача полягає в спонуканні учнів самостійно проаналізувати матеріал конкретної теми, починаючи з пошуку літератури до підготовки повного тексту доповіді або реферату.

Основні правила й прийоми роботи з історичними документами

Під час вивчення історичних документів учням (студентам) слід застосовувати наступні методичні прийоми:

- переказ змісту документа викладачем або учнями;
- коментоване читання документа, складання учнями сюжетних оповідань на основі документа;
- фронтальний та індивідуальний аналіз документів;
- розв'язання учнями логічних завдань на основі аналізу документа;
- стисле повідомлення за змістом документа з наступним його обмірковуванням.

Слід звернути увагу учнів, що тренувальні роботи спрямовані на закріплення й удосконалення вмінь, частина яких може перейти в навички. Періодично повторювані завдання з самостійного конспектування нових тем будуть сприяти виробленню в учнів умінь знаходити головне й у логічній послідовності викладати навчальний матеріал зошиті.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баханов К.О. Організація особистісно-орієнтованого навчання. Порадник молодого вчителя історії / К. Баханов. - Х.: Вид. група «Основа», 2008. – 159 с.

2. Баханов К.О. Навчання історії в школі під кутом зору компетентнісного підходу: посібник для вчителя. м. Харків, 2012. - 127с.

3. Баханов К.О. Організація особистісно орієнтованого навчання. Порадник молодого вчителя історії . Харків, 2008 . http://ua.booksee.org/book/1341276.

4. Горохівський П.І. Методика викладання історії: Курс лекцій для студентів денної та заочної форм навчання / П.І. Горохівський. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2013. – 284 с.

5. Пометун О. Методика навчання історії в школі / О. І. Пометун, Г. О. Фрейман. – К.: Ґенеза, 2006. – 328 с.

ВІРТУАЛЬНА ЕКСКУРСІЯ. ВИКОРИСТАННЯ НА УРОКАХ І В ПОЗАКЛАСНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Надія Штейц, *викладач Державного навчального закладу «Якимівський професійний аграрний ліцей»*

Екскурсійна діяльність, як форма навчально-виховної роботи, здавна перебувала у полі зору педагогів. Екскурсії, як метод навчання, виникли в кінці XVIII - на початку XIX ст. Розвиток і поширення екскурсійного методу пов'язані з прагненням педагогів подолати однобічність книжкового і вербального навчання. На позитивну роль екскурсії в системі навчання і виховання вказували Я.А. Коменський, Ж.Ж. Руссо, І.Г. Песталоцці, А. Дистерверг та ін.

У XXI ст. у зв'язку з появою комп'ютерних технологій з'являється нова форма - віртуальна екскурсія. Необхідність запровадження такої назви пояснюється характером матеріалу, який використовується.

Віртуальна екскурсія - це організована підбірка фото та відео зображень про видатні місця, іноді з текстовим або аудіо супроводом та засобами навігації; також - умовне «відвідування» визначних місць, огляд експонатів різних музеїв, виставок за допомогою мультимедійних ресурсів.

Таким чином, віртуальна екскурсія має дві складові: створення та перегляд, а кожна з них – свій алгоритм.

Такі екскурсії - один з найефективніших і переконливих на даний момент способів представлення інформації, оскільки вони створюють у глядача повну ілюзію присутності. По суті - це мультимедійна фотопанорама, в яку можна помістити відео, графіку, текст, посилання на Інтернет-джерела.

Переваги та недоліки віртуальної екскурсії

У педагогіці віртуальна екскурсія має ряд суттєвих переваг перед традиційними екскурсіями:

1. Доступність - можливість огляду визначних пам'яток усього світу без великих матеріальних витрат. Не залишаючи навчального кабінету, можна відвідати і познайомитися з об'єктами, розташованими за межами міста, області і навіть країни.

2. Можливість багаторазового перегляду екскурсії в будь-який час.

3. Протягом одного уроку можна відвідати кілька об'єктів: музеїв, заповідників, природних спільнот.

4. У ході екскурсії учні не тільки бачать об'єкти, на основі яких розкривається тема, чують про ці об'єкти необхідну інформацію, а й опановують практичними навичками самостійного спостереження і аналізу.

5. Автоматизація обробки інформації підвищує продуктивність роботи учнів, допомагає ознайомитися з методами пошуку, систематизації і наочного подання інформації за допомогою комп'ютера.

У віртуальної екскурсії є також недоліки:

1. Неможливість задати питання в режимі реального часу.

2. Залежність від творців - неможливо побачити те, що не включено в екскурсію.

3. Обмеженість вражень. Людський мозок все одно підсвідомо розуміє, що подорож не є реальністю.

4. Емоції, які отримує від реальних маршрутів, неможливо отримати від віртуальних.

Формати та форми проведення віртуальних екскурсій

1. Відеоекскурсії. Такі екскурсії, звичайно, досить цікаві й ефективні.

2. Іншим поширеним форматом віртуальних екскурсій є відеоролик. Він може також містити музику, текст, анімацію. Кадри мають певну частоту і змонтовані між собою за змістом. Цей формат вигідно відрізняється емоційністю і зручністю перегляду.

3. Мультимедійні презентації за допомогою програми PowerPoint. Інтерактивні, мультимедійні екскурсії, розроблені самим викладачем або учнями під його керівництвом.

Такі мультимедійні екскурсії теж відносяться до розряду віртуальних, але для їх проведення Інтернет не потрібен. Досить мультимедійного проектора та комп'ютера в кабінеті. Переваги такої екскурсії в тому, що укладач (викладач, учень) сам вибирає необхідний матеріал, складає маршрут, змінює зміст відповідно до поставленої мети. Такі віртуальні екскурсії набувають особливої цінності як продукт діяльності самих учнів.

4. 3D-презентації. Це спосіб реалістичного відображення тривимірного багатоелементного простору на екрані.

5. Інтерактивне спілкування за допомогою програми Skype.

Організація віртуальних екскурсій з використанням мультимедійних ресурсів Інтернету

Сьогодні тисячі музеїв у всьому світі створили свої цифрові версії, більшість яких представлена в мережі Інтернет.

Віртуальними називають музеї, що існують у мережі Інтернет, завдяки об'єднанню інформаційних і творчих ресурсів для створення принципово нових віртуальних продуктів, віртуальних виставок, колекцій, віртуальних версій неіснуючих об'єктів.

Прикладом у справі використання віртуальних екскурсій може бути пропозиція Президента України у формі слайд-шоу відвідати Секретаріат Президента України, Будинок Городецького та Маріїнський палац на оновленому сайті – http://www.president.gov.ua/slideshow.

Знайти електронні адреси сайтів музеїв України можна, зайшовши на головну сторінку порталу «Музейний простір України» (http://prostir.museum/). Використати повні можливості віртуальної екскурсії дозволяє сайт Ермітажу (http://www.hermitagemuseum.org/) завдяки панорамним зображенням, які надають відвідувачу можливість ознайомитися з більшістю експонатів, що там знаходяться. Ермітаж нараховує 132 зали, тому обрати найбільш цікаві експонати, які можна оглянути на уроці, досить важко. На допомогу прийде функція «Найцікавіше в залі», створена розробниками віртуальних екскурсій.

Екскурсії залами Третьяковської галереї (http://www.tretyakov.ru/). Лишається тільки подорожувати по залах, вивчаючи їх експонати.

У процесі підготовки до уроків, на яких будуть вивчатися твори живопису, викладачу краще все ж таки скористатися «Веб-галереєю мистецтва», (http://www.wga.hu/frames-e.html?/welcome.html), ресурсом, на якому зібрана найбільш повна колекція електронних репродукцій картин. На цьому сайті викладач зможе знайти практично всі картини будь-якого художника. Не менш цікавим є російськомовний сайт, присвячений французькому музею Лувр (http://louvre.historic.ru/). Він надає можливість не тільки здійснювати віртуальні екскурсії галереями Лувру, але й записати побачене у формі відеофільму.

Подорожуючи віртуальними музеями, доцільно вести так званий «щоденник екскурсії».

Зразок:

- Назва музею;
- Дата відвідування;
- Юридична адреса;
- Адреса веб-сайту;
- Тема екскурсії;
- Мета екскурсії.

Виходячи із цільових настанов, викладач може обрати різні форми та методи роботи з

використанням мультимедійних ресурсів музею:

а) провести оглядову і тематичну віртуальну екскурсію;

б) використати мультимедійні ресурси музейного сайту для створення електронної бази наочних засобів різних видів: картин, портретів, фото- і відеоматеріалів тощо;

в) організувати практичну роботу учнів на уроці з віртуальними образами музейних експонатів;

г) залучити учнів до використання мультимедійних та інформаційних ресурсів музею в процесі написання повідомлень, рефератів та учнівських пошуково-дослідницьких робіт.

Підготовка та перегляд мультимедійної презентації

В основі підготовки мультимедійної презентації лежить певний алгоритм дій. Перелічимо найбільш важливі «кроки» при створенні цієї форми віртуальної екскурсії:

- визначення теми;

- постановка мети і завдань екскурсії;

- складання маршруту екскурсії. Маршрут будь-якої екскурсії є найбільш зручний шлях проходження екскурсійної групи, що сприяє розкриттю теми. Це положення діє і при створенні віртуальної екскурсії. Послідовністю матеріалу відеоряду треба змалювати таку картину, щоб максимально розкрити обрану тему. В рамках проекту віртуальної екскурсії матеріал може викладатися в хронологічній, тематичній чи тематико-хронологічній послідовності;

- вивчення та відбір екскурсійних об'єктів включає: вивчення історичних, літературних джерел з теми екскурсії, експозицій і фондів музеїв;

- консультації у фахівців;

- написання контрольного тексту екскурсії;

- комплектування «портфеля екскурсовода» - фотографії, географічні карти, схеми, креслення, малюнки.

Після того, як попередня робота над темою (збір, вивчення і первинна обробка матеріалу) закінчена, складається попередній план-маршрут, готується контрольний текст екскурсії, намічається порядок подання вибраних об'єктів. З відібраних матеріалів (відео файли, зображення природи, портрети, фотографії) створюється візуальний продукт (презентація Power Point).

Складаючи текст віртуальної екскурсії, необхідно звернути увагу на те, що він повинен розкрити всі підтеми. Текст повинна відрізняти стисліть, чіткість формулювань, необхідна кількість фактичного матеріалу, літературна мова. Матеріал розміщується в тій послідовності, в якій показуються об'єкти, і має чіткий розподіл на частини. Кожна з них присвячується одній з підтем. Складений відповідно до цих вимог текст являє собою готову для «використання» розповідь.

Показ об'єктів є частиною, що займає чільне місце в екскурсії. Правильний відбір об'єктів, їх кількість, послідовність показу впливають на якість подання матеріалу. Кількість проаналізованих об'єктів може варіюватися від 10 до 20. Супроводжуючий коментар може бути представлений у текстовій формі або у вигляді аудіозапису голосу «екскурсовода». Однак створення звукових файлів вимагає більш кропіткої роботи, а самі вони досить великі, що ускладнює маніпуляцію з ними і можливе розміщення в Інтернеті. Тому рекомендується спиратися на матеріал у текстовій формі.

Використання віртуальних екскурсій на уроках і в позакласній діяльності

Віртуальну екскурсію як форму уроку слід віднести до категорії нестандартних уроків. «Уявна екскурсія», як, власне, і будь-який нестандартний урок, може поєднувати в собі елементи різних моделей і технологій навчання.

Використання віртуальних екскурсій доцільно:

а) під час пояснення нового матеріалу - як ілюстративного і самостійного джерела інформації;

б) з метою закріплення щойно вивченого матеріалу;

в) під час повторення матеріалу, що вивчався раніше;

г) при узагальненні, систематизації знань.

д) як вступ під час вивчення нової теми.

З навчально-освітньої точки зору відеоматеріали є корисними, оскільки:

а) історичні факти в них можуть бути представлені у надзвичайно захоплюючий спосіб;

б) вони створюють сюжетно-тематичні картини та історичні реконструкції, зважаючи на неможливість спостерігати події минулого візуально;

в) вони наближають учня до минулого і конкретизують його історичні уявлення;

г) вони дозволяють учням прив'язати знання до певних візуальних образів;

д) вони дозволяють розвивати в учнів навички і вміння історичного критичного мислення.

Методичні прийоми проведення екскурсії можуть бути різними.

Викладач, перетворюючись на екскурсовода, може «проводити» учнів-туристів по визначними місцями чи запрошувати завітати до уявного музею. Можливі й інші варіанти проведення такого уроку, наприклад, урок з елементами рольової гри. В цьому випадку учні об'єднуються в групи: екскурсоводів, репортерів, дослідників, енциклопедистів.

Завдяки своїм перевагам, віртуальні екскурсії широко використовуються в позакласній роботі. Тут діє непорушне пізнавальне правило: краще один раз побачити, ніж сто разів почути.

Вони дають можливість підростаючому поколінню підвищувати свій інтелектуальний рівень, розвивати спостережливість, здатність сприймати красу навколишнього світу, є однією з форм поєднання навчання з життям, з практикою.

Використання віртуальних екскурсій формує в учнів потреби в отриманні інформації за допомогою доступних засобів, підвищує мотивацію до пізнання, формує активну особистісну позицію в навколишньому світі.

Позакласний захід «Віртуальна подорож Якимівкою»

Мета: поглибити знання учнів про селище, його історію та сьогодення, ознайомити з пам'ятними місцями рідного краю. Розвивати в учнів уміння і навички зібрання, вивчення, первинної обробки матеріалів про історичні об'єкти. Виховувати інтерес до історичного минулого, почуття патріотизму, гордості за свою малу Батьківщину та її людей.

Маршрут екскурсії: Історична довідка; Якимівка спортивна; Якимівський районний історико-краєзнавчий музей; Якимівка героїчна; Якимівка вражає.

У таврійських степах, де колосяться ниви
І Малий Утлюк, що прямує в Азов,
Розкинулось селище, мирне й щасливе,
В розмаї садів та затишних будов.
(Гімн Якимівки)

Селище міського типу Якимівка знаходиться на березі річки Малий Утлюк. Відстань до обласного центру - близько 140 км.

Місцевість, де розташована Якимівка, заселена з часів палеоліту і бронзи, про що нагадують кургани цих епох.

Населений пункт Якимівка заснований 1833 року неподалік ногайського аулу Азберда (Азберду). Азберда у перекладі з тюркської мови - «мала річка від бога», або «вода, яку дав бог».

Сучасна назва селища пов'язана з людиною, яка займалася розміщенням селян на нових землях краю - справника Якима Колосова.

Якимівка - районний центр з 1923 року, селище міського типу з 1957 року.

На трасі Якимівка-Кирилівка встановлена скульптура оленя, яку можна вважати візитною карткою Якимівщини. Точна дата її встановлення невідома, краєзнавці вважають, що в 1950-х роках. Тоді в район завезли оленів, однак вони не прижились, а пам'ятник залишився. Туристи полюбляють біля нього фотографуватися, але є й такі, які ламають йому роги і навіть стріляють у нього. Та після кожного випадку вандалізму, якимівці відновлюють скульптуру, яка стає все привабливішою

для подорожуючих.

Якимівка - спортивна. Скільки б часу не пройшло, в душі кожного мешканця Якимівки буде жити історія розвитку нашого спорту. Вона жила і живе на сторінках місцевих газет і журналів, про неї в далекі 60-ті був знятий фільм, вона знайшла своє відображення в книзі краєзнавця Миколи Михайловича Курдінова «Якимівка - спортивна».

Якимівський районний історико-краєзнавчий музей. Прямуючи до курортів на узбережжі Азовського моря, обов'язково завітайте до невеличкого, але вельми цікавого Якимівського районного історико-краєзнавчого музею.

Музей був заснований у 1974 році і розміщувався в одній із будівель, яка свого часу належала купцеві і торговцю Потетенєву. Він продовжує існувати в цьому сторічному будинку, який вважається пам'яткою архітектури до сьогодення.

З дня свого заснування музей пережив нелегкі часи, коли не було ні фінансування, ні ремонту, траплялися крадіжки та навіть закриття (через аварійність споруди практично не діяв з 1993 року). До 2007 року мав статус музею на громадських засадах. З приходом на посаду директора цього комунального закладу В.М. Гнєдашева було організовано й проведено капітальний ремонт приміщення музею, поповнення експонатами, розпочато створення нових експозицій з історії Якимівського краю. 8 травня 2008 року районний історико-краєзнавчий музей прийняв перших відвідувачів. Сьогодні в музеї зберігається більше 2 000 предметів.

У затишних невеликих залах музею представлена історія краю: від найдавніших часів до сьогодення. Основу експозиції складають предмети побуту і господарської діяльності якимівців, цікаві архівні матеріали, світлини та документи.

В експозиції широко представлені предмети кінця XIX - початку XX ст., як то: гончарні вироби, колекція виробів декоративно-ужиткового мистецтва (рушники, килимки, одяг тощо), серед яких і унікальні болгарські та гагаузькі речі.

Є діорама «Бій загону залізничників Полтавського паровозоремонтного заводу із загоном генерала Дроздовського під Якимівкою у 1918 році».

07 листопада 2014 року при Якимівському районному історико-краєзнавчому музеї відкрито картинну галерею, в якій експонуються картини місцевих художників. Фонд галереї становить більше 50 художніх творів майстрів пензля.

Працівниками музею проводиться активна краєзнавча науково-дослідницька робота, результати якої знаходять відображення в районній газеті «Слово трудівника» та у виданих книгах і статтях.

Якимівка - героїчна. Героїчні та трагічні сторінки в історії Якимівки

закарбовані в її пам'ятниках та пам'ятних знаках.

Пам'ятний знак молоді, яка боролася проти окупаційного режиму в роки Другої Світової Війни, відкритий у 1988 році. Пілон (висота 7,60 м) з полірованого інкерманського каменю. На ньому - горельєф з бронзи (полум'я). Спереду - бронзове погруддя на постаменті з сірого полірованого граніту. Автор - художник В. Рижов.

Не повернулися з війни понад 2200 мешканців з 12 найбільших сіл Якимівського району. З 1075 призваних на фронт мешканців Якимівки - загинули 423. У центрі населеного пункту височить пам'ятник воїнам-односельчанам. Пам'ятник увічнює подвиг наших земляків у роки Другої світової війни.

В боях за визволення Якимівки загинуло понад 700 воїнів, 525 солдат були поховані в братській могилі на сільському кладовищі. На могилі встановлена скульптура воїна.

Більше 200 мешканців якимівщини стали учасниками локальних війн у Північній Кореї, на Кубі, Угорщині, Чехословаччині, Афганістані, Єгипті, Ефіопії. В 2010 році в Якимівці було відкрито пам'ятний знак воїнам інтернаціоналістам.

Якимівка вражає. У центрі Якимівки, на фоні звичайних будинків, виділяється привабливий сучасний житловий будинок із гостроверхими вежами та арочними дверима, стилізований під казковий замок.

Підприємець Анатолій Галицький будував його як дитячий розважальний комплекс, але не зміг реалізувати проект через розбіжності з місцевою владою. Він змушений був переобладнати його під житло. Замок зводився з натурального каменю понад десять років.

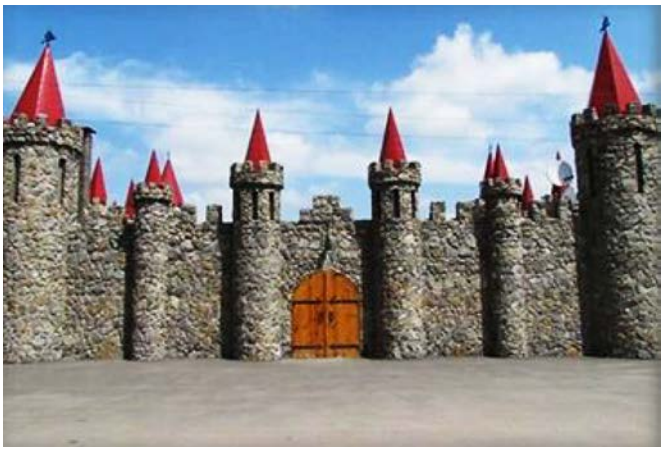

Інтер'єр замку вишуканий, відповідно до сучасних стандартів. Кімнати його просторі та світлі, стеля і підлога розкішні, меблі - елегантні. Все оформлено зі смаком, турботою та любов'ю. Замок має три великих зали, спальню, кухню та інші приміщення. Замком цікавляться туристи, а місцева дітвора вірить, що в ньому живуть персонажі із мультфільмів - Фіона та Шрек.

Якимівські катакомби... Можливо, ще скіфи користувалися ними, коли на місці Якимівки був суцільний голий степ. Адже існує історичний факт: скіфські воїни з'являлися з-під землі і в землю зникали. Існує кілька версій про походження катакомб, але жодна з них не підтверджена дослідженнями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Десятов Д.Л. Методика використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні історії / Вид. група «Основа», 2011.

3. Прокопчук М.М. Формування інформаційної компетентності в учнів на уроках історії http://myhailo-prokopchuk.edukit.mk.ua/dosvid/formuvannya_v_uchniv_informacijnoi_kompetentnosti_iz_zastosuvannyam_zasobiv_naochnosti/.

4. Токарєва О.Ю. Застосування віртуальних екскурсій на уроках літератури // Психологія, соціологія та педагогіка. - 2016. - № 2.

5. Чуча О.А. Віртуальні екскурсії як одна з ефективних форм організації навчального процесу на уроках літератури. - Таврійський вісник освіти. - 2014. - №1, Частина ІІ.

ВИХОВНА РОБОТА

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ В УЧНІВСЬКОМУ ГУРТОЖИТКУ ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Наталія Грищенко, *методист Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області*

Виховання є найважливішою функцією суспільства з часів давнини. Без передачі суспільно-історичного досвіду від одного покоління іншому, без залучення молоді до соціальних і виробничих відносин неможливий розвиток суспільства і забезпечення культури, існування людської цивілізації. З розвитком суспільства змінюється і виховання: його мета, зміст, засоби.

Виховна робота у закладі професійної (професійно-технічної) освіти дає змогу вихователю розвивати пізнавальні здібності учнів, забезпечити професійну самореалізацію особистості, виховувати таких громадян, які володіють системою загальнолюдських цінностей, духовними надбаннями українського народу, моральною, художньо-естетичною, правовою, трудовою та економічною культурою.

Специфікою виховної роботи у закладі професійної (професійно-технічної) освіти є те, що значна частина учнів проживає в гуртожитку, відірвана від сім'ї, і тому саме створення для мешканців комфортних житлово-побутових, культурних умов - є одним із пріоритетних.

Виховний процес у гуртожитку закладу освіти здійснюють: директор, заступники директора, вихователі, майстри виробничого навчання, викладачі, керівники фізичного виховання, бібліотекарі, керівники секцій, гуртків, органи учнівського самоврядування, профспілкові та батьківські організації.

Основними завданнями виховної роботи є:

- створення умов для розвитку учнівської молоді як особистості, її здібностей, талантів;
- виховання національної і загальнолюдської моралі, духовності й культури;
- встановлення гуманних відносин між членами педагогічного колективу та учнівським колективом гуртожитку;
- формування у молоді особистісних рис громадянина Української держави, розвиненої духовно, а також моральної, художньо-естетичної, трудової, екологічної культури.

Виховна робота у гуртожитку здійснюється за такими напрямками:

- створення позитивного морально-психологічного клімату в колективі;
- управління процесом соціальної адаптації учнів;
- організація соціального захисту учнів із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей-інвалідів, учнів із малозабезпечених, багатодітних сімей;
- використання правових норм захисту прав та інтересів особистості;
- організація змістовного дозвілля учнів, проведення свят, конкурсів, пізнавально-розважальних заходів, діяльність учнівських товариств, клубів, гуртків, спортивних секцій тощо;
- діяльність учнівського самоврядування;
- робота з батьками.

Виховний процес у гуртожитку здійснюється згідно з планом роботи на рік, який є складовою перспективного плану виховної роботи закладу професійної (професійно-технічної) освіти. План повинен бути конкретним, чітким, оперативним.

Основними документами з планування

виховної роботи у гуртожитку є:

- план виховної роботи на рік;
- план виховної роботи на місяць;
- план роботи гуртків, спортивних секцій, клубів, об'єднань за інтересами;
- план роботи ради гуртожитку.

Основними документами обліку і контролю в гуртожитку є:

- списки учнів, що мешкають у гуртожитку;
- журнал обліку проведених заходів;
- журнал обліку індивідуальної роботи з учнями;
- матеріали з роботи з учнями, що потребують підвищеної педагогічної уваги, дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування;
- журнал обліку інструктажів з безпеки життєдіяльності та охорони праці з учнями;
- журнал обліку та контролю вибуття і прибуття учнів (від'їзд на канікулярний період, вихідні тощо).

Соціально-психологічні особливості учнівського колективу гуртожитку

Виховання - організований і цілеспрямований процес формування особистості. У сім'ї виховання є своєрідною передачею досвіду, накопиченого родиною, і передається від старшого покоління до молодшого.

Виховання має різні напрямки, і де б не перебувала молода людина, вона всюди буде під виховним впливом суспільства, громадських організацій, закладів освіти.

Система виховної роботи у закладах професійної (професійно-технічної) освіти дає змогу вихователю розвивати пізнавальні здібності учнів, забезпечити професійну самореалізацію особистості, виховувати громадян, які володіють системою загальнолюдських цінностей, духовними надбаннями українського народу, моральною, художньо-естетичною, правовою, трудовою та економічною культурою.

Виховання є найважливішою функцією суспільства з найдавніших часів. Без передачі суспільно-історичного досвіду від одного покоління іншому, без залучення молоді до соціальних і виробничих відносин неможливий розвиток суспільства, забезпечення культури та існування людської цивілізації. З розвитком суспільства змінюється і виховання: його мета, зміст, засоби.

Гуртожиток повинен бути привабливим і затишним для учнів, у ньому необхідно створити умови для задоволення потреб у вільному спілкуванні, занятті улюбленою справою, фізичному розвитку, корисному та змістовному відпочинку.

Організація життєдіяльності учнів у гуртожитку має величезний виховний потенціал. Допомога вихованцям, організація відпочинку, занять улюбленою справою, самообслуговування в побуті, дотримання норм особистої гігієни - важливе завдання, що постає перед педагогічним колективом.

Створюючи систему виховної діяльності в гуртожитку, визначаючи її системоутворюючі види, основні традиційні форми, в центрі уваги слід поставити особистість учня з її складною біосоціальною природою, психофізичними особливостями, специфікою особистих проявів, створити найсприятливіші умови для її розвитку.

Знання особливостей колективу гуртожитку має виключно важливе значення у вихованні. Однією з особливостей колективу є вікова, соціальна і загальноосвітня однорідність складу. Учні мають одну загальну мету - оволодіння обраною професією. Вік дітей 16-19 років - це період значних психологічних і фізичних змін, юнацького максималізму, прагнення до самовизначення, утвердження власної індивідуальності. У цьому віці багато юнаків та дівчат намагаються затвердити власне «Я» в очах однолітків. Не вміючи виділитись у позитивному плані, вони нерідко виділяються в негативному, тільки б не бути непомітним, «сірим».

Як показує багатолітній досвід колективу вихователів гуртожитків, юнакам у більшій мірі притаманні такі властивості, як наполегливість, урівноваженість, стійкість емоцій. У дівчат емоційний світ більш крихкий, дещо інша направленість інтересів, ціннісних орієнтацій. У колективі дівчат частіше, ніж у хлопців, виникають конфліктні ситуації, сварки. Дівчина, як правило, більш різко висловлює

невдоволеність сусідками по кімнаті, вихователем, комендантом. У той же час вони краще організовують побут, більшою популярністю користуються гуртки й об'єднання за інтересами (в'язання, крою та шиття, вишивання, кулінарії тощо), а юнаки захоплюються спортом, туризмом, технічною творчістю.

На учня, який проживає у гуртожитку, вплив батьків значно знижується, різко зростає незалежність і самостійність, з'являються перші зароблені гроші. Далеко не всі до цього готові. При невмінні розпорядитися своїм вільним часом, грошима нерідко виникають ситуації невдоволеності або прагнення до вживання алкоголю, наркотичних речовин, захоплення азартними іграми. Тому велике значення в цей період має вплив на юнаків та дівчат друзів, однокурсників, колективу гуртожитку.

Особливу складність при адаптації в гуртожитку зазнають учні, які приїхали на навчання із сільської місцевості (їх відрізняє характер спілкування, розвиток сусідських і родинних зв'язків, традиційна регламентація поведінки, стосунки між дорослими і дітьми, чоловіками і жінками), випускники шкіл-інтернатів для дітей-сиріт (схильність до бродяжництва, недостатнє володіння навичками самообслуговування, споживацькі настрої).

Юнаки та дівчата, потрапивши в незвичайне для них середовище, нерідко стають на шлях асоціальної поведінки. Відсутність достатнього рівня соціальної зрілості, який характеризується першочергово розвинутим почуттям внутрішнього самоконтролю, на перших етапах адаптації повинна компенсуватися посиленням контролю і наданням допомоги у формуванні зрілої самосвідомості. Молоді люди втрачають звичне середовище, яке оточувало їх з дитинства. Відбувається трансформація затверджених з дитинства понять «моє» і «не моє». Загальні предмети обігу, передані в особисте користування, сприймаються як чужі, не свої, і учні нерідко ставляться до них недбало.

При формальній загальноосвітній однорідності в колективі гуртожитку обов'язково виділяються так звані «інтелектуали» - найбільш підготовлені учні. Дуже важливо, яке місце в гуртожитку займають ці учні, та яка навколо них складається атмосфера - поваги і бажання бути схожими на них чи навпаки.

Нерідко громадська думка, деформуючись, визначає як «героїв» порушників дисципліни, учнів, які вступають у конфлікти з дорослими. Дуже важливо створити атмосферу адекватного ставлення до таких «героїв» у колективі.

Виховання учнівської молоді, яка проживає в гуртожитку, - процес складний і багатогранний. Вихователю потрібно зважено підходити до проведення виховних заходів, упроваджувати нові форми роботи з організації дозвілля учнів, щоб вони були гідними громадянами держави, в майбутньому досягли вершин професійного успіху.

Методи та форми виховної роботи в гуртожитку

До основних методів виховної роботи в гуртожитку належать: метод переконання, метод стимулювання, метод оцінки та самооцінки.

Схема 1. Методи роботи вихователя

За допомогою методу переконання вихователь має можливість формувати уявлення своїх вихованців, їх поглядів та основних понять на рівні обміну інформацією. Вихователь враховує можливість впливу на учня масової та соціальної культури, соціальної мобільності.

Метод стимулювання використовується при організації діяльності учнів, які мешкають у гуртожитку, на виконання доручень, завдань, при організації різноманітних змагань.

Метод оцінки та самооцінки, завдяки якому проводиться оцінювання вчинків учнів, надає їм допомогу в саморегуляції їх поведінки, яка замикається в заохоченні, зауваженнях, у створенні ситуації довіри, самоконтролю і

контролю, самокритики.

Основними формами виховної роботи в гуртожитку є організаційна, пізнавальна та моральна.

Схема 2. Організаційна форма виховної роботи

Схема 3. Пізнавальна форма виховної роботи

Схема 4. Моральна форма виховної роботи

У своїй діяльності вихователь гуртожитку допомагає учням в їх особистісному розвитку, у засвоєнні та нормальному прийнятті суспільних норм та цінностей, у дотриманні засад морально та духовно повноцінного буття. Форми та методи виховання - це основні способи взаємодії вихователя зі своїми вихованцями, у процесі яких відбуваються якісні зміни у розвитку особистості.

Зміст і завдання виховної роботи в гуртожитку

Виховний процес у гуртожитку тільки тоді може бути успішним, коли виконуватимуться такі основні умови:

- здійснення виховної роботи з мешканцями на основі комплексного підходу і є органічною складовою єдиного навчально-виховного процесу ліцею;

- залучення учнів до активної різнобічної діяльності з урахуванням їх індивідуальних особливостей;

- життя колективу гуртожитку ґрунтується на принципах самоврядування і самообслуговування при вмілому педагогічному керівництві;

- створення позитивного морально-психологічного мікроклімату;

- здійснення допомоги учням у самопідготовці до занять, оволодінні ними обраною професією;

- активна співпраця з батьками, громадськістю;

- сприяння формуванню в учнів здорового способу життя, організації дозвілля та змістовного відпочинку мешканців, робота щодо наближення умов проживання в гуртожитку до домашніх.

Для того, щоб виконати всі ці завдання, необхідно правильно планувати роботу всього колективу гуртожитку, завдяки якій можна забезпечити цілеспрямовану діяльність на всіх напрямках: і для працівників, і для мешканців створити належні умови для проживання.

Отже, першочерговим завданням на початку нового навчального року в гуртожитку є формування дружного колективу, а це - довготривалий і складний процес, котрий здійснюється через повсякденну роботу.

Відомий педагог В.О. Сухомлинський зазначав: «Колектив - це дуже чутливий інструмент, який творить музику виховання, необхідну для впливу на душу кожного вихованця. Творіть тільки тоді, коли цей інструмент настроєний».

План роботи гуртожитку складають разом із радою гуртожитку. При такій взаємодії з учнями вихователю легше враховувати інтереси учнів та здійснювати комплексний підхід для реалізації виховного процесу, який складається з єдності морального, трудового, правового, фізичного та естетичного виховання. План виховної роботи в гуртожитку складається на рік

та на місяць. Він повинен допомагати орієнтуватися на проведення спільних корисних справ, виховних заходів, розваг та діяльності всього учнівського колективу протягом року та місяця. На початку нового навчального року першочерговим завданням є створення та формування нового учнівського колективу, детальне вивчення та складання психолого-педагогічної характеристики учнів першого курсу.

Робота вихователя гуртожитку починається з детального вивчення і складання психолого-педагогічної характеристики мешканців за такою схемою:

- загальні відомості (прізвище, ім'я, по батькові, вік, група, стан здоров'я, загальний фізичний розвиток, умови життя в сім'ї - дані про батьків, їх заняття, братів, сестер);

- основні інтереси (розвиток пізнавальних інтересів та творчих здібностей, які проявляються учнем в інтелектуальній, художньо-естетичній, трудовій, спортивній та інших видах діяльності);

- особливості характеру і темпераменту (яскраво виявлені позитивні й негативні риси характеру, вираження особливостей темпераменту в емоційній сфері, відхилення у поведінці);

- соціальна поведінка (розвиток культури спілкування, правової, екологічної, трудової культури, адаптованість до сучасного життя, розвиток самостійності, ставлення до режиму, обов'язків, відпочинку, розвиток культури життєвого самовизначення, асоціальні вчинки).

Особливості роботи в гуртожитку з дітьми-сиротами

Адаптація до навчання та проживання в гуртожитку ЗП(ПТ)О учнів-сиріт та тих, які залишились без батьківської турботи - це тривалий соціально-педагогічний процес. Особливістю таких учнів є яскраво виражена нестійкість нервової системи, що викликає роздратування, порушення поведінки, призводить до агресивності, жорстокості, брутальності. Під час навчання і виховання цих учнів в інтернатних закладах у них склалася особиста система поглядів на взаємини з дорослими. Вони частіше конфліктують з дорослими, не володіють культурою поведінки, багато з них мають шкідливі звички, не вміють контролювати свої емоції та думки, не привчені до самообслуговування у побуті (прибирання кімнат, чергування, прання особистих речей тощо).

Закон України «Про професійно-технічну освіту» орієнтує систему профтехосвіти на забезпечення професійного самовизначення сиріт, створення умов для їх самореалізації, а також на формування людини-громадянина, інтегрованого в сучасне суспільство і націленого на його вдосконалення.

Колектив вихователів повинен з перших днів працювати над створенням сприятливого клімату в гуртожитку та позитивним особистісним спілкуванням у системі:

- вихователь учень-сирота;

- учень-сирота учень із сім'ї.

Для досягнення цієї мети рекомендовано проведення діалогів, бесід, диспутів з морально-етичних, молодіжних проблем. Вихователі разом із соціальним педагогом у процесі виховання повинні вирішувати проблеми корекції поведінки, світогляду учнів без сім'ї шляхом проведення комплексу ігор та тренінгів гармонійного розвитку особистості: «Чи знаєш ти себе?», «Хто Я?», «Що таке чесність?, «Совість і життя», «Джерела добра», «Я серед людей».

Ці заходи надають можливість пізнати себе і досягти єдиних цілей, незважаючи на різноманітні інтереси, смаки, звички кожного учня.

Діяльність психологічної служби, соціального педагога - об'єктивна вимога часу, особливо в гуртожитку, де проживають найрізноманітніші категорії учнів, у тому числі й учні без сім'ї. Це зумовлено переорієнтацією суспільної свідомості, зростанням серед учнівської молоді негативних звичок, злочинності, загостренням міжособистісної конфліктності в учнівському середовищі. Соціальний педагог спрямовує свої зусилля на створення загального емоційного фону, достатньо затишного і комфортного для учнів з категорії сиріт.

З цією метою необхідно проводити психолого-педагогічну діагностику щодо вивчення особистості окремого учня, колективу мешканців кімнати, блоку, гуртожитку. Все це допомагає виявленню найбільш оптимальних і

ефективних шляхів удосконалення виховної роботи в гуртожитку. Соціальний педагог та вихователі повинні використовувати такі види діяльності:

- соціальна підтримка тих учнів, які відчувають певний дискомфорт при влаштуванні в гуртожитку через несприятливі обставини, коли вони потрапили в інше соціальне оточення;

- створення ситуації успіху в будь-яких видах діяльності;

- зменшення соціальної значущості конфліктів, які часом виникають у молодіжному середовищі, корекція відносин між учнями.

Успішність виховної роботи в гуртожитку неможлива без умілого педагогічного керівництва, направленого на формування в учнів високих людських якостей, громадянської самосвідомості, виховання творчої особистості, створення максимально сприятливих умов для прояву та розвитку здібностей і таланту, утвердження й розвитку національно-культурних і професійних традицій закладів освіти.

Із цією метою в гуртожитках ЗП(ПТ)О повинні здійснюватися:

- моніторинг та експертиза рівня вихованості учнів із урахуванням регіональних особливостей, місцевих звичаїв та традицій;

- організація виховної роботи спільно з відповідними органами самоврядування, різними громадськими організаціями;

- органічний зв'язок з навколишнім соціокультурним середовищем, налагодження міжособистісних відносин між мешканцями з різних соціальних категорій;

- формування особистості учня у процесі громадської діяльності, побудоване на розвитку інтересів учнів до певного виду діяльності, їхніх запитів;

- упровадження інноваційних форм та методів виховної роботи з учнями, що сприятимуть розвитку їх компетентності;

- поєднання у виховній роботі в гуртожитку як традиційних, так і нетрадиційних форм, що наповнюються новим змістом.

Життя учнів у гуртожитку повинно сприяти формуванню у них відповідальності за себе та за інших членів колективу, і ця відповідальність формується щоденно.

Лише за таких умов можна сподіватися, що в майбутньому кожен випускник посяде гідне місце в суспільному житті і принесе якнайбільше користі родині, державі, суспільству.

Принципи розвитку самоврядування в гуртожитку:

- демократизації та гуманізації виховного процесу - це встановлення довіри між учнями, вихователями, майстрами в/н, заступниками директора з виховної роботи та самореалізація особистості вихованця, формування гуманної особистості;

- принцип виховання особистості у колективі в ході спільної діяльності;

- принципи зв'язку виховання з реальним життям;

- єдності вимог і поваги до особистості;

- послідовності, систематичності та єдності виховних впливів;

- відповідності віковим та індивідуальним особливостям учнів;

- свідомості, самодіяльності та активності учнів.

Учнівське самоврядування - не засіб звільнення вихователів від своїх обов'язків і завантаження ними учнів. Це спроба розширити діапазон діяльності дорослих і учнів - членів єдиного колективу, можливостей для їхньої співдружності, творчого пошуку й ініціативи, засіб навчитися жити й працювати за законами демократичного суспільства.

Рада гуртожитку - це громадський орган управління, який покликаний допомагати заступнику директора з виховної роботи, вихователю в організації позаучилищної навчально-виховної роботи, покращенні житлово-побутових умов учнів. Рада передбачає організацію цілого ряду роботи: культурно-масової, спортивно-оздоровчої, побутово-контролюючої тощо.

План роботи гуртожитку складається радою гуртожитку при безпосередній участі вихователів, погоджується заступником директора з виховної роботи.

План роботи ради гуртожитку обговорюється на загальних зборах учнів, які проживають у гуртожитку. В нього вносяться відповідні зміни, доповнення, а потім план

затверджується заступником директора з виховної роботи.

Робота, яка проводиться в гуртожитку, є складовою частиною роботи закладу освіти. При її плануванні важливо не допустити перевантаження планів великою кількістю заходів. Для того, щоб удосконалити планування роботи, рада гуртожитку може провести анкетування.

Виховна робота у закладах професійної (професійно-технічної) освіти розглядається як упорядкована, цілісна, відкрита, соціально-педагогічна та ціннісно-орієнтована система, що забезпечує формування та розвиток особистості майбутнього фахівця. Вона має безліч зв'язків і відносин з навколишнім соціальним і природним середовищем, що забезпечує її функціонування і розвиток.

Виховна система орієнтована на гуманістичні цінності й реалізацію наступних педагогічних задач: формування у майбутніх фахівців цілісного сприйняття наукових знань про природу, суспільство, ціннісних відносин до різних сторін навколишньої дійсності і до самих себе, національної та громадянської свідомості, поваги до людини, зокрема толерантності до її поглядів та переконань, відповідального ставлення до своєї майбутньої професійної діяльності, вміння працювати у колективі; розвиток креативних здібностей особистості, її нахилів, талантів, прагнення і здатності до самопізнання та самоствердження. Для вирішення названих задач використовуються відповідні форми, прийоми і методи педагогічної діяльності.

Враховуючи соціально-економічні характеристики сучасного суспільства, важливого значення набувають соціальний захист підлітків, корекція негативного впливу зовнішнього середовища через виховні заходи, які допомагають підліткам засвоїти загальнолюдські цінності, етичні норми і правила поведінки, чітко визначитися з моральними орієнтирами. Загострюється необхідність компенсувати дефіцит духовності, людяності, позитивних емоцій, яких часто не вистачає в навколишній дійсності, що передбачає створення у закладі професійної (професійно-технічної) освіти та за його межами освітньо-культурного середовища, максимально сприятливого для становлення підлітка як особистості, професіонала, громадянина.

Ефективність виховної роботи у закладі професійної (професійно-технічної) освіти безпосередньо визначається якісним рівнем управлінської діяльності керівних працівників цього закладу, зокрема заступника директора з виховної роботи, його освіченістю, загальною інформованістю щодо динаміки розвитку сучасного соціуму в економічному чи політичному плані з різних аспектів, умінням планувати, організовувати та координувати заходи виховного характеру, методичною обізнаністю, управлінською мобільністю, компетентнісною грамотністю, наявністю аналітичного мислення та маркетингових навичок максимально задовольняти потреби суспільства у висококваліфікованих фахівцях з відповідними особистісними й професійними якостями. Оцінюється виховна робота за такими критеріями, як: збереження учнівського контингенту; учнівська зацікавленість у навчанні; активність підлітків, з якою вони беруть участь у професійно спрямованих і виховних позаурочних заходах; рівень учнівської злочинності, який характеризується кількістю скоєних злочинів.

Отже, добираючи зміст виховних заходів у закладів професійної (професійно-технічної) освіти важливо пам'ятати, що їх призначення полягає у тому, щоб розкрити природній потенціал підлітка, вселити віру в свої сили, допомогти визначитися щодо життєвих пріоритетів та моральних цінностей, а слушний вислів Платона про те, що освічена, але погано вихована людина страшніша за будь-якого звіра, додатково підкреслює вагому роль виховання в процесі професійної підготовки і навчання майбутніх фахівців, у формуванні їх особистісних та професійно значущих якостей.

Під час організації роботи в учнівських гуртожитках закладі професійної (професійно-технічної) освіти доцільно використовувати такі документи:

- Житловий кодекс України. Глава 4. Користування гуртожитками;

- Наказ МОН України від 13.11.2007

№ 1004 Про затвердження «Примірного положення про студентський гуртожиток вищого навчального закладу»;

- Наказ МОН України від 16.04.2002 № 257 «Про затвердження Орієнтовного положення про організацію і проведення виховної роботи в професійно-технічних навчальних закладах»;

- Орієнтовні правила внутрішнього розпорядку в гуртожитку закладу професійної (професійно-технічної) освіти;

- Орієнтовна посадова інструкція вихователя гуртожитку закладу професійної (професійно-технічної) освіти;

- Орієнтовна посадова інструкція коменданта гуртожитку закладу професійної (професійно-технічної) освіти;

- Орієнтовна посадова інструкція кастелянші гуртожитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алєксеєвець В. Формування правової культури учнів ПТНЗ. // Профтехосвіта. - 2011. - № 9 - С. 18-20.

2. Бондарчук Т.І. Шевчук Л.І. Методика організації виховної роботи у професійно-технічному навчальному закладі: Методичний посібник. - Хмельницький: ХНУ, 2007. - 234 с.

3. Гаврон В. Обличчям до дитини. // Завуч. - 2011. - № 35. – С. 24-25.

4. Закон України від 26.04.2001 року № 2402 - III «Про охорону дитинства».

5. Закон України від 10.02.1998 року № 103/98 «Про професійно-технічну освіту».

6. Калошин В.Ф., Гоменюк Д.В., Сушенцева Л.Л. Педагогічні засади розвитку творчості учнів навчальних закладів професійно-технічної освіти: Методичний посібник. - К.: Київська Русь, 2008. - 86 с.

7. Кобєлєва В. Морально-правове виховання учнів // Профтехосвіта – 2011. - № 9. - С. 16 - 17.

8. Методичні рекомендації щодо організації та проведення виховної роботи в професійно-технічному навчальному закладі // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки. - К.: МОН України, 2001. - С. 12 - 17.

9. Онищук Л. Виховуємо майбутнє України // Профтехосвіта. - 2011. - № 9. - С. 13 - 15.

10. Основи національного виховання: Концептуал. Положення / В.Г. Кузь, Ю.Д. Руденко, З.О. Сергійчук та ін.; За заг. ред. В.Г. Кузя та ін. - К.: Інформ. - вид. Центр «Київ», 1993. - ч.1. - 152 с.

11. Практична педагогіка виховання: Посібник з теорії та методики виховання / За ред. М.Ю. Красовицького, упорядник: Г.І. Іванюк. - К.:Івано-Франківськ: ЗАТ «Надвірнянська друкарня», 2000. - 300 с.

12. Тімакова Л. Роль національної спрямованості в системі громадського виховання. // Завуч. - 2011. - № 29 - С. 11 - 13.

Доля нашої мови залежить і від того, як відгукнеться на рідне слово наша душа, як рідне слово бринітиме в цій душі, як воно житиме в ній.

Олесь Гончар

Слова

Плекатимеш мову - цвістимуть слова,
Мов білі черешні весною…
Ростимуть слова, як у квітні трава,
Зігріті любов'ю земною.

Які ж вони чисті, як вічно звучать,
Як птахами в'ються крилато, -
Мов зорі незгасні небесних багать:
Хліб. Совість. Вітчизна і Мати.

Шануй їх у серці. Ніколи не смій
Святе і високе топтати.
Як жито-пшеницею слова добрі сій -
Рясний урожай будеш мати!

Володимир Олійник

КОНКУРС ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ WORLDSKILLS UKRAINE - 2018

27-29 листопада 2018 року в Києві втретє проведений конкурс професійної майстерності WorldSkills Ukraine - найвідоміші в світі змагання з робітничих професій. У них взяли участь учні та студенти закладів професійної (професійно-технічної) і вищої освіти, кваліфіковані робітники та фахівці віком від 18 до 22 років.

Всеукраїнський етап конкурсу проводився за 7 компетенціями:

- кулінарне мистецтво; перукарське мистецтво; технології моди; зварювальні роботи; електромонтажні роботи; слюсарні роботи; підйом та транспортування вантажів.

«Наразі змагання WorldSkills об'єднують понад 70 країн світу. Перемога на державному рівні відкриває можливість для молодих фахівців взяти участь у світовому чемпіонаті WorldSkills International, який зараз є наймасовішим професійним змаганням. Водночас для нас проведення конкурсу є дуже важливим у контексті професійної орієнтації молоді, впровадження в систему української профосвіти кращих міжнародних напрацювань», - розповів заступник Міністра освіти і науки України Павло Хобзей.

Варто відзначити, що цього року World Skills Ukraine, організатором якого є Міністерство освіти і науки, отримає наймасштабнішу фінансову підтримку роботодавців. Зокрема, це передбачено Меморандумом про співпрацю, який підписали заступник Міністра Павло Хобзей та Голова Федерації роботодавців України Дмитро Олійник.

«Суттєве збільшення фінансування конкурсу з боку роботодавців дозволить нам значно покращити умови проведення змагань. Наприклад, команди учасників за різними компетенціями цього року не будуть «розкидані» за різними локаціями по місту, а всі змагання проводитимуться в одному приміщенні. Його розділять на майданчики відповідно до компетенцій. Ми виходимо на новий рівень співпраці. Адже неможливо здійснити модернізацію професійної освіти без участі роботодавців, саме вони визначають вимоги для підготовки кадрів, які ми для них навчаємо», - підкреслив заступник Міністра.

Представники Запорізької області брали участь у конкурсі за компетенціями:

- Перукарське мистецтво - ДНЗ «Мелітопольське вище професійне училище»;

- Технології моди - ДНЗ «Запорізьке вище професійне училище моди і стилю»;

- Кулінарне мистецтво - Бердянський економіко-гуманітарний коледж Бердянського державного педагогічного університету;

- Зварювальні роботи - ДНЗ «Дніпрорудненський професійний ліцей»;

- Слюсарні роботи - Федорівський центр професійної освіти;

Електромонтажні роботи - ДНЗ «Запорізький політехнічний центр ПТО».

- Підйом та транспортування вантажів - ДНЗ «Запорізьке машинобудівне вище професійне училище».

За підсумками конкурсу професійної майстерності WorldSkills Ukraine - 2018 за компетенцією «Підйом та транспортування вантажів» ІІ місце посів учень ДНЗ «Запорізьке машинобудівне вище професійне училище» Дорофеєв Дмитро.

Вітаємо з перемогою! Бажаємо подальших успіхів у досягненні вершин професійної майстерності.